

Colecția Sophia

Rudolf Steiner (1861 - 1925)

Filozof, medic, artist și pedagog, Rudolf Steiner este creatorul științei spirituale moderne - **antroposofia**.

El a dăruit umanității o operă imensă prin proporțiile sale și neprețuită prin valoarea sa.

Colectia Sophia

Rudolf Steiner

**OMUL ÎN RAPORT CU
ANIMALELE ȘI
SPIRITELE ELEMENTELOR**

ASTROLOG

Rudolf Steiner

**OMUL ÎN RAPORTURILE SALE
CU ANIMALELE ȘI
SPIRITELE ELEMENTELOR**

EDITURA ASTROLOG

București – 2001

Ca manuscris...

Rudolf Steiner, în "autobiografia" sa, în capitolele 35-36, martie 1925, se referă la caracterul acestor lucrări nedestinate publicului, în felul următor:

"În prezent pot fi luate în considerare două rezultate principale ale activității mele antroposofice: în primul rând cărțile publicate și, în al doilea rând, un mare număr de cursuri tipărite, rezervate inițial numai membrilor Societății Teosofice (mai târziu antroposofice).

Aceste cursuri au fost stenografiate și nu am avut timpul necesar să le revizuiesc. Aș fi preferat ca exprimarea liberă, prin viu grai, să fi rămas cuvânt rostit, dar membrii Societății doreau exemplare tipărite din conferințele ținute de mine.

Este absolut necesar de a explica în această autobiografie rolul pe care trebuiau să-l joace și ce trebuiau să reprezinte în ansamblul activităților mele antroposofice, atât lucrările mele cât și aceste cursuri imprimate.

Cel ce vrea să-și dea seama de luptele mele interioare și de eforturile pe care a trebuit să le fac pentru a forma mișcarea antroposofică, trebuie să se documenteze din lucrările mele publicate.

În operele mele am discutat despre doctrinele epocii și am consemnat ceea ce am aflat prin contemplare spirituală, grație unei limpezimi din ce în ce mai mari și care a devenit cu înălțări edifiante mișcării antroposofice, deși sub o formă, din anumite puncte de vedere, imperfectă.

Pe lângă datoriile impuse de sarcina mea de a constitui mișcarea antroposofică și de a comunica lumii intelectuale din acea epocă, eu discernământ, revelațiile spirituale, a mai fost nevoie să fac față altor exigențe, aceea de a satisface nostalgia după cunoaștere spirituală, pe care am întâlnit-o la membrii Societății... Este vorba numai de membrii Societății, ei erau deja familiarizați cu adevărurile elementare antroposofice și deci era posibilă dezvăluirea unor lucruri despre care nu se putea vorbi într-o lucrare destinată publicului larg.

În aceste cercuri restrânse, puteam destăinui anumite revelații și descoperiri antroposofice, sub a formă pe care ar fi trebuit cu siguranță să o modific, dacă aceste adevăruri spirituale ar fi fost date publicității.

De fapt, în privința inspirației, scrierile publicate și cele cu caracter particular nu provin din aceeași sursă. Cărțile sunt rezultatul propriilor mele eforturi și cercetări, pe când la conferințele mele imprimate, a colaborat în mod indirect întreaga Societate antroposofică. Ascult vibrând viața sufletească a membrilor și, în comuniune vie cu ea, găsesc tonul și substanța cursurilor mele.

În tot acest timp nu am spus niciodată ceva care să nu fie conform liniei directoare pe care și-a trasat-o antroposofia și nu am făcut niciodată nici cea mai mică concesie în fața prejudecăților sau a exigențelor inacceptabile ale membrilor. Cititorul acestor conferințe nu va găsi în cuprinsul lor nimic contrar învățaturii antroposofice; au putut fi date într-o manieră accesibilă tuturor aceluia care le cereau insistent, chiar și celor care nu erau antroposofi. Cu toate acestea, este bine de reamintit că există erori în exemplarele pe care nu le-am putut revizui.

Totuși, vom considera ca fiind foarte firesc ca orice drept de a **emite vreo apreciere asupra conținutului acestor cursuri**, să nu poată fi acordat decât celui care posedă cunoștințele cerute; este imperios necesar pentru majoritatea acestor cursuri, să se cunoască **cel puțin** organizarea interioară a omului și structura cosmosului conform antroposofiei, precum și datele istoriei antroposofice reproduse după revelațiile spirituale”.

Prima parte

Raporturile dintre Univers, Pământ, animale și oameni

Conferința I

Am arătat adesea în cadrul precedentelor noastre considerații, și în special în cadrul considerației legate de *Cursul anului și Misiunea Arhanghelului Mihail* că, prin structura sa și modul său de viață, omul reprezintă un mic univers, un microcosmos ce reflectă în mod fidel macrocosmosul, cuprinzând în el toate legile, toate misterele naturii. Să nu credeți că înțelegerea acestui aforism abstract ar fi ceva simplu. Nu, căci pentru a putea să regăsești în om legile universului, trebuie să pătrunzi adânc în varietatea și complexitatea fenomenelor cosmice.

Astăzi vom aborda această problemă astfel: la început vom face câteva considerații asupra Universului, în legătură cu unele fapte precise. Vom cerceta apoi omul, încercând să descoperim modul în care se inserează el, ca microcosmos, în macrocosmos. Bineînțeles că nu vom putea vorbi despre macrocosmos, decât fragmentar, căci o privire de ansamblu ne-ar obliga să parcurgem întregul univers în imensitatea lui.

Să ne ridicăm deci privirea către ființele care planează imediat deasupra noastră, făcând parte din anturajul nostru direct, către ființele care aparțin regnului animal, cu toate că locuiesc în aer; vom vorbi despre zburătoare, despre păsări.

Oricine poate să-și dea seama că pasărea, alcătuită pentru a viețui în aer, nu are aceeași structură cu animalele care sunt destinate să se deplaseze pe suprafața pământului sau sub această suprafață. Încercând să vorbim în mod obișnuit despre o pasăre ne vom referi la capul ei, la trunchiul ei, la membrele ei... Am atras deja deseori atenția asupra faptului că pentru a putea ajunge la înțelegerea intimă a universului, trebuie să ne ridicăm încetul cu încetul de la o concepție intelectuală către o intuiție artistică a realității. Veți accepta că în raport cu capul celorlalte animale, capul păsării este extrem de redus, că aproape nu este un adevărat cap. Evident că, privind-o din exterior, și ajutându-ne de intelectul nostru, vom spune că pasărea are asemenea tuturor vertebratelor, un cap, un trunchi și membre. Însă ce fel de membre sunt aceste labe de pasăre! Comparați-le cu cele ale unei cămile sau ale unui elefant! Și comparați capul păsării cu cel al leului sau al câinelui. Regăsim în acest cap de pasăre cel mult ceva din partea din față a capului unui elefant sau din botul unei pisici, deci zona

bucală a mamiferului, dar cu ceva mai multă complexitate. Vorbind despre membrele păsării spunem că sunt complet atrofiate. Dă dovadă de o înțelegere anti-artistică și anti-imaginativă cel care presupune, așa cum se face în mod obișnuit, că membrele anterioare ale mamiferelor s-au transformat la păsări, în două aripi.

Pentru a putea pătrunde în secretele universului trebuie să ținem seama în primul rând de forțele formatoare, de forțele constructive. Corpul eteric al păsării, iată ceea ce are importanță. Or, în momentul în care trecem de la observarea fizică la vederea eterică, percepem că în corpul eteric al păsării nu există nici trunchi nici membre. În esență el nu este decât un cap. Întregul animal nu este altceva decât metamorfoza unui cap. Și capul fizic exterior al păsării corespunde într-adevăr bolții palatine împreună cu părțile bucale anterioare. Tot restul scheletului - cu toate că îi găsim analogii cu coastele și coloana vertebrală - nu este în mod real decât o prelungire, o alterare a unui cap.

Pentru a înțelege pasărea, trebuie să ne întoarcem foarte departe în istoria Pământului. Pasărea are înapoia ei un lung trecut, o lungă evoluție, având o origine mult mai veche decât, de exemplu, cămila. Păsările condamnate să meargă pe sol, ca struțul, au coborât ultimele, dar cele care planează liber în aer, ca vulturul și uliul, sunt niște locuitoare foarte vechi ale planetei noastre. În raport cu vechimea lor, ele au dobândit progresiv, în cursul perioadelor terestre succesive (Lună, Soare), perfecțiunea formei și forța zborului. Toate acestea au urmat în ele calea de la interior către exterior, ajungând până la piele în care apar elemente remarcabile, ca ciocul cornos și penele. Aspectul actual al păsării este de o dată mai recentă, dar se datorează dezvoltării imemorabile a "naturii-cap", care constituie esența lor. Relativ târziu, pe Lună și Pământ, păsările au adăugat penajul organizării lor primitive, care datează din vremuri mult mai îndepărtate.

Acest mister este mult mai profund decât am crede la prima vedere. Să contemplăm o pasăre, un vultur de exemplu, care se leagănă în aer într-un zbor maiestuos. Razele soarelui i-au dat penajul și ciocul cornos. Ele sunt darurile pe care Soarele le-a dat acestei ființe care planează în lumina sa. Însă Soarele nu are numai forțele luminoase și calorice pe care le studiază fizica.

Am arătat în diverse ocazii, și în mod special atunci când am vorbit despre *Misterele Druizilor*, că forțe spirituale sunt unite luminii Soarelui. Sunt acele forțe spirituale care acționează prin intermediul aerului asupra vulturului și care dau diferitelor specii de păsări colorația lor variată și caracteristicile specifice. Numai printr-o privire spirituală se poate

înțelege cum vulturul datorează Soarelui penajul său. Să ne cufundăm în contemplarea "naturii-vultur", să dezvoltăm în noi o intuiție subtilă care să acorde întreaga valoare elementului spiritual al lucrurilor, să simțim influența formatoare a impulsurilor solare, activitatea lor artistică (impulsuri care, pe de altă parte, sunt fortificate și prin alte impulsuri, despre care voi vorbi mai târziu), să le vedem revărsându-se din înălțimea cerului către vultur, inundându-l chiar înainte de a fi ieșit din ou, făcând să tâșnească din el - sau să se insereze în el - ca prin farmec, penele și să ne întrebăm ce semnificație au aceste pene, din punctul de vedere al omului.

Acesta este răspunsul: penele corespund aceleiași forțe care face din creierul omenesc creator de gânduri. Pentru a înțelege vulturul, acest mic fragment al microcosmosului, trebuie să știm care este forța ce colorează penele sale: este forța care trăiește în noi transformând creierul nostru într-un organ de gândire. Da, forța care modelează creierul nostru - până în circumvoluțiunile sale cele mai mărunte - făcându-l apt să asimileze energiile saline interne, care stau la baza activității de gândire, constituie forța care conduce creierul nostru până la acest grad de perfecțiune care ne permite să gândim, este aceeași forță care dă vulturului penajul său. Căci când că ceea ce corespunde la om penelor vulturului sunt tocmai gândurile, ne vom simți ca invadați de aceste gânduri. Da, gândurile tașnesc din creierul nostru tocmai cum tâșnesc penele din corpul vulturului.

E necesar să ne înălțăm de la planul fizic la planul astral pentru a putea formula această idee, de o aparență paradoxală: Forțele care aduc pe planul fizic formarea penelor, aduc pe planul astral formarea gândurilor. Acoperirea vulturului cu pene constituie corespondentul fizic al genezei gândurilor omenesti. Sau invers, se poate spune că gândirea omului este corespondentul astral al creșterii penelor la păsări.

Am spus înainte că pasărea este în întregime cap. Capul său fizic exterior nu este ca să spunem așa, decât un simulacru de cap. Gândurile sale sunt penele sale. Pentru sufletul dotat cu un simț just, capabil de a simți natura în toate frumusețile sale, nu există ceva mai mișcător decât resimțirea acestei intime înrudiri dintre gândirea omului și penele păsărilor. Putem resimți aceasta într-un mod absolut concret și, după ce vom câștiga o anumită obișnuință în aceste experiențe, vom ajunge să știm cu exactitate în ce momente avem gânduri ca un vultur, ca un păun sau ca o vrabie. Singura diferență dintre aceste două fenomene este că unul este astral, iar celălalt fizic.

Geniul limbilor populare a dovedit deseori un straniu spirit deductiv. În momentul în care, după ce a fost tăiată o pană, i se golește

pulpa, se spune popular că s-a scos "sufletul din pană". Putem să considerăm că această exprimare nu dovedește decât o coincidență superficială. Dar putem să presupunem de asemeni că ea cuprinde o presimțire obscură a esenței spirituale care rezidă în ansamblul penei: misterul genezei gândurilor.

Să părăsim acum vulturul, acest rege al aerului, pentru a lua ca subiect al studiului nostru un mamifer: leul. Pentru a putea înțelege un leu trebuie să încercăm să resimțim bucuria, satisfacția pe care o are acest animal prin viețuirea în sânul atmosferei care îmbăiază pământul în apropierea imediată a solului. Nici un alt animal - exceptând pe cele înrudite cu leul - nu este înzestrat cu o funcție respiratorie atât de puternică și atât de bine echilibrată. În general, în organismul animalelor, ritmul respirației se armonizează cu ritmul circulației. Adesea însă ritmul circulației este îngreunat de funcțiunea digestivă, cu care este corelat. Ritmul respirator este adesea accelerat printr-o tendință de deviere către sfera mai subtilă a funcțiunilor centrale. Această respirație ajunge să fie ea însăși o activitate centrală la pasărea care nu este decât cap, devenind atât de puternică încât pare că anihilează aproape tot restul: nimic din senzațiile păsării nu trădează nici cea mai mică îngreunare cauzată fie de fluxul sanguin, fie de funcțiile digestive. La leu se stabilește un echilibru între respirație și circulație. Acest ultim ritm este ușor încetinit, dar nu în aceeași măsură ca la cămilă, bou etc.; la ultimul efectul funcțiilor digestive exercită o influență considerabilă asupra sistemului circulator. Leul este înzestrat cu un aparat digestiv relativ scurt, fiind organizat în așa fel încât digestia să se efectueze într-un timp cât mai redus, fără a îngreuna astfel prea mult ritmul circulator. Pe de altă parte, "natura-cap" - ea însăși foarte dezvoltată la leu - influențează și armonizează ambele funcțiuni ritmice. Trebuie să reținem că leul este animalul care are o fericită echilibrare, compensare a acestor două funcțiuni ritmice. Pătrunzând în viața sa subiectivă, vom putea descoperi efectele acestui echilibru. El are un mod aparte de a-și înghiți prada, are o imensă ferocitate; s-ar putea spune că se grăbește să-și sfârșească hrana. Or,

el este atât de feroce tocmai pentru faptul că foamea îl face să sufere mai mult decât pe oricare alt animal; dar nu vom observa niciodată manifestându-se la el lăcomia sau pofta. El nu are timp să guste ceea ce devorează. Pentru a ajunge la acea senzație de bine ce rezultă din echilibrul funcțiilor sale organice, este necesar ca hrana sa să treacă repede în sângele lui. Leul nu se simte pe deplin leu decât în momentele în care cele două ritmuri vitale ale sale - respirația și circulația - sunt pe deplin acordate, iar această acordare depinde de hrana absorbită.

Observați un leu care merge, care sare. Remarcați modul în care își poartă capul, expresia privirii sale. Toate acestea revelează schimbul ritmic, perpetuu, echilibrul care se reface fără încetare. Privirea leului produce o impresie puternică, stranie. El pare că fixează și contemplă în depărtare o anumită viziune. Cea ce el fixează, ceea ce el contemplă sunt propriile sale forțe interne antagonice, dar îmblânzite și stăpânite într-un acord perfect. Să observăm apoi și botul leului, structura atât de caracteristică a gurii sale. Oricât de puțin simț artistic am avea față de semnificația formelor, vom simți că bătaia inimii propagă fluxul sanguin până în această extremitate a animalului și că ritmul respirator îl reține, îl modelează. Pentru a înțelege botul, gura leului, trebuie să înțelegem sensul acestei interacțiuni.

Leul este, în esență, o cutie toracică. El este animalul care pune cel mai bine în evidență sistemul ritmic. Comportamentul său exprimă în permanență raportul special dintre inimă și plămâni.

Deci, cercetând omul pentru a-i găsi ceva asemănător păsării, vom găsi: capul; iar dacă vom cerceta prin ce se apropie mai mult de leu, vom găsi: toracele, sediul funcțiilor ritmice.

Să lăsăm de-o parte aceste animale. Am vorbit desori, în diverse ocazii, despre bucuria pe care o simțim la vederea unei frumoase turme de bovine culcată în iarbă, pe o pășune, sătulă de iarbă proaspătă și absorbită de plăcerea pe care le-o furnizează o digestie încetă și calmă. Poziția, ținuta animalului, expresia privirii sale, fiecare din mișcărilor sale trădează această funcție digestivă care îl acaparează în întregime. Observați, la o vacă culcată în pajiște, modul în care înalță capul la orice zgomot neobișnuit. Este minunat să privești această mișcare a capului: într-o mișcare exprimă greutatea; vaca simte cum capul său este prea greu pentru a-l ridica. S-ar putea spune că vaca este uimită ori de câte ori vrea să-și miște capul pentru altceva decât pentru păscut. "De ce să-ți miști capul dacă nu paști iarbă?"

Observați mai de aproape ce există într-o asemenea mișcare. Nu ne putem imagina un leu ridicându-și astfel capul. Forma și greutatea capului,

întreaga configurație este diferită la aceste două animale. Și dacă vom continua cu cercetarea noastră, dacă vom examina forma întreagă a vacii, vom constata că ea este în întregime un imens aparat digestiv. Greutatea digestiei copleșește circulația sângelui, respirația, activitățile cerebrale. În esență, vaca nu este decât digestie. Prin contemplarea spirituală a acestor lucruri, ne dăm seama despre sublimul ce se ascunde în această coborâre de la zborul ușor al păsării la greutatea plină de grandoare a vacii sau a boului. Oricât de evoluată am presupune că este organizarea fizică a acestor animale, nu ni le putem imagina transformate în păsări. Și totuși să efectuăm în mod imaginar această metamorfoză, transportând animalul în aer; să prelungim această metamorfoză până în corpul lor eteric pe care îl vom adapta mediului aerian și umed; să continuăm apoi să-l ridicăm până în astral: el devine acolo pasăre. Ca astralitate, vaca este pasăre.

Suntem uimiți în fața acestor lucruri: da, corpul astral al păsării, acela care acolo sus elaborează penajul ei, acela există în vacă în interiorul cărnii sale, a mușchilor săi și a oaselor sale. Astralul păsării coboară în capul vacii până în fizic. Bineînțeles că aspectul acestor două animale nu este asemănător nici în lumea astrală, dar ceea ce am spus nu este lipsit de exactitate.

Să procedăm în mod invers, făcând să coboare corpul astral al păsării, însoțind acest transfer de o metamorfoză eterică și fizică: vom vedea cum pasărea devine astfel vacă. Căci ceea ce există ca astralitate în pasăre se încarnează, se materializează în vaca ce rumegă stând culcată pe sol. Pentru ca această puternică digestie să se poată realiza a fost necesar un aport considerabil de forță astrală. O vacă rumegând constituie pentru privire clarvăzătoare un aspect de o sublimă frumusețe. Considerăm adesea, alăturându-ne ideilor limitate și preconcepute, că digestia este o funcție de disprețuit. Ne vom revizui această prejudecată dacă vom putea contempla cu privirea spirituală, de la înălțimea unui observator, minunata activitate digestivă a unui animal de genul vacii. În această digestie se depune o prodigioasă și măreață muncă ce poartă amprenta celei mai înalte spiritualități. La leu, această muncă este departe de a ajunge la un asemenea grad de perfecțiune. La pasăre și mai puțin, căci la ea procesul digestiv este pur fizic, corpul eteric participând foarte puțin, iar corpul astral aproape deloc. La vacă, dimpotrivă, forța astrală care însuflețește acest proces de digestie este de o prodigioasă anvergură. Digestia acestui animal, privită în astral, cuprinde o întreagă lume!

Să cercetăm acum la ce corespunde ea în ființa omenească. Găsim

desigur ceva în procesele digestive ale omului, ceva care amintește despre această încarnare a astralului în trup. Însă, la om, aceste procese sunt mai armonios împletite cu alte procese; pe de altă parte, aparatul digestiv este prelungit prin sistemul membrelor, care, în cazul omului, este ceva cu totul nou.

Sintetizând, vom spune: în regiunea atmosferei superioare, vulturul care planează duce la apogeu activitatea capului; în regiunea intermediară, razantă pământului, leul realizează cel mai fericit echilibru al sistemului ritmic; în regiunea inferioară, vaca se leagă de forțele subterane ale globului terestru, care guvernează aparatul său digestiv. Astfel, pornind din înălțimi către adâncuri, întâlnim trei entități care se unesc în om într-o perfectă armonie:

Capul omului este pasărea metamorfozată.

Pieptul omului este leul metamorfozat.

Aparatul digestiv al omului este vaca metamorfozată.

După ce am îmbrățișat cu privirea aceste raporturi grandioase, ne dăm seama că omul este, într-adevăr, copilul întregii naturi, din care poartă în el "întregul". El poartă în special marea familie a păsărilor, a animalelor înrudite cu leul și a animalelor înrudite cu vaca. Acestea sunt datele concrete legate de afirmația pe care am făcut-o la începutul acestei prelegeri: "Omul este un mic univers." Da, el este un mic univers și cuprinde în el marele univers, tipul animal care planează în aer, cel care viețuiește în atmosfera de la suprafața pământului și cel care condensează forțele subterane ale greutateii; toate acestea se amalgamează în omul terestru, fuzionând într-o armonioasă unitate. Realmente, omul este un compus al vulturului, al leului și al vacii-taur.

După ce am cercetat acest subiect, fiind călăuziți de Știința spirituală, simțim un mare respect față de vechea clarvedere prin care oamenii trecutului pătrundeau în misterele Comosului. Admirăm, de exemplu, în mod deosebit marea imagine tradițională care spune că trei entități cosmice -Vulturul, Leul și Taurul- constituie ființa omenească în totalitatea ei.

Înainte de a trece la cercetarea forțelor speciale care înconjoară aceste trei animale, lucru pe care îl vom face probabil mâine, aș dori să vă vorbesc despre o altă corespondență care există între omul interior și universul exterior. Pasărea reflectă activitatea capului omenesc; leul reflectă natura pieptului omenesc: respirația și circulația, aceste mistere între mistere; vaca reflectă sistemul schimburilor materiale care întrețin viața organismului. Or, capul omenesc este purtătorul gândurilor, pieptul

omenesc cuprinde sentimentele, iar sistemul schimburilor este fundamentul voinței. Deci omul psihic este imaginea gândurilor cosmice, care brăzdează aerul sub forma păsărilor; el este imaginea sentimentelor cosmice al căror minunat echilibru este reprezentat prin leu. Deși aceste sentimente sunt diminuate la om, el poartă totuși amprenta lor atunci când poate fi numit “inimos” și “curajos”; și limba greacă a creat cuvintele “inimos” și “curajos” tocmai pentru a califica atributele morale care se referă la inimă, la piept. Și, în sfârșit, omul este imaginea profundului mister care sălășluiește în vacă, mister care se referă în mod esențial la voința omului.

Tot ceea ce am spus aici poate părea straniu, sau chiar lipsit de sens, în această epocă în care s-a pierdut noțiunea marilor corespondențe spirituale. Aceste adevăruri au fost însă cunoscute în trecutul îndepărtat. Un om ca Mahatma Gandhi de exemplu, - despre care Romain Roland a dat lumii occidentale un portret destul de îndoielnic, care și-a orientat către exterior întreaga activitate și care a adoptat în sânul poporului indian o atitudine destul de asemănătoare cu cea a filozofilor europeni din secolul al XVIII-lea, acest Mahatma Gandhi a păstrat în mod pios, în sânul “hinduismului său luminat”, un singur element din vechea religie: cultul vacii. Ne minunăm văzând cu câtă grijă vrea să păstreze acest cult antic de venerație.

Pentru a ne putea explica tenacitatea cu care a supraviețuit acest cult al unei străvechi civilizații de origine înalt spirituală, trebuie să cunoaștem realitatea misterului vacii, să știm deci că în acest animal contemplăm o realitate astrală de cea mai înaltă factură, coborâtă și devenită terestră. Astfel poate fi înțeles atașamentul hindușilor față de acest cult, în timp ce toate încercările de interpretare raționalistă nu fac decât să îngrădească acest mister, înconjurându-l cu o solidă confuzie de noțiuni abstracte.

Am văzut că voința, sentimentul și gândirea își au corespondentele lor în Cosmos și în organismul fizic omenesc. Dar mai există și alte lucruri, atât în Cosmos cât și în om. Gândiți-vă o clipă la metamorfoza prin care trece acel mic animal care va deveni fluture.

Știți că fluturile depune un ou și că din acest ou iese o omidă. Omida apare din oul închis ermetic, ou care conține potențial viitorul fluture. Ieșită din ou, omida se târăște într-o ambianță de aer, iluminat de soare; acesta este mediul în care se desfășoară viața sa. Rețineți bine acest fapt: omida trăiește într-un aer pătruns de focul soarelui. Gândiți-vă că, în această seară, un fluture de noapte pătrunde prin fereastra deschisă, se apropie de lampa aprinsă și zboară în jurul luminii până când moare ars de

ea. Atât de mare este forța de atracție a luminii, încât fluturile, neputând să se desprindă de ea, se aruncă în ea. Acest mic incident ne poate arăta amploarea puterii pe care o exercită lumina asupra ființelor vii.

Or, omida nu se poate apropia de sursa luminii solare pentru a se pierde în ea. (Vorbesc astăzi, despre aceste lucruri, foarte pe scurt căci voi reveni mâine asupra lor). Omida aspiră totuși în același mod irezistibil ca și fluturile, către lumină. Fluturile se aruncă în flacără, dispare în elementul fizic al focului. Omida caută și ea flacăra solară, dar, pentru că nu se poate arunca în soare, aneantizarea ei în lumină și căldură se petrece printr-un fenomen spiritual. Puterea soarelui se exercită asupra ei într-o formă spirituală. Ea se târăște în direcția razelor solare, lăsându-se călăuzită de ele în tot timpul zilei. Mișcarea ei este însă încetinită în același fel cum și-o încetinește fluturile care se aruncă în flacără. Fluturile sacrifică luminii tot ceea ce posedă ca substanță terestră. Omida sacrifică și ea luminii, dar mult mai lent, substanța terestră din care este constituită: ea filează în timpul zilei o mătase foarte fină; se oprește în timpul nopții și își reia lucrul la răsăritul soarelui, închizându-se într-o gogoasă.

Întreaga substanță a omizii care se lasă antrenată într-un flux de lumină se revarsă în aceste fire de mătase, care formează gogoșa. Devenind crisalidă, micul animal s-a înconjurat în întregime cu razele solare pe care le-a materializat cu prețul propriei sale substanțe. Fluturile a ars într-o clipă în focul fizic, omida s-a consacrat focului spiritual. Ea a filat mătasea sa chiar în sensul razelor solare. Priviți o gogoasă: ea este lumină solară condensată și această lumină solară nu a putut să-și facă trup decât prin holocaustul celei care filează. În acest fir minunat, care se rotește de mii de ori în interiorul gogoșii, este captată lumina. Amintiți-vă despre cele ce v-am spus în ciclul meu asupra Misterelor Druizilor. Elementul invizibil al luminii solare care pătrunde în cromlech este tocmai acela care se interiorizează în gogoasă. Soarele a exercitat la început o acțiune fizică asupra omizii, stimulând-o să-și formeze gogoșa. Apoi, el acționează spiritual asupra animalului însuși, în interiorul gogoșii, metamorfozându-l în fluture. Fluturile se eliberează și ciclul reîncepe.

Toate fenomenele acestea se regăsesc și la păsări, dar într-o formă mai prescurtată, mai sintetizată. Să cercetăm depunerea și ecloziunea oului de pasăre. Cochilia de calcar a oului se formează, printr-un proces biologic special, în interiorul mamei. Forțele soarelui folosesc aici substanța fizică a calcarului. Formarea unei cochilii de calcar în jurul oului de pasăre reproduce ciclul de metamorfoze al omizii în crisalidă și în fluture, dar pentru că aici avem o reducere a timpului, toată evoluția embrionară care urmează este diferită.

Ce se percepe când se observă aceste faze în planul astral? Știm că pasărea este reflectarea capului omenesc ce naște gândurile. Și fluturele locuiește în aer, dar dezvoltarea sa este deosebit de complexă. Putem spune că el este o prelungire nelimitată a activităților capului. Sunt activitățile capului care se extind fără limită în orice organism omenesc. Evoluția fluturelui nu are deci o asemănare reală cu evoluția păsării.

Să examinăm mai atent raportul eteric dintre cap și formarea oului de pasăre. Dacă omul nu ar avea decât cap, el ar avea numai gânduri instantanee și fugare. El nu ar fi pătruns niciodată destul de adânc în ființa sa pentru a o sesiza în întregime și pentru a scoate mai târziu de acolo tot ceea ce poate să apară sub formă de amintire.

Or, să cercetăm gândurile noastre instantanee, așa cum se produc ele sub imboldurile lumii exterioare; apoi să ridicăm ochii spre vultur. Penele vulturului sunt gânduri materializate, dar sunt niște gânduri subite, fugitive. Dar ce sunt oare amintirile? Geneza lor este extrem de complicată. Ea corespunde unui fenomen spiritual care se desfășoară în adâncurile ființei noastre, fenomen care reamintește formarea oului. Pe plan eteric, el este omologul ecloziunii omizii, iar pe plan astral este omologul învăluirii sale într-o gogoasă, a metamorfozării sale în crisalidă. O percepție care depune în noi germele unei amintiri este asemenea unui fluture care depune un ou. Ceea ce urmează apoi se aseamănă cu învăluirea crisalidei. Corpul eteric oferă ceva din viața sa, ca holocaust luminii spirituale. El învăluie germele amintirii cu o rețea astrală infinit de subtilă, ca într-un fel de gogoasă. La un moment dat, asemenea fluturelui care iese din crisalidă, amintirea se degajează și ea, eliberându-se.

Căsim deci în penele păsării imaginea gândurilor noastre spontane, iar în aripile multicolore ale fluturelui, imaginea gândurilor noastre amintiri.

Această contemplare ne ajută să simțim cât de înrudite ne sunt ființele care populează natura. Noi gândim? Iată în pasărea care zboară, o întrecă lume de gânduri. Noi ne amintim? Iată în fluturele scripitor o

întreagă lume de amintiri. Omul este într-adevăr un microcosmos. Tot ceea ce există în interiorul nostru ca gânduri, sentimente, voință, memorie, toate acestea se regăsesc în diferitele exemplare ale regnurilor naturale.

Iată ceea ce înseamnă "să te adâncești cu privirea spiritului în realitățile vii ale universului". Intelectul pur, logica, nu pot sesiza nimic din toate acestea, căci, în numele logicii, se pot impune faptelor cele mai contradictorii interpretări. Pentru a ilustra acest lucru, permiteți-mi să vă expun o mică fabulă.

În tribul de negri numit Felatas se povestesc următoarele: Într-o zi, un lup, un leu și o hienă s-au asociat pentru a merge la vânătoare. Ei întâlniră o antilopă pe care o masacrară imediat. Cei trei carnivori erau foarte buni prieteni, astfel că se punea problema împărțirii frățești a prăzii. Leul spune hienei: "Împarte tu!" Or, hiena era logică, avea o logică a sa, dar această logică a hienei - care prefera prada moartă în locul celei vii -, se inspira mai mult din lașitate decât din curaj. Ea spuse: "Să împărțim antilopa în trei părți egale, una pentru tine, leule, alta pentru lup și o alta pentru mine." Acest fel de logică nu plăcu leului, care se aruncă asupra hienei și o omorî, adresându-se apoi lupului: "Fă tu împărțeala, dragul meu lup. Cum vei face?" - "Foarte simplu, răspunse lupul. Acum, fiecare din noi nu mai poate primi aceeași parte din pradă și deoarece tu, leule, ~~no-ai scâlpai~~ de prezența hienei, vei primi prima treime. Pe cea de a doua treime o ~~vei~~ primi oricum, conform celor propuse de hienă. Cea de a ~~treia treime~~ ~~îți~~ revine în orice caz, căci tu ești cel mai înțelept și mai curajos dintre toate animalele." Astfel a împărțit lupul. Leul îl întrebă: "Cine te-a învățat să împarți atât de bine?" - "Hiena", răspunse lupul. Această logică dădu multă satisfacție leului, care devoră cele trei părți ale prăzii, dar nu-l devoră pe lup.

Vedeți, intelectul, logica, capacitatea de a calcula o ~~avenu~~ în egală măsură atât hiena cât și lupul. Dar aplicarea acestor facultăți la realitatea lucrurilor a fost atât de diferită încât a condus pe fiecare dintre aceste două animale către un destin diferit. Același lucru se întâmplă cu toate abstractizările. Putem face cu ele orice, după modul în care le folosim. Să depășim deci abstractizările și să găsim, printr-o cale directă, corespondențele care îl leagă pe om - acest microcosmos - cu macrocosmosul. Nu trebuie să ne limităm la o rațiune logică, ci trebuie să punem în acțiune forțele superioare logicii, să depășim stadiul de intelectualism pentru a ajunge la o intuiție artistică.

Numai dacă vom face din această intuiție artistică un principiu de cunoaștere, numai atunci vom putea sesiza, în natură, elementul într-adevăr omenesc care o înrudește cu noi.

Conferința a II-a

Am cercetat ieri raporturile care există între ceea ce aş numi animalele înalturilor - reprezentate prin vultur, animalele regiunilor intermediare - reprezentate prin leu - şi animalele adâncurilor terestre - reprezentate prin vacă sau taur. În consideraţiile noastre de astăzi vom urmări corespondenţele care îl leagă pe om cu universul, pornind de la relaţiile interne cu aceste trei tipuri de animale.

Să ne îndreptăm privirile către aceste regiuni superioare din care vulturul îşi trage acele forţe particulare care fac din el o "organizare-cap". Acest vultur îşi datorează propria sa natură atmosferei îmbibate de lumina solară. V-am spus ieri că el datorează penajul său acestei atmosfere însorite. Acest animal are fiinţa sa proprie în interiorul său, iar penajul său este încarnarea pe care i-o dăruie lumea exterioară. În cazul în care efectele acestui aer iluminat de soare nu mai sunt dăruite *din exterior* unei fiinţe - aşa cum se petrece la vultur - ci sunt suscitade *în interiorul* fiinţei - aşa cum se petrece în sistemul nervos al omului - atunci se nasc, aşa cum v-am spus, gândurile spontane şi nepersistente.

Şi acum, îmbogăţiţi cu tot ceea ce ne dăruie o asemenea concepţie, să ridicăm ochii spre înălţimi, spre atmosfera scăldată în radiaţiile luminii solare. De această dată nu vom lua în considerare soarele, căci soarele îşi primeşte forţa sa prin relaţiile pe care le are cu diversele regiuni ale Universului. Omul a exprimat legile acestor relaţii prin cunoaşterea Zodiacului. Cuvântul Zodiac înseamnă chiar "cerc al animalelor". Radiaţiile solare care coboară spre Pământ au de fiecare dată o anumită importanţă, o importanţă diferită atunci când coboară din constelaţia Leului, sau aceea a Balanţei sau aceea a Scorpionului. Pe de altă parte, se fac simţite şi alte modificări, în funcţie de influenţa pe care o exercită planetele sistemului nostru, care întăresc sau slăbesc acţiunea solară. Soarele este unit prin raporturi speciale cu planetele, iar aceste relaţii sunt diferite dacă ne vom referi la planetele aşa-zis "exterioare" (Marte, Jupiter, Saturn) sau la planetele "interioare" (Mercur, Venus, Lună).

Vom folosi aceste noţiuni pentru a înţelege organizarea vulturului. Va trebui să ne referim în special la modificările de intensitate la care sunt supuse forţele solare, datorită influenţelor lui Saturn, Jupiter şi Marte. Nu întâmplător a considerat tradiţia că vulturul este pasărea lui Jupiter, deoarece Jupiter este socotit aici ca reprezentant al planetelor exterioare. Să schiţăm prin desen aceste lucruri, trasând trei cercuri concentrice care reprezintă sferele de guvernare ale lui Saturn, Jupiter şi Marte în Cosmos.

Să adăugăm celor trei sfere, pe care le-am reprezentat, și sfera solară. Găsim astfel, la periferia sistemului nostru planetar, o arie în care se unesc acțiunile combinate ale Soarelui, ale lui Marte, Jupiter și Saturn.

Când privim la vulturul care descrie orbite maiestuoase pe cer, avem dreptul să amintim acest adevăr profund: Forțele combinate ale Soarelui, ale lui Marte, Jupiter și Saturn se revarsă prin aer și trăiesc în această formă înaripată. Aceleași forțe trăiesc și în capul omului. Dacă îl vom repune pe om în realele sale condiții spirituale de existență - căci se poate spune că pe pământ el nu există decât într-o formă de existență miniaturală - dacă îi vom reda adevăratele sale proporții din univers, vom fi puși în situația de a-i plasa capul în acea sferă cosmică care este cea a vulturului.

Reprezentându-ne astfel omul, trebuie să situăm poziția capului său în *sfera vulturului*. Prin acestea am caracterizat ceea ce aparține, în om, *forțelor înălțimilor*.

Leul însă este tipul animalului solar, în care forțele proprii Soarelui își desfășoară cel mai bine activitatea. Leul prosperă cel mai bine în momentul în care planetele situate deasupra Soarelui se găsesc într-o anumită poziție față de planetele situate dedesubtul Soarelui, poziție prin care influențele lor asupra Soarelui sunt aproape anulate. Atunci se petrece acel fapt ciudat pe care vi l-am prezentat ieri. Însăși forțele Soarelui impregnează aerul, creând în leu un aparat respirator al cărui ritm este într-un perfect echilibru cu ritmul circulației, și aceasta nu după legile aritmeticii, ci după dinamismul intim al acestor funcțiuni. Cele două ritmuri sunt minunat echilibrate. Respirația servește ca moderator al circulației, iar circulația are rolul de stimulator al respirației. V-am arătat deja că în forma botului leului găsim exprimarea sugestivă a acestei polarități, pe care o regăsim și în privirea atât de stranie a acestui animal, privire ce se îndreaptă, uneori plină de calm, către interior, fixând alteori cu îndrăzneală exteriorul.

Tot ceea ce trăiește în această privire există și în organismul ritmic al omului, corelat cu celelalte elemente ale naturii omenești.

Referindu-ne acum la sfera de acțiune a Soarelui, ne vom reprezenta omul ca fiind înglobat în această sferă solară prin regiunile inimii și plămânilor. Am caracterizat astfel elementul - leu al naturii omenești.

Să trecem acum la planetele interioare, la planetele cele mai apropiate de Pământ. Vom întâlni la început sfera lui Mercur, sferă la care omul participă prin procesul schimburilor organice, dar prin elementul cel

mai subtil, cel mai fluid al acestor schimburi: transformarea substanțelor alimentare în limfă și alte lichide analoage, care se revarsă apoi în circuitul sanguin.

Continuând astfel, intrăm în sfera de acțiune a lui Venus. Ajungem astfel la elementele mai puțin subtile ale schimburilor vitale: prima transformare a substanțelor alimentare ce au fost ingerate de stomac. Urmează sfera Lunii. (Ordinea pe care am urmat-o pe desenul meu este cea prezentată de astronomia modernă; așa fi putut alege și o altă ordine.) Sfera Lunii comandă acele activități speciale din cadrul schimburilor vitale, activități ce sunt însă supuse direct influenței lunare.

Omul este deci înserat în ansamblul universului. Ori de câte ori vom vorbi despre influențele cosmice care emană de la Soare interferând pe cele ale lui Mercur, Venus și ale Lunii, intrăm în domeniul forțelor care însuflețesc animalul tip vacă, întocmai cum l-am arătat în conferința precedentă.

Soarele nu face acest lucru singur, ci forțele sale sunt conduse până în Pământ, prin cele ale planetelor cele mai apropiate de globul terestru. Ansamblul acestor forțe, acționând în deplină armonie, nu se limitează numai să impregneze atmosfera; ele pătrund sub suprafața Pământului, devenind acolo forțe subterane care se vor reflecta apoi către exterior. Toate acestea se manifestă într-o formă fizică în organismul vacii. Vaca este prototipul animalului care reprezintă digestia, dar ea este în același timp ființa în care acest proces constituie cea mai fidelă reflectare terestră a faptelor suprasensibile. Acest proces fiind pătruns de o magnifică astralitate, reflectă luminos întregul cosmos.

Am spus ieri că o întreagă lume este conținută în organismul astral al vacii, dar această lume este împovărată prin greutatea terestră, adaptându-se legilor ei. Gândiți-vă că vaca este obligată să absoarbă în fiecare zi circa $1/8$ din greutatea ei. Omul se poate mulțumi să se alimenteze zilnic cu $1/40$ din greutatea lui, fără ca sănătatea lui să sufere prin aceasta. Pentru ca organismul vacii să se dezvolte din plin, el are nevoie de această greutate terestră. Totul în vacă se orientează către masa materială. Este necesar ca $1/8$ din greutatea ei să fie zilnic reînnoită. Acest schimb unește strâns cu pământul substanțele din care ea este constituită. Cu toate acestea, prin corpul ei astral, ea este o reflectare a înălțimilor, a Cosmosului. Astfel se explică faptul că, pentru adeptul religiei hinduse, vaca este obiectul unei atât de mari venerații. El își poate spune: "Vaca trăiește aici jos, pe Pământ și trăind în sânul materiei și al greutății, ea își clădește chiar aici o lume supra-terestră". Pentru el constituie un adevăr

absolut faptul că natura omenescă își găsește un echilibru just prin armonizarea celor trei activități cosmice despre care am vorbit: Vultur, Leu, Vacă.

Totuși, dezvoltarea generală a lumii noastre ne-a condus către un pericol, care caracterizează în mod special epoca noastră: tendințe speciale caută să se realizeze separat în om. Începând din sec. XIV și XV până în zilele noastre, acest pericol a crescut din ce în ce mai mult; este însăși drumul evoluției.

Activitatea Vulturului a încercat să pună stăpânire pe capul uman, într-un mod foarte limitat; activitatea Leului a încercat să sustragă din ansamblu ritmurile umane, iar activitatea Vacii a încercat să pună stăpânire pe schimburile vitale ale organismului, ca și întreaga civilizație umană.

Aceasta este pecetea epocii noastre. Omul, printr-un anumit joc al forțelor cosmice, se scindează din ce în ce mai mult în trei elemente și fiecare din aceste elemente manifestă o tendință de a le anula pe celelalte două. În subconștientul oamenilor se face auzit, chiar în zilele noastre, un apel care exercită o mare forță de tentăție, tocmai pentru că el are o anumită frumusețe. Omul nu îl percepe în regiunile superioare ale conștiinței sale, dar în subconștient răsună *trei chemări* și, fiecare dintre ele, parcă ar urnări să-i capteze întreaga atenție, fără a o împărți cu celelalte. Aș putea spune că tocmai acesta este misterul timpului prezent.

Prima chemare emană din regiunea vulturului, de la ceea ce începe din el ceea ce este, de la ceea ce îi dă vulturului penajul său, de la astralitatea care-l înconjoară în zborul său. Tocmai esența vulturului este cea care devine perceptibilă. Iată chemarea ispititoare care răsună în subconștientul omului:

Vulturul zice:

Învăță să cunoști natura mea!

Eu îți voi da puterea

De a crea o lume în propriul tău cap.

Acesta este *apelul înălțimilor*, care caută în zilele noastre să-i specializeze pe oameni în detrimentul armoniei lor exterioare.

Iată cel de al doilea apel ispititor. Este cel care emană din *regiunea mijlocie*, în care forțele cosmice modelează tipul-leu, în care influențele armonioase ale Soarelui și ale aerului realizează echilibrul despre care am vorbit în ritmul respirator și circulator, constituind natura-leu. Acest apel vibrează în aer, în armonie cu natura-leu și încearcă, în zilele noastre, să specializeze sistemul ritmic al omului.

Leul zice:

Învăță să cunoști natura mea!

Eu confer puterea
De a da corp Universului
În strălucirea înșelătoare a atmosferei.

Aceste voci care solicită în permanență atenția subconștientă a omului au o influență mult mai mare decât s-ar crede. Anumite tipuri omenеști sunt deosebit de sensibile la apelul acestor sugestii. De exemplu, toți cei care locuiesc în Apus sunt receptivi la apelul Vulturului, riscând să se lase seduși de acest apel. În special civilizația americană - prin natura individualităților din care este compusă - este expusă rătăcirii prin acest apel ispititor.

Civilizația europeană, care mai deține încă un număr de vestigii ale vechii culturi - gândiți-vă de exemplu la aspirația interioară care l-a determinat pe Goethe să întreprindă călătoria în Italia, sperând că va găsi acolo echilibrul ființei sale - această civilizație este expusă în special pericolului care decurge din apelul leului.

În sfârșit, civilizațiile din Răsărit sunt cele mai expus să se rătăcească, și să se specializeze în sensul organismului-vacă. Și după cum celelalte două tipuri animale cosmice fac ca apelul lor să se audă din adâncul Universului, tot așa se poate percepe, urcând din adâncurile pământului asemenea unui tunet, unui muget înăbușit, apelul acestei greutate materiale, care stăpânește vaca.

Faptele se prezintă întocmai așa cum le-am descris ieri: priviți o cireadă sătulă, întinsă pe câmp, într-o curioasă poziție de abandon în voia greutatei pământești. Formele animalelor exprimă această aservire față de greutate, această obligație de a schimba în fiecare zi, cu pământul, o optime din greutatea corpului lor. Mai apare aici și altceva: din adâncurile subterane guvernate de forțele Soarelui, ale lui Mercur, ale lui Venus și ale Lunii - adâncuri din care tâșnesc forțele elementare ce vivifică organismul-vacă, se aud urcând tumulturi puternice, elementare, care pătrund în întreaga cireadă.

Vaca zice:

Învați să cunoști natura mea!
Eu îți voi da puterea
De a smulge Universului
Greutatea, Numărul, Măsura.

Orientul este cel mai expus acestui apel ispititor; deci tocmai acest Orient, care a păstrat antica venerație a vacii, este cel mai expus acestei influențe. În cazul în care acest apel irezistibil va pătrunde în omenire punând stăpânire pe ea, Orientul va deveni un obstacol în calea progresului

țărilor centrale și occidentale; civilizația orientală va aduce lumii ruina și decadența. Forțele terestre elementare, pe care le-am caracterizat, vor acționa în acest caz în mod unilateral asupra civilizației mondiale. Și ce va rezulta de aici?

Iată ce s-ar întâmpla: În decursul ultimelor secole am dobândit pe pământ o tehnică avansată, dependentă în întregime de știința exterioară. Am dobândit o viață tehnică exterioară. Această tehnică se manifestă prodigios în toate domeniile. Forțele naturii se regăsesc în ea, dar se regăsesc într-o formă din care viața s-a retras. Ceea ce are importanță în această folosire a activității forțelor naturii, ceea ce constituie baza civilizației noastre, sunt tocmai noțiunile de Balanță, Număr și Măsură.

A cântări, a calcula, a măsura, acesta este idealul savantului de laborator și al tehnicianului modern, al tuturor celor care fac din știința exterioară scopul eforturilor lor. S-a ajuns până acolo încât un eminent matematician al timpurilor noastre, punându-și întrebarea: "Cine ne garantează despre realitatea ființei?", răspunde: "Tot ceea ce este realitate în sine, este susceptibilă de a fi măsurată. Ceea ce nu putem măsura, nu constituie o realitate." (Știți bine că filozofii tuturor timpurilor s-au întrebat: Ce este cu adevărat "real"?). Vedem deci apărând aici acest ciudat ideal care constă în a considera ființa ca pe un lucru pe care suntem obligați să-l introducem în laborator, un lucru pe care trebuie să-l cântărim, să-l calculăm, să-l măsurăm. Și rezultatul acestor cântăriri, acestor măsurători, acestor calcule, constituie ceea ce este considerat a fi știință, știință care își găsește aplicarea în tehnică.

Număr, Măsură, Greutate, acestea sunt cuvintele de ordine după care se orientează întreaga civilizație modernă. Or, atât timp cât oamenii nu vor folosi decât intelectul lor pentru a număra, măsura și cântări, răul nu va fi prea mare. Desigur că oamenii sunt foarte inteligenți, dar sunt foarte departe de inteligența Universului. Nu se va petrece nimic foarte grav, atât timp cât oamenii nu vor face altceva decât să tatoneze Universul, cu niște diletanți înarmați cu măsurătorile, cântăririle și calculele lor. Înna, dacă civilizația actuală s-ar transforma într-o civilizație inițiativă - rămânând totuși la această concepție - în acest caz, ar exista un imens pericol. Avent lucru ar putea să apară dacă civilizația Occidentului, pusă în întregime sub semnul "Greutate, Număr și Măsură" ar fi invadată de cunoștințele venite din Orient unde știința inițiativă poate aprofunda misterul spiritual ce stă la baza organismului-vacă. În acest caz, știința occidentală s-ar transforma într-un fel de inițiere bazată pe astralitatea vacii. Căci, a pătrunde în

secretele acestei organizări, a înțelege ce reprezintă această optime a materiei alimentare încărcată de greutatea terestră - deci, de tot ceea ce se poate cântări, măsura și calcula - a înțelege care este forța spirituală ce organizează această materie grea din interiorul vacii, a contempla acest animal așezat într-o livadă în mometul în care activitatea digestiei face din el un minunat reflex astral al Cosmosului, toate acestea înseamnă a învăța să compui datele Balanței, ale Măsurii și ale Calcului într-un sistem deosebit de puternic ce va birui întreaga civilizație, conferind planetei noastre o nouă civilizație, în fața căreia va trebui să dispară tot ceea ce nu va putea fi cântărit, măsurat și calculat.

Și care va fi rezultatul acestei științe inițiatice ce se referă la vacă? Este o întrebare plină de gravitate, este o problemă plină de o teribilă însemnătate.

Modul în care se construiesc astăzi diversele mașini variază de la o mașină la alta. Totuși există următoarea tendință generală: Orice mașină, la început primitivă, imperfectă, se transformă treptat într-o mașinărie bazată pe mișcarea oscilatorie. Se ajunge la o mașinărie în care există întotdeauna ceva ce oscilează, ceva ce vibrează, iar efectul căutat este obținut prin periodicitatea acestor vibrații. Toate cercetările actuale se îndreaptă în esență către mecanisme de acest gen. Or, dacă aceste mașinării s-ar putea construi cu ajutorul datelor pe care le-ar furniza procesele de asimilare ale vacii și de repartizarea substanțelor în organismul ei, în acest caz se vor alătura vibrațiilor survenite din mecanismele oscilatorii, care vor acoperi tot globul terestru, alte vibrații care nu vor mai proveni de la pământ, ci de la ceea ce este deasupra pământului: sistemul nostru planetar va fi obligat să vibreze în acord cu pământul, întocmai cum vibrează o coardă de lungime dată atunci când este atinsă de o altă de aceeași lungime într-un spațiu închis (rezonanță).

Aceasta este legea vibrațiilor sincrone. Ea s-ar putea realiza dacă apelul seducător al "naturii-vacă" va seduce orientul, găsind în el forța convingătoare cu care va pătrunde cultura mecanicistă și lipsită de spiritualitate care stăpânește Europa centrală și apusul. S-ar ajunge astfel pe pământ, la un sistem mecanic care va fi în unison cu sistemul mecanic al Universului. În acest caz se va elimina definitiv din civilizația umană orice acțiune a cerului, acțiune a stelelor. S-ar pierde de exemplu, întreaga semnificație, întreaga frumusețe pe care o trăiește omul în cursul anotimpurilor, atunci când participă la viața exuberantă a primăverii sau la admirația toamnei. Civilizația umană va fi în ritm cu vibrațiile mecanismelor, auzindu-se și ecoul acestui zgomot, care reîntors din

adâncul Cosmosului va fi ca un fel de răspuns dat pământului integral mecanizat.

O parte a lumii de astăzi, o parte a civilizației noastre se află deja pe panta acestei căderi înspăimântătoare.

Și acum reflectați ce s-ar întâmpla dacă centrul Europei ar fi sedus de apelul "naturii-leu". Pericolul nu ar fi analog celui pe care l-am semnalat, căci mecanismele ar dispărea treptat de pe solul terestru. Nu ar mai exista o civilizație mecanicistă, dar omul s-ar ocupa în exclusivitate de influențele pe care le exercită ceea ce ființează în vânt, în intemperii, în cursul anotimpurilor. Omul ar fi antrenat în curgerea anotimpurilor, fiind astfel pe de-a-întregul supus fluctuațiilor din propriul său ritm circulator și respirator, acordând astfel o totală importanță aspectului involuntar din viața sa. El ar dezvolta în special activitatea vitală a toracelui, a plămânilor. În acest caz civilizația terestră ar căpăta o amprentă atât de egoistă, încât fiecare individ n-ar mai trăi decât pentru el însuși, ne mai având altă preocupare decât binele clipei prezente. Acesta constituie pericolul la care este expusă civilizația țărilor centrale, existând posibilitatea ca această evoluție care ar pleca din partea centrală să amenințe întreaga civilizație terestră.

Și dacă apelul Vulturului s-ar face auzit în occident, influențând concepțiile și mentalitatea sa, răspândindu-se pe întreg pământul, atunci ar apărea în omenire o puternică aspirație către o unire directă cu lumii suprasensibilă, unire ce s-ar realiza prin mijloacele din trecutul îndepărtat, aparținând începutului evoluției terestre. Omul, ar putea simți o dorință imperioasă de a suprima, de a sacrifica, de a înăbuși cuceririle Eului său: libertatea și independența. El ar ajunge astfel să viețuiască fiind complet cufundat în acel element de voință inconștientă viața zeilor, ce stă în spatele mușchilor noștri, nervilor noștri etc. Aceasta ar însemna o reîntoarcere la etapele ancestrale și primitive ale clarvederii. Atunci omul ar urmări să se elibereze de pământ, reîntorcându-se, printr-o repetare a începuturilor.

Trebuie să adaug că aceste lucruri sunt confirmate privirii clarvăzătoare și prin mesajul silențios și continuu care emană din "naturavacă". Imaginea vacii din pășune îi spune: "Nu ridică ochii spre înălțimi. Privește, întreaga putere emană din Pământ. Dobândește știința forțelor terestre și vei deveni stăpânul Pământului. Tu vei face să devină durabil ceea ce ai clădit acolo." Da, dacă omul va ceda acestui ademenitor apel, nu va mai putea fi înlăturat pericolul pe care l-am semnalat ca "o mecanizare a civilizației terestre", căci astralitatea care sălășluiește în procesele digestive ale rumegătorului are virtutea de a da durabilitate, de a eterniza prezentul.

Forța care emană din "natura-leu" nu urmărește să transforme prezentul în ceva durabil, ci dimpotrivă, să-l facă cât mai trecător posibil, transformând cursul anotimpurilor într-un joc care se scurge și se reînnoiește fără încetare, care se evaporă în vânt și în ploaie, în raza de soare, în nori. În acest caz civilizația însăși va căpăta un caracter fluid și schimbător.

Vulturul pe care-l vedem planând prin aer, duce înscris în penajul său amintirea începutului evoluției terestre. El a păstrat în acest penaj forțele ce au acționat în aceea perioadă din înaltul cerului. S-ar putea spune că fiecare vultur ne vorbește despre vârsta milenară a Pământului, totuși el nu atinge niciodată în mod fizic solul terestru, decât pentru a-și prinde prada, și aceasta nu pentru a satisface o lege a ființei sale individuale. Numai când planează în aer el satisface legea propriei sale ființe; destinul Pământului nu-l interesează, el își găsește bucuria și exaltarea în forțele aerului, ajungând până la a disprețui viața terestră; nu vrea să trăiască decât în elementul acrian în care trăia însăși Pământul la originea sa, pe vremea când nu putea fi încă numit "Pământ", pe vremea când respirațiile cerești îl traversau din toate părțile. Vulturul a fost o ființă prea mândră pentru a participa la evoluția Pământului, el s-a sustras solidificării care a învârtosat crusta terestră, voind să rămână unit cu zeii începuturilor.

Aceasta este cunoașterea pe care o oferă imaginea tradițională a celor *Trei animale* aceluia care știe să descopere grandioasa hieroglifă gravată în Univers, dând răspuns întrebării sale. Căci, în fond, orice lucru din această lume este un semn pentru cel care știe să-l descifreze. A citi această scriere secretă, înseamnă deci a înțelege secretele Universului. Este de o profundă semnificație faptul că-ți poți spune: Ceea ce facem noi aici socotind, măsurând cu ajutorul centrimetului sau a-l cercului gradat, cântărind cu o balanță, nu constituie decât o încercare a noastră de a ne apropia de anumite fragmente separate. Ele nu vor deveni un tot decât în mometul în care vom înțelege "organizarea-vacă" în spiritualitatea ei interioară, deci dacă vom putea citi scrierea secretă a Universului. Citirea aceasta conduce la înțelegerea existenței lumii și a omului, constituind fondul înțelepciunii (inițiatice) moderne. Aceste lucruri, care pornesc din adâncurile vieții spirituale, trebuie să fie învățate astăzi.

Se poate spune, pe drept cuvânt, că oamenilor de astăzi le este destul de greu să fie cu adevărat oameni. Căci aș îndrăzni să spun că omul se comportă astăzi, în raport cu cele Trei animale, asemenea antilopei din alegoria pe care v-am povestit-o ieri. Ceea ce se specializează izolându-se capătă o formă particulară. Astfel, leul din fabulă rămâne leu, dar el vrea

să-și folosească tovarășii de jaf. Alegoria înlocuiește vulturul cu hiena, care trăiește din carne moartă (substanța moartă născută în creierul nostru, și fabrică fără încetare fragmente moarte înfinitezimale). Deci alegoria înlocuiește vulturul cu hiena avidă de putrefacție, iar în locul vacii - în funcție de decadența ideii, căci această legendă este izvorâtă din civilizația neagră - îl plasează pe lup. În locul celor Trei animale găsim, astfel, în această fabulă: hiena, leul și lupul. Și putem spune, în legătură cu apelurile ispătoare - pe care tocmai le-am cercetat - și cu simbolismul lor cosmic, vom putea spune că vulturul coborând lent pe Pământ devine hienă, iar vaca, încetând de a mai reflecta în ea, cu o răbdare sfântă, întregul Cosmos, degenerază în lup devorator.

Să traducem acum legenda negrilor într-un limbaj civilizat. Ieri am povestit-o în spiritul negrilor: un leu, o hienă și un lup pornesc împreună după vânat; este omorâtă o antilopă; hiena este însărcinată să facă împărțeala, pe care o face după logica sa de hienă: fiecăruia i se cuvine 1/3 din pradă. Aceasta nu convine leului astfel că hiena este devorată. Apoi leul zice lupului: Împarte tu! Lupul răspunde: prima treime este pentru tine căci tu a-i omorât hiena și partea ei îți revine; a doua treime este tot a ta căci ea îți revine după cum a împărțit chiar hiena; a treia treime îți aparține de asemenea, căci tu ești cel mai înțelept și cel mai îndrăzneț dintre toate animalele. Leul l-a întrebat: cine te-a învățat să faci o astfel de împărțeală? Hiena, i-a răspuns: lupul. Lupul și hiena au avut aceeași logică, dar au aplicat-o diferit realității. Este esențial modul în care este aplicată logica în realitate.

Această fabulă începe să se schimbe, în momentul în care o traducem în limbajul civilizat modern. Vreau să înțelegeți bine că ceea ce spun aici nu se referă decât la marele mers al istoriei civilizațiilor, neavând nici o legătură cu problema "zonării". Iată cum poate fi parafrazată această alegorie: Antilopa este omorâtă. Hiena se retrage dorind să tacă deoarece nu îndrăznește să provoace mânia leului. Ea tace și așteaptă în spută. Leul și lupul încep să se bată cu înverșunare, și se luptă atât de puternic încât sfârșesc prin a muri de propriile lor răni. Atunci, hiena reapare devorând cadavrele antilopei, leului și lupului. Hiena este simbolul elementului mort care sălășuiește în intelectul omenesc. Ea reprezintă reversul, carienturn "civilizației" Vultur.

Înțelegând cât de puțin ceea ce insinuez aici prin europenizarea acestei alegorii de proveniență neagră, veți realiza importanța pe care o are astăzi faptul că aceste lucruri trebuie bine înțelese. Ele nu vor putea fi pe deplin înțelese decât dacă în fața triplului apel al Vulturului, al Leului și al

Vacii, omul va opune propriul său răspuns, cuvânt care va trebui să devină "Schibboleth"¹ -ul forței, gândirii și acțiunii omenești:

Recunosc, o, Vacă, forța ta
Prin limbajul pe care
Îl "revelează" în mine stelele!

Nu trebuie să cunoaștem numai ponderea terestră, numai greutatea, numărul și măsura, numai organismul fizic al Vacii, ci trebuie să înțelegem și ce anume este încarnat în Vacă. Trebuie să ne întoarcem privirea, cu respect, de la acest organism fizic, pentru a o îndrepta către ceea ce este încarnat în acest organism: trebuie să ne ridicăm privirea către înălțimi. Atunci, civilizația terestră în loc să fie mecanizată, se va pătrunde de forțele spirituale.

Al doilea răspuns este:

Recunosc, o Leu, puterea ta
Prin limbajul pe care atmosfera
Îl "face să se nască" în mine
Grație ritmurilor timpului!

Remarcați: "revelează" și "face să se nască"!

Al treilea răspuns este următorul:

Recunosc, o Vultur, forța ta
Prin limbajul pe care-l creează în mine
Viața care țâșnește din Pământ!

În acest mod omul trebuie să opună triplul său răspuns apelurilor pe care i le face natura, tinzând să-l separe și să-l izoleze. Cuvântul său trebuie să fie echilibrat și armonios. Fii foarte atent la ceea ce te învață Vaca, dar ridică-ți imediat privirea către ceea ce revelează limbajul stelelor. Fii foarte atent la ceea ce te învață Vulturul, dar întoarce-ți privirea - îmbogățită cu ceea ce ți-a dat el - în jos, către ceea ce răsare și țâșnește din Pământ, și către ceea ce urcă de jos în sus în organismul tău omenesc. Fii foarte atent la ceea ce-ți transmite Leul, la vântul care suflă, la fulgerul care brăzdează norul, la tunetul care se aude, la timpul care se scurge și organizează viața terestră, precum și propria ta viață ce se include în ea.

Deci, când privirea ta fizică va fi îndreptată în sus, privirea ta spirituală să se îndrepte în jos, când privirea ta fizică va fi îndreptată în jos, privirea ta spirituală să se îndrepte în sus. Când privirea ta fizică va fi îndreptată către orient, privirea ta spirituală să se îndrepte către occident.

Dacă omul va fi capabil să-și îndrepte astfel privirea în sus, în jos,

¹ cuvânt ebraic. fam: probă, dovadă pe baza căreia se stabilește capacitatea cuiva.

în față, în spate, ducă el va asocia privirii fizice privirea spirituală, el va putea percepe într-adevăr chemările care se aud, nu pentru a-l slăbi, ci pentru a-l fortifica: chemarea Vulturului, din înălțimi, chemarea Leului, din cele 4 puncte cardinale, chemarea Vacii, din interiorul Pământului.

Iată ce trebuie să cunoască omul despre relațiile sale cu Universul, pentru a putea deveni din ce în ce mai apt să activeze în slujba binelui civilizației terestre, slujind nu coborârea în materie, urcarea către spirit.

Vulturul zice:

Învăță să cunoști natura mea!

Eu îți voi da puterea

de a crea o lume

În propriul tău cap.

Leul zice:

Învăță să cunoști natura mea!

Eu confer puterea

De a da corp Universului

În strălucirea înșelătoare a atmosferei.

Vaca zice:

Învăță să cunoști natura mea!

Eu îți voi da puterea

De a smulge Universului

Balanța, Numărul, Măsura.

Omul răspunde:

Recunosc, o Vacă, puterea ta

Prin limbajul pe care

Îl revelează în mine stelele.

Recunosc, o Leu forța ta,

Prin limbajul pe care atmosfera

Îl face să se nască în mine,

Grație ritmurilor timpului!

Recunosc, o Vultur, forța ta

Prin limbajul pe care-l creează în mine

Viața care țâșnește din Pământ!

Conferința a III-a

În primele două conferințe am încercat să situăm omul în Univers. Astăzi vom face niște referiri de ansamblu. Trăim pe Pământ în mijlocul unor fapte și date diverse care au ca fundament comun materia fizică. Ea este cea care, îmbrăcând mii de forme, servește drept bază nenumăratelor ființe care compun regnurile naturale și corpul omului. Să numim această materie “substanța fizică a pământului”, înțelegând prin aceasta tot ceea ce constituie baza materială a fenomenelor terestre. Vom putea numi dimpotrivă, “substanță spirituală”, tot ceea ce este dependent de Cosmos. Această substanță spirituală este în același timp principiul spiritual al sufletului nostru, precum și cel al manifestărilor fizice din întreg Universul.

Nu putem avea o înțelegere corectă a lucrurilor atâta timp cât nu vom vorbi decât despre materia fizică sau substanța fizică. Cunoașteți rolul pe care-l joacă, în alcătuirea Universului nostru, Ierarhiile Superioare. Or, aceste Ierarhii Superioare nu sunt constituite din substanță terestră, din substanță fizică, nici măcar în ceea ce putem numi “corporalitatea lor”, ci, din substanță spirituală. Îndreptându-ne privirea către lumea terestră, găsim substanța fizică. Îndreptându-ne privirea către lumea extraterestră găsim substanța spirituală.

În zilele noastre, ideea de “substanță spirituală” ne-a devenit destul de stranie, astfel că atunci când se vorbește despre om- care aparține atât lumii spirituale cât și lumii fizice- există tendința de a-l considera ca pe o ființă constituită din substanță fizică. Dar nu aceasta este realitatea. În sine, omul este un produs indivizibil din substanță fizică și din substanță spirituală, atât de strâns unite între ele încât cel care debutează în cunoașterea acestor lucruri rămâne foarte uimit. Să luăm ca exemplu mișcarea membrelor și prelungirea activității membrelor către interior: schimburile organice. Este incorect să se considere că în aceste fenomene rolul principal ar reveni substanței fizice. Nu vorbim corect despre ființa omenească decât dacă vom considera că natura sa inferioară constituie baza unei adevărate substanțe spirituale. Dacă dorim să facem o schițare schematică a omului, o vom face astfel:

Vom spune: partea inferioară a organismului omenesc este constituită din substanță spirituală; cu cât urcăm spre cap, cu atât mai mult vom găsi substanță fizică. Capul este format esențialmente din substanță fizică. Picioarele însă, oricât de paradoxal ar părea, sunt constituite în esență din substanță spirituală. Pornind din partea de jos a corpului și urcând în sus, vedem cum substanța spirituală cedează tot mai mult locul

substanței fizice, constatând că tocmai capul omului este constituit din cea mai multă substanță fizică. Dimpotrivă, substanța spirituală se desfășoară cu deosebită frumusețe în regiunea spațiului în care omul își întinde brațele sau picioarele. Aceasta este realitatea: apare că, pentru brațe și pentru picioare, este esențial să fie umplute cu această substanță spirituală. În același timp, capul este un sistem extrem de compact de substanță fizică. Însă, într-un organism ca cel al omului, nu este suficient să discernem numai substanțele, ci trebuie să vorbim și despre forțele care acționează aici. Vom deosebi și de această dată forțe spirituale și forțe fizice - terestre.

Observăm că în legătură cu aceste forțe, lucrurile se petrec invers decât cu substanțele. Membrele și schimburile vitale au substanță spirituală, dar forțele care acționează aici sunt de natură fizică. De exemplu, acțiunea gravitației din picioare. Capul dimpotrivă, este constituit din substanță fizică, dar aici intră în joc forțele spirituale. Forțele spirituale acționează în cap, iar forțele pur fizice acționează în schimburile vitale și în membre. Omul real poate fi înțeles numai ținând seama de aceste activități contrarii. Trebuie deosebită partea de sus a corpului - capul și toracele - care fiind formată din *substanță fizică* este activată de *forțele spirituale*, de partea de jos a corpului, care fiind formată din *substanță spirituală*, este activată de *forțele fizice*. Să analizăm mai amănunțit organizarea acestor diverse elemente în ființa umană.

Organizarea propriu-zisă a capului își extinde efectele asupra întregului corp, până în părțile sale inferioare, astfel că întregul om fizic este străbătut de forțele spirituale. Pe drept cuvânt, "capul" este în el, prelungindu-se până în partea de jos a corpului. Pe de altă parte, omul spiritual în care acționează forțele fizice își prelungește efectele sale până în cap. Deci, ceea ce acționează în om se manifestă prin două curenți contrarii care se încrucișează și se întrepătrund. Pentru a înțelege ființa umană trebuie să o considerăm ca fiind un compus din substanță fizică și substanță spirituală, însuflețit de un dinamism contrariu, deci, ca un cuplu de forțe.

Acest lucru este de o mare importanță; căci, dacă vom face abstracție de manifestările exterioare pentru a ne putea ocupa numai de cele ce se petrec în interiorul ființei umane, vom vedea că nu trebuie să se producă nici o perturbare în repartizarea substanțialităților și în funcționarea dinamismelor.

De exemplu, când substanța fizică pătrunde într-o proporție prea mare în ceea ce ar trebui să rămână pură substanță spirituală, când substanța fizică a capului își revendică prea puternic drepturile în schimburile organice, omul va fi curând atins de o maladie bine determinată. Secretul

vindecării va consta în a expulza excesul de substanță din sistemul în care a pătruns. Pe de altă parte, dacă sistemul digestiv (a cărui caracteristică este de a pune în acțiune forțele fizice în substanță spirituală) își prelungește efectele sale până la cap într-un mod excesiv, capul omenesc devine, ca să spunem așa, prea spiritualizat și această spiritualizare puternică a capului antrenează anumite maladii. Atunci misiunea adevăratului medic ar trebui să fie aceea de a trimite până în cap efectele nutriției, care neutralizează acolo această spiritualizare excesivă.

Dacă urmărim să aflăm adevărul, nu aparența exterioară, vom putea recunoaște imediat importanța capitală a acestei cunoașteri în examinarea organismului omenesc, bolnav sau sănătos. Dar aici intervine ceva deosebit. Pentru conștiința normală a omului actual rămâne încă ignorată această constituție complexă a omului. Ea nu se face simțită decât în subconștient, dar aici cu foarte mare precizie, și se manifestă printr-un anumit sentiment pe care îl are omul despre el însuși, despre viața sa. Numai cunoașterea spirituală poate vorbi despre aceste lucruri cu precizie. Iată cum voi descrie aceste lucruri:

Cel care a dobândit cunoașterea inițiatică a acestui mister fizic știe că: capul are nevoie de substanță pentru a putea să elaboreze apoi această substanță cu ajutorul forțelor spirituale. Sistemul membrilor și al schimburilor vitale are nevoie de forțe fizice, de forțele gravitației și ale echilibrului. Cel care a pătruns acest mister, contemplând spiritual ființa omenească, și și-a îndreptat apoi privirea sa către existența terestră a omului, se vede pe sine însuși - fiind om - ca pe un datornic insolvabil față de planeta care-l poartă.

Căci pentru a se putea menține în demnitatea sa de ființă omenească, omul are nevoie de anumite condiții, și el sustrage în permanență Pământului ceva, ceva ce nu-i mai poate înapoia. Trebuie să spunem că substanța spirituală pe care omul o posedă, în timpul vieții sale terestre, este furată Pământului; Pământul este depozitat de această substanță. Ar fi echitabil ca această substanță să se reintegreze Pământului în momentul în care omul trece prin moarte, căci Pământul are o permanentă nevoie de a-și reînnoi continuu substanța spirituală. Dar acest lucru nu este posibil; omul ar fi astfel împiedicat să-și urmeze calea sa. E necesar ca el să poarte cu sine această substanță spirituală, în viața pe care o va avea dincolo de porțile morții, între moarte și o nouă naștere. Are nevoie de ea. Dacă el n-ar păstra în stăpânirea sa această provizie de substanță spirituală, după moarte ar dispărea, s-ar risipi, ca să spunem astfel, în lumea de dincolo.

El este obligat să ducă cu sine substanța spirituală care a constituit elementul organismului său inferior, al membrilor și schimburilor vitale, căci numai cu această condiție va putea să treacă prin metamorfozele care-l așteaptă de cealaltă parte a morții. În consecință, dacă omul ar reda Pământului această substanță spirituală pe care i-o datorează de fapt, el n-ar mai putea să ajungă la încarnările sale viitoare. Dar aceasta nu se întâmplă și omul rămâne veșnicul debitor al Pământului; așa se vor petrece lucrurile pe toată perioada evoluției medii a planetei noastre, numai către sfârșitul evoluției sale totul se va schimba.

Cel care cercetează viața cu o privire spirituală, nu este expus numai suferințelor, necazurilor, bucuriilor și fericirii întregii umanități; există și suferințe și bucurii cosmice, care nu pot fi separate de viziunea spirituală. Nu există inițiere fără aceste dureri cosmice. Ajungem astfel să spunem: Iată, numai prin faptul că eu exist ca ființă omenească, ajung să fiu un datornic al Pământului. Eu nu pot să-i redau ceea ce mi-ar impune o strictă necesitate de corectitudine.

Ceva analog se petrece și cu substanța capului. În tot timpul vieții pământești forțele spirituale activează în această substanță fizică a capului, iar această substanță devine străină Pământului. Deci, omul a fost obligat să sustragă Pământului această substanță necesară capului său și, pentru a-și putea menține rangul său de ființă umană, trebuie să o lase să se distrugă fără încetare, să se macine, să metamorfozeze această substanță prin forțele spirituale. În momentul în care omul moare, se produce o mare perturbare în organismul terestru, care recuperează o substanță ce i-a devenit străină.

Această substanță fizică a capului său care a fost adânc spiritualizată de forțele care au impregnat-o, de experiențele care s-au desfășurat aici, această substanță acționează asemenea unei otrăvi, asemenea unui agent perturbator în organismul Pământului, în momentul în care omul traversează porțile morții, abandonând Pământului substanța fizică a capului său. Omul trebuie să-și spună: ar fi drept să duc această substanță prin porțile morții, căci ea este mult mai apropiată de regiunile în care intru acum. Dar el nu poate îndeplini acest lucru, căci, dacă ar face-o, dacă ar duce cu sine această substanță terestră spiritualizată, și-ar crea lui însuși un element ostil în viața dintre moarte și o nouă naștere. Ar fi cel mai înspăimântător lucru ce ar putea să i se întâmple. Acest element ar acționa fără încetare împotriva lui, ar distruge evoluția sa spirituală din lumile în care viețuiește după moarte.

Și de această dată devenim debitori ai Pământului. Pe de o parte, am sustras ceva Pământului, ceva ce nu mai poate fi folosit de către el; pe de altă parte, nu putem lua cu noi acest lucru, trebuie să i-l lăsăm. Ceea ce ar fi trebuit să-i lăsăm, i-am luat; și ceea ce am transformat făcându-l

inutilizabil, i-am lăsat în praful oaselor. Pământul *sufără* profund datorită acestui lucru.

Această viziune îndurerează profund sufletul clarvăzătorului. Totuși, ținând seama de marile etape ale evoluției terestre, putem vorbi despre o epocă viitoare în care Pământul va ajunge la sfârșitul *istoriei sale*. În stadiile următoare ale evoluției umane, Jupiter, Venus și Vulcan, omul își va achita această datorie, anulând-o.

Astfel, nu numai că ne creem o karmă individuală prin viața noastră pământească, dar ne creem și o karmă cosmică numai prin faptul că locuind pe Pământ ca oameni, sustragem din substanțele Pământului.

Acum, putem să ne îndepărtăm privirea noastră de la om, pentru a contempla restul naturii, unde vom vedea că, în mod constant, această datorie este, ca să spunem așa, compensată prin mijlocirea entităților cosmice. Pătrundem aici într-unul din cele mai minunate mistere ale existenței, un mister legat de cea mai pură esență a înțelepciunii Universului.

Să părăsim deci omul și să ne întoarcem privirea către această lume a păsărilor, de care ne-am ocupat de mai multe ori, lume pe care am reprezentat-o prin vultur. Am considerat vulturul ca fiind reprezentantul lumii păsărilor pentru că el sintetizează cel mai bine caracteristicile și forțele specifice acestei lumi. De fapt, ceea ce am găsit la Vultur, găsim la toate păsările, în condițiile existenței cosmice a tuturor păsărilor. Vom continua deci să vorbim pur și simplu despre Vultur. V-am spus că Vulturul corespunde capului omenesc și că aceleași forțe care declasează gândurile omului, au dat Vulturului penajul său.

Astfel, în penajul Vulturului strălucesc forțele aerului, inundate de Soare, de lumină.

Or, Vulturul, care e adesea stăpânit de înclinații sălbatice, are caracteristic faptul că, la exteriorul epidermei sale, în conformația penajului său, conservă tot ceea ce a construit în el forțele aero-solare. Însemnătatea acestui fapt se revelează la moartea Vulturului. Numai când Vulturul moare, putem realiza diferența dintre funcțiunile sale digestive atât de specifice, putem spune superficiale, și funcțiunile digestive greoaie ale rumegătorului. Într-adevăr, vaca este animalul digestiei și deși prin ea este reprezentat un anumit tip de animal, acest lucru poate fi extins asupra unui număr mare de animale înrudite. La toate acestea digestia constituie o activitate profundă, în timp ce la păsări această digestie este superficială și rapidă. Nu este decât un început de digestie, un început de activitate. Pentru aceste păsări digestia nu reprezintă decât un aspect neînsemnat al existenței.

În schimb, tot ceea ce se referă la penajul acestor păsări este elaborat încet și cu mare atenție. Uneori, cele mai mărunte detalii ale unei

pene sunt cizelate cu atâta minuțiozitate încât ea devine o adevărată capodoperă. Materia pe care Vulturul o împrumută de la Pământ este spiritualizată în el prin forțele de sus, dar el nu o deturneză în profitul său, căci nu aspiră la reîncarnare, iar soarta acestei materii spiritualizate care îi elaborează penajul, modul în care această elaborare s-ar putea prelungi în afara ființei lui, îi este indiferentă.

După ce Vulturul moare, când penajul său se destramă, (și, ceea ce spun se aplică la toate păsările) această materie spiritualizată este dusă în lumea spiritelor, devenind acolo substanță spirituală.

Vedeți, există o uimitoare legătură de înrudire între capul nostru și Vultur. Însă ceea ce noi nu putem îndeplini, Vulturul poate face: el trimite în permanență de pe Pământ acea parte din substanța sa fizică ce a fost spiritualizată prin forțele venite din regiunile superioare. Este motivul pentru care suntem stăpâniți de un sentiment atât de deosebit în momentul în care contemplăm zborul vulturului. Noi simțim că el este străin Pământului, că el este mai legat de Cer decât de Pământ, cu toate că este forțat de necesitate să își găsească hrana pe acest Pământ. Dar în ce mod face acest lucru? Se comportă asemenea unui hoț, unui răpitor care printr-o zvâcnire a aripilor sale puternice își înalță hrana în slava cerului. S-ar putea spune că prada vulturului este un lucru care nu a fost prevăzut în legile banale ale economiei terestre, și de aceea el trebuie să o fure, să o răpească. În general, orice pasăre își fură hrana.

Dar vulturul ne oferă o compensație a acestor furturi. Desigur, el fură materia din care este format, dar această materie este spiritualizată în el prin forțele regiunilor superioare, astfel încât după moartea sa, el duce în lumea spirituală aceste forțe terestre pe care le-a luat Pământului și le-a transformat. *Prin vultur materia terestră spiritualizată se reîntoarce în lumea spirituală.*

Deci viața animalelor nu se încheie în mod absolut prin moartea lor, căci ele își continuă rolul în Univers. Zborul vulturului, nu este, în drept vorbind, decât un simbol al adevăratei sale existențe. C'n vultur fizic zboară, dar zboară și mai frumos după moartea sa! Natura-vultur, această materie fizică spiritualizată, se lansează până în lumea spirituală pentru a se uni cu ea.

Vedeți cum descoperim astfel minunate secrete începând să înțelegem "rostul" acestor creaturi, animalele și a celorlalte viețuitoare care ne înconjoară. Toate au un sens în ordinea universală.

Să trecem, acum, la celălalt pol pentru a vorbi despre vaca atât de venerată de hinduism. În aceeași măsură în care vulturul ne amintește despre capul omului, în aceeași măsură vaca ne amintește despre sistemul schimburilor vitale. Ea este animalul-digestie, și, oricât de paradoxal ar

putea părea, este constituită de fapt din substanță spirituală, impregnată cu materia fizică pe care o îngerează animalul.

Substanță spirituală există în vacă, în ea pătrunde materia fizică, ea primește această materie pentru a o elabora. Pentru ca această asimilare să se poată realiza cât mai perfect, funcția digestivă a vacii își îndeplinește integral și profund rolul său. Sub acest raport, se poate spune că vaca este ființa terestră care realizează cel mai plener viața animală. Ea este în întregime animalică. Aduce din Cosmos până pe Pământ - în domeniul gravitației - ființa animală, egoismul animal și dacă se poate spune, personalitatea animalică.

Nici un alt animal nu deține un raport atât de perfect între greutatea sângelui și greutatea totală a corpului său. Unul are greutatea sângelui în exces, altul are greutatea sângelui neînsemnată față de greutatea corpului. Or, corpul este în relație cu greutatea întocmai cum sângele este în relație cu egoitatea. Nu este vorba aici despre *ego*-ul pe care numai omul îl deține, ci despre egoitatea legată de existența individuală. Iar sângele este cel care dă animalelor rangul lor pe scara ființelor. Și se poate spune că vaca a răspuns pe deplin acestei întrebări din natură: cum trebuie reglat raportul dintre greutatea sângelui și greutatea totală a corpului, pentru ca o ființă să fie un animal în adevăratul sens al cuvântului.

Anticii nu au așezat inutil figuri de animale în Zodiacul ceresc. Acesta este împărțit în 12 semne, în 12 părți ce alcătuiesc un tot. Forțele pe care cosmosul le primește din Zodiac, prind formă în animale, dar nici unul dintre aceste animale nu le armonizează atât de perfect cum o face vaca.

Greutatea sângelui unei vaci reprezintă $\frac{1}{12}$ din greutatea totală a corpului. La măgar acest raport este $\frac{1}{23}$, la câine $\frac{1}{10}$, el continuând să varieze în funcție de fiecare tip de animal. În cazul omului greutatea sângelui reprezintă $\frac{1}{13}$ din greutatea corpului.

Astfel vaca a reușit să atingă perfecțiunea existenței animale în domeniul greutății, exprimând prin ființa ei, într-un mod cât mai perfect, o lege cosmică. V-am spus zilele trecute că aceste lucruri se pot citi în corpul ei astral: ea manifestă pe plan fizic, legile unei sfere superioare, care se exprimă până în raporturile de greutate, greutate fracționată la ea prin numărul 12. Prin aceasta este pusă în evidență ființa sa cosmică. Ea impune greutății terestre legile zodiacului. Greutatea terestră este obligată să se închine în fața acestei (împărțiri) diviziuni, sacrificând □ din ea însăși egoității. În fond, vaca încorporează substanța spirituală în condițiile terestre.

Astfel, vaca aflată în mijlocul unei pășuni, reprezintă substanța spirituală care absoarbe materia terestră, asimilând-o. Prin moartea vacii, această substanță spirituală, amestecată cu materia terestră, este primită de

Pământ în beneficiul Universului. Suntem într-adevăr îndreptățiți să spunem: "O, vacă, tu ești realul animal de sacrificiu, veșnica victimă, căci oferi în permanență Pământului ceea ce îi este necesar pentru a nu se durifica și usca. Tu îi furnizezi în permanență substanța spirituală care reînnoiește viața și activitatea sa".

Să contemplăm în paralel vaca, întinsă pe pajiște, cu vulturul majestuos care-și trasează mișcările orbitale pe cer, și vom descoperi un minunat contrast: Pe de o parte, vulturul aducând, după moartea sa, în lumea spiritelor, materia fizică ce a devenit nefolositoare Pământului, întrucât a fost spiritualizată. Pe de altă parte vaca, aducând solului terestru, după moartea sa, substanța cerească prin care el își reînnoiește vitalitatea. Vulturul restituie lumii spiritelor materia spiritualizată pe care Pământul nu o mai vrea, iar vaca vivificază Pământul prin forța pe care o sustrage lumii spirituale.

Găsim aici un exemplu din puternicele impresii pe care le poate trezi în noi Știința inițiatică. Deseori, oamenii își fac idei preconcepute despre această știință. Se crede că este interesantă pentru un studiu, dar că ea nu furnizează spiritului decât idei și concepții abstracte, încărcându-ne memoria cu noțiuni asupra suprasensibilului. Această atitudine este însă nefondată. Pe măsură ce pătrunde în adâncurile acestei științe inițiale, sufletul se trezește în fața unor puternice impresii, în fața unor senzații nebănuite până atunci, deși ele existau în orice om sub o formă latentă. Ajungem să resimțim lucrurile și ființele într-un alt mod decât le resimțisem până atunci. Vă voi descrie acum una din acele impresii care se ivesc prin contactul cu realitățile inițiatice. Iată despre ce este vorba: dacă omul ar fi fost singur pe Pământ ar fi ajuns la un moment dat, datorită naturii sale, într-o situație disperată, căci i-ar fi fost imposibil să ofere Pământului ceea ce avea el nevoie, adică să-l debaraseze de materia prea spiritualizată și să-i dăruiască forțe spirituale. Astfel, ar fi existat între existența omului și existența Pământului un fel de antagonism care ne apare, numai dacă ne gândim la el, extrem de dureros. Acest gând se exprimă astfel: dacă omul ar fi trebuit să fie într-adevăr singur pe Pământ, acest Pământ nu ar fi putut să-l susțină. Omul și Pământul au nevoie unul de altul, și totuși, nu pot să se susțină unul pe celălalt în mod direct. Ceea ce unul câștigă, celălalt pierde. Nu am fi putut avea nici o siguranță din acest punct de vedere. Dar, în jurul nostru există o natură vie, datorită căreia putem spune: ceea ce omul nu poate realiza - întoarcerea în lumea spiritelor a substanței terestre spiritualizate - se realizează prin specia păsărilor. Și ceea ce omul nu poate să dea Pământului - substanța spirituală - o realizează rumegătoarele.

Acesta e modul în care Universul se întregește într-un mod armonios. Dacă ne-am îndrepta privirea numai către om, am pierde siguranța din trăirile noastre în legătură cu viața terestră. Dar dacă vom avea în vedere tot ceea ce îl înconjoară pe om, această siguranță ne va fi redată.

Acum veți fi mai puțin surprinși de venerația pe care o acordă vacii o religie, atât de profund ancorată în realitățile spirituale, cum este religia hindusă. Căci vaca este animalul care spiritualizează Pământul, care-i dă fără încetare o substanță spirituală împrumutată de la Cosmos. Putem da viață acestei imagini în noi: sub turma care paște într-o livadă, pământul freamătă de bucurie, iar spiritele elementare tresar sub impresia acestei bucurii, căci aceste animale care pasc sunt ca o promisiune: prin aceste animale ele vor primi elementul spiritual care le lipsește.

Și mai putem descrie hora aeriană, dansată și rapidă, a spiritelor elementare ce însoțesc vulturul în mediul aerian. Acestea sunt ființe spirituale reale, iar în mijlocul acestor ființe planează ființa fizică a vulturului, înconjurat de *aura* sa. Ea e traversată fără încetare de jocurile fantastice ale spiritelor aerului și ale focului care populează atmosfera.

Și în *aura* remarcabilă a vacii - care este într-o atât de mare contradicție cu existența terestră prin faptul că este în întregime cosmică - se poate vedea tot ceea ce aduce ea ca bucurie miilor de spirite elementare întemnițate în tenebrele terestre. Pentru ele, ea reprezintă lumina, soarele. Adâncite în obscuritatea solului terestru, ele nu cunosc nimic despre soarele fizic ce strălucește pe cer, dar sunt exaltate de bucurie la vederea realității luminoase a acestui animal. Firește, că există o altă istorie naturală decât cea pe care o tipăresc manualele școlare; căci la ce concluzie ajunge această istorie naturală predată pretutindeni?

A apărut de curând volumul 2 din lucrarea lui Albert Schweitzer, despre care v-am mai vorbit. Poate vă mai amintiți despre articolul pe care l-am publicat, cu câțva timp în urmă în *Goetheanum*¹, având drept temă această lucrare care tratează despre civilizația actuală. Introducerea la acest al-2-lea volum reprezintă un eșantion, destul de dezvoltat, al producției spirituale moderne. Primul volum avusese totuși o oarecare forță prin viziunea destul de corectă asupra lipsurilor civilizației noastre. De această dată însă, Schweitzer încearcă să arate, plin de vanitate, că el este primul care are curajul să afirme că: știința nu dă rezultate satisfăcătoare și că, pentru a putea pune bazele unei filozofii și a unei morale, trebuie să facem apel la altceva, nu la cunoaștere.

¹ *Goetheanum*-an 2-nr.47-R.Steiner - "Aparența și reala perspectivă a culturii".

De fapt, s-a vorbit adesea despre limitele cunoașterii, și numai dacă ești atins - așa zice - de o oarecare miopie intelectuală, îți-ai putea imagina că ești primul care vorbește despre această croare colosală, eroare pe care au menționat-o de fapt mulți alții pe cele mai variate tonuri.

Să nu ne mai preocupăm însă de acest detaliu. Ceea ce ne apare frapant este faptul că un gânditor atât de remarcabil ca Schweitzer poate să spună: "Dacă dorim să avem o filozofie și o morală, trebuie să întoarcem spatele științei și cunoașterii, căci ele nu ne pot furniza nimic. În modul în care ni le prezintă învățământul oficial, ele nu ne pot oferi posibilitatea de a găsi sensul Universului și sensul vieții." Într-adevăr, putem constata că, datorită modului în care învățații noștri contemple lumea, pentru ei zborul vulturului nu poate avea nici un sens - decât poate, la furnizarea unor motive artei heraldice -, că pentru ei singura utilitate a vacii este de a da lapte, etc. Omul însuși, care nu este înțeles de ei decât ca o ființă fizică, nu are decât o utilitate fizică, nicidecum un rol real în economia spirituală a Universului.

Lucrurile pot fi prezentate astfel atât timp cât nu putem privi mai departe. Dar, trebuie să pătrundem în spiritualitate, trebuie să învățăm ceea ce ne poate învăța știința inițierii. Numai atunci vom găsi un sens Universului! Acesta este sensul care se desprinde din minunatele mistere ale morții vulturului, ale morții vacii și morții leului. Căci Leul, prin remarcabilul echilibru dintre ritmul său respirator și circulator, realizează în el o uniune între substanța fizică și substanța spirituală.

Sufletul său grup acționează ca un ordonator, determinând numărul de vulturi și de vaci care sunt necesare pentru economia terestră, pentru interacțiunea perfectă dintre forțele de sus și forțele de jos.

Străvechiul simbol al celor trei animale: vulturul, leul, vaca-taurul, constituie rodul unei profunde clarvederi instinctive. S-a simțit legătura acestor trei animale cu omul: vulturul eliberează omul de sarcinile pe care, datorită capului său, nu le poate duce la bu sfârșit; vaca îndeplinește aceleași servicii în legătură cu sistemul schimburilor vitale al ale membrilor; iar Leul, în legătură cu funcțiunile sale ritmice. Astfel, omul, împreună cu cele trei animale, compun un tot în viața Cosmosului.

Trebuie să știm să trăim în aceste corespondențe cosmice, în aceste mari înrudiri universale.

Trebuie să învățăm care sunt forțele ce guvernează existența lumii, în care omul este amestecat fără încetare și care fără încetare îl înconjoară cu multipli curenți.

Partea a doua Legătura lăuntrică dintre fenomene și ființe

Conferința a patra

Am cercetat până acum relațiile omului cu Pământul, Universul și lumea animală. Vom relua peste câteva zile aceste considerații, urmând ca astăzi să cercetăm alte domenii ce ne vor preocupa mai târziu.

Să-mi permiteți la început să vă reamintesc despre evoluția pe care a avut-o Pământul în sânul Cosmosului, așa cum este ea descrisă în "Știința ocultă". Pentru a urmări fazele acestei evoluții, noi urcăm de obicei la punctul ei de plecare, la faza *saturniană* a metamorfozelor Pământului.

Această fază saturniană îngloba în ea toți germenii sistemului nostru planetar actual. Planetele sistemului nostru solar - astăzi izolate de la Saturn până la Lună - erau conținute atunci în *vechiul* Saturn care, după cum știți, era format numai din eterul căldurii; aceste corpuri cerești erau, să zicem, dizolvate în el. Vechiul Saturn, care nu atinsese nici măcar densitatea aerului, cuprindea în el, ca într-o diluție eterică, tot ceea ce s-a izolat după aceea, tot ceea ce s-a individualizat apoi la planete.

Distingem apoi cea de a doua metamorfoză a Pământului, pe care am numit-o faza *solară*. În acea epocă, bula de foc a vechiului Saturn se transformă încetul cu încetul într-un glob de aer impregnat de o lumină curgătoare și strălucitoare, pe care-l numim *vechiul* Soare.

Apare apoi cea de-a treia metamorfoză, în care, după o scurtă repetare a stărilor precedente, discernem pe de o parte elementul solar care continuă să înconjoare Luna-Pământ, iar pe de altă parte elementul periferic căruia îi aparține planeta Saturn, deja detașată de ansamblu. Această fază *lunară* este caracterizată prin separarea care apare între Saturn și Luna-Pământ. Am arătat deseori că în acea vreme nu existau regnurile naturii, așa cum le cunoaștem astăzi. Atunci Pământul nu era constituit dintr-o masă minerală ci, - dacă ne putem exprima astfel - dintr-o substanță asemănătoare materiei cornoase; părți solide de natură cornoasă se condensau în sânul elementului lichid, iar din masa de apă din care era constituită vechea Lună apăreau și se ridicau un fel de stânci de aceeași natură.

Astfel s-au format condițiile celei de a patra faze, condițiile fazei terestre actuale. Deci, la început s-a format vechiul Saturn, ca un glob de căldură ce conținea totul ca într-o diluție, apoi vechiul Soare, vechea Lună și în cele din urmă Pământul. În cursul acestei evoluții se pot distinge două mari perioade.

Prima fază este cea legată de Saturn și de Soare, în care elementele evoluează până la starea gazoasă. Globul de foc se metamorfozează, se condensează într-un glob de aer străbătut complet de lumină strălucitoare.

În cea de a doua perioadă Luna începe să-și joace rolul. Tocmai prin acțiunea specială a Lunii este creată posibilitatea apariției acestor stânci cornoase, acestor continente cornoase despre care am vorbit.

Dar în timpul celei de-a patra perioade, faza Pământ, Luna se separă de globul terestru, devine satelit, lăsând în Pământ anumite forțe. Astfel, de exemplu, forțele greutateii, din punct de vedere fizic, sunt în fond o relictă a Lunii. Pământul nu ar fi dat naștere forțelor greutateii, dacă n-ar fi rămas în sânul lui un anumit vestigiu al Lunii, cu care s-a pătruns în timpurile de început. Luna s-a eliberat și a devenit în spațiul cosmic acea colonie spirituală, a cărei aspect suprasensibil vi l-am descris de curând. Substanțialitatea Lunii diferă profund de cea a Pământului, dar ea a lăsat în Pământ tot ceea ce se poate cuprinde în magnetismul terestru, greutate, forțe terestre propriu-zise.

Prima mare perioadă a evoluției este prin esență caldă, luminoasă. A doua mare perioadă este lunară, apoasă; ea dă naștere lichidului, a cărui apariție se face în timpul vechii Lunii; apa a rămas pe pământul actual, iar apariția elementului solid a fost provocată de forțele greutateii. Aceste două faze sau metamorfoze apar foarte contrastante, dar trebuie să înțelegem bine că tot ce exista în prima fază se regăsește și în a doua. Ceea ce a existat în vechiul glob de foc, Saturn, s-a conservat în stadiile următoare, și dacă astăzi, explorând diferite regiuni ale Pământului, găsim căldură, aceasta este de fapt o relictă a vechiului Saturn. Pretutindeni unde găsim aer, sau corpuri în stare gazoasă, avem de-a face cu relicvele vechiului Soare. Să ne adâncim privirea în aerul iluminat de razele soarelui; dacă sentimentul nostru este pătruns de istoria evoluției terestre, ne vom spune: acest aer iluminat de soare este moștenirea vechii faze solare a Pământului. Dacă această fază n-ar fi existat, noi nu am fi putut constata astăzi strânsa legătură dintre atmosfera noastră și razele solare. Numai pentru că Soarele a fost amestecat altădată cu Pământul, numai pentru că lumina sa a strălucit în însuși sânul Pământului nostru - pe atunci integral aerian - numai pentru că Pământul a fost un glob de aer care își radia lumina sa proprie în Cosmosul întunecat, numai datorită acestor lucruri s-au putut crea condițiile actuale și Pământul nostru poate să fie înconjurat de o atmosferă ce se lasă pătrunsă de razele soarelui. Aceste raze îi sunt intim înrudite. Nu trebuie să ni le reprezentăm în modul vulgar al unor fizicieni actuali, ca pe un bombardament de nenumărate corpuscule dotate cu o viteză prodigioasă, ca pe o însumare de proiectile ce traversează straturile de aer. Trebuie să înțelegem corelația dintre razele luminoase și straturile de aer.

Întreaga noastră atmosferă este formată din ceea ce a rămas din asocierea primitivă a luminii cu aerul, în timpul vechiului Soare. Toate elementele lumii actuale sunt unite astfel prin legături subtile ce amintesc de vechile faze ale evoluției.

În interiorul actualului nostru Pământ există deci vestigiul lunar, luna interioară, agent al stadiului solid, puternic ancorat în magnetismul terestru; tocmai datorită acestei acțiuni lunare interioare pot exista corpuri, forme, lucrurile căpătând o greutate a lor; datorită greutății elementul lichid s-a condensat dând naștere solidelor. Apoi avem domeniul terestru propriu-zis, care este cel al apei ce ia forme variate, de la apa din adâncurile subterane până la cea care se înalță sub formă de vaporii pentru a se reîntoarce sub formă de ploaie, etc. Găsim apoi, la periferia lumii terestre, domeniul aerului, totul fiind pătruns de elementul foc, vestigiu al vechiului Saturn. Trebuie deci să considerăm că la periferia Pământului nostru actual există o regiune Saturn-Soare, sau dacă doriți, Soare-Saturn. Putem să afirmăm astfel: tot ceea ce sălășuiește în aerul încălzit și iluminat este Saturn - Soare. Ridicând ochii, vedem un aer total impregnat de efectele vechiul Saturn și vechiului Soare.

Privind în jos, dimpotrivă, găsim vestigiile ultimelor două faze tereste: masa, solidul, forțele gravitației, forța coeziunii și elementul lichid. Cele două mari capitole ale destinului terestru sunt astfel net deosebite una de alta. Recitiți în legătură cu acest lucru "Știința spirituală" și veți observa că din expunere apare o ruptură foarte netă în momentul în care faza solară face loc fazei lunare. Încă și în zilele noastre apare acest contrast pregnant dintre lumea de sus, sau saturnian-solară și lumea de jos, sau lunar-terestră. Lumea saturnian-solară este în raport cu aerul, lumea lunar-terestră este în raport cu apa.

Privirea văzătorului, care pătrunde aceste lucruri cu ajutorul științei inițiatice, se oprește în mod voluntar pentru a contempla imensa multitudine a lumii insectelor. Oricine poate presimți că această multitudine ușoară, efemeră și scânteietoare descinde direct din lumea de sus, din principiul aerian, din Saturn-Soare. Priviți fluturile: înveșmântat în culori strălucitoare, el zboară în aerul impregnat de lumină. El este purtat pe undele aerului, atingând ușor lumea de jos, lumea terestră. Lumea de sus constituie elementul lui. Făcând efortul de a cerceta evoluția acestei ființe fragile, urcăm până în timpurile primordiale ale istoriei terestre. Aripa fluturului, care strălucește în zilele noastre în aerul luminos, s-a format, în stadiul său de prim germen, pe vechiul Saturn și și-a continuat evoluția pe vechiul Soare. De aceea, fluturile actual nu este decât o creatură din lumină

și aer. Soarele își datorează lui însuși puterea de a radia lumina. El datorează însă lui Saturn, Jupiter și Marte, puterea pe care o are lumina sa de a provoca în substanțe aspecte înflăcărâte, scânteietoare. Este imposibilă înțelegerea naturii fluturului atât timp cât se va persevera în a-i căuta explicația aici, pe Pământ. Forțele care acționează în el rezidă acolo sus, în Soare, în Jupiter, în Marte și în Mercur. Am spus deja că, raportat la om, fluturile este reprezentantul cosmic al memoriei. Cercetând mai minuțios remarcabila sa evoluție vedem că: fluturile zboară strălucind în lumină, legănat pe undele aerului, apoi el depune un ou. Materialismul simplist știe că fluturile depune un ou, dar el neglijează totul aspectul esențial al fenomenului, căci iată întrebarea pe care trebuie să ne-o punem: cui încredințează fluturile acest ou în momentul în care el îl depune?

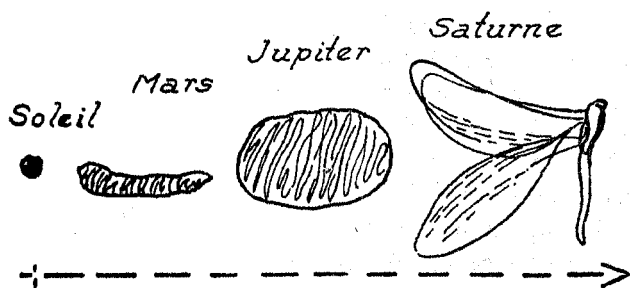
Observați bine acest lucru și veți constata că fluturile își depune oul numai acolo unde forța soarelui îi va fi conservată. Căci influența soarelui nu acționează numai pe suprafața pământului atunci când soarele îl luminează. Am făcut deseori aluzie la obiceiul țăranilor de a îngropa cartofii în pământ la o mică adâncime, în timpul iernii, acoperindu-i cu pământ. Iată justificarea: căldura solară, lumina solară a verii rămâne în timpul iernii concentrată sub suprafața solului. Cartofii lăsați pe sol ar degera, dar ei rămân sănătoși, păstrându-și calitățile nutritive, dacă sunt păstrați într-o groapă acoperită cu pământ, căci forța soarelui de vară rămâne prezentă în pământ. Tot timpul iernii o putem găsi aici. Coborând în decembrie, de exemplu, la o oarecare adâncime sub suprafața solului, vom regăsi acolo efectele soarelui de iulie. În iulie, soarele a luminat și a încălzit suprafața solului, iar această lumină și această căldură au coborât încet sub această suprafață, astfel încât le putem regăsi în momentul în care săpăm pământul la o anumită adâncime. Tocmai aici depune țăranul cartofii, în soarele de iulie. Soarele nu este deci acolo unde îl caută știința materialistă grosieră, el se află și în altă parte, iar acest fapt este în conformitate cu legile anotimpurilor.

Deci, fluturile nu-și depune oul decât acolo unde acest prețios germen va rămâne sub influența soarelui. Nu ne exprimăm corect spunând că: fluturile își depune oul undeva pe pământ. Nu, căci el nu coboară niciodată până în pământ. Oriunde radiază soarele în lumen terestră, fluturile își găsește locul pentru a-și depune oul. Astfel, el rămâne totă viața sa sub influența soarelui, sustrăgându-se influenței pământului. Știți ce se petrece după aceea: din ou apare omida; iese din ou, dar rămâne sub influența soarelui. Totuși aici se adaugă o nouă influență: ea nu ar putea să se deplaseze, dacă n-ar interveni influența lui Marte.

Reprezentați-vă pământul și planeta Marte gravitând în jurul lui; influențele emanate de Marte sunt sus, răspândindu-se pretutindeni. Nu este important dacă Marte se află într-un punct sau altul, ceea ce contează este întreaga sferă de acțiune a lui Marte; omida care părăsește oul târându-se pe sol, se târăște de fapt în sfera lui Marte. Apoi omida se metamorfozează în crisalidă, torcându-și o gogoasă în jurul propriului său corp. V-am spus că acest lucru constituie un act de dăruire, pe care omida îl face Soarelui cu propriul ei corp, și v-am arătat că firele gogoșii sunt filate în direcția razelor luminoase.

Omida se expune acțiunii luminii, ea urmează razele luminoase. Ea toarce și se oprește din tors când lumina zilei se stinge, își reia torsul când se reaprinde lumina zilei. De fapt, torcând astfel, ea toarce firul din lumina solară, lumina pătrunsă de materie. Astfel, borangicul de mătase pe care îl folosim la confecționarea veșmintelor, este în realitate lumină solară amestecată cu materia fizică a viermelui de mătase. Viemele de mătase fabrică această mătase din propria sa substanță, îndreptând-o în direcția razelor de soare, făcând din ea un cocon. Dar pentru ca această muncă să se poată finaliza este necesară influența lui Jupiter. E necesar ca Jupiter să modifice influența Soarelui.

Apoi, apare fluturele, înveșmântat în lumină, plutind în lumină. El părăsește minusculea cameră obscură în care, așa cum v-am spus, lumina pătrunsese în același mod în care pătrundea în interiorul cromlehurilor. Am descris aceste lucruri vorbind despre druizi¹. Acolo, Soarele era sub influența lui Saturn. Numai cu ajutorul lui Saturn, Soarele a putut să modeleze lumina și să o proiecteze în aer sub forma splendidă și multicoloră a fluturului.

Astfel că, urmărind în aer această multitudine de fluturi asemenea unei mări tălăzuind ne putem spune: acest roi nu este o creație a

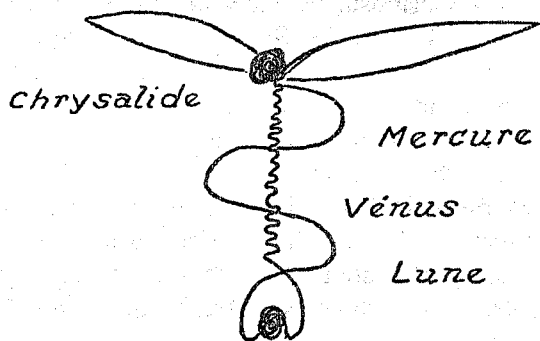
¹ Vezi R.Steiner: "Cunoașterea inițiativă"

pământului. El a coborât de sus. Fluturile nu coboară mai jos de regiunea solară a pământului. Cosmosul ne face un dar prin această coroană de fluturi. Saturn le dăruiește culorile, Soarele le dăruiește forța de a zbura și lumina care îi susține în zborul lor. Putem, deci, considera fluturii ca pe niște mici viețuitoare care, să zicem, au fost trimise pe pământ de către soare și de către ceea ce este dincolo de soarele sistemului nostru planetar. Fluturii, insectele, înțelegând prin aceasta și libelulele, sunt darurile lui Saturn, Jupiter, Marte și ale Soarelui. Pământul nu ar fi putut da naștere nici celei mai mici insecte, nici măcar unui purice, dacă nu ar fi avut concursul planetelor exterioare și a Soarelui. Și acest dar generos a putut fi acordat pământului de către aceste planete și soare, tocmai datorită primelor două faze ale evoluției terestre.

Să cercetăm acum care este rolul ultimelor două faze: Luna, Pământ. La începutul fazei lunare fluturii nu erau asemenea celor de azi. Pământul nu era încă atât de dependent de soare. Soarele era încă strâns unit cu pământul, de care s-a desprins mai târziu. Fluturii nu erau deci atât de temători în momentul în care își încredințau germenii lor pământului, căci de fapt ei îi încredințau direct soarelui în clipa în care îi depuneau în pământ.

Apoi a avut loc o diferențiere. Vorbim aici numai despre strămoșii îndepărtați ai lumii insectelor. Atunci, a încredințat germenii pământului însemna, în același timp, a-i încredințat planetelor exterioare și soarelui. Dar după ce Pământul s-a condensat, apa și-a făcut apariția; după ce forțele magnetice de origine lunară au început să se facă simțite pe el, totul s-a schimbat și o sciziune a avut loc.

Am afirmat că tot ceea ce aparține lumii de sus este aer - căldură și că tot ceea ce aparține lumii de jos este apă - pământ. Au existat gemeni ai căror destin a fost să fie încredințați apei-pământ. Existau și alții, care au fost, să zicem, reținuți pentru a fi încredințați nu pământului ci soarelui prezent în Pământ. Anumiți gemeni au intrat direct sub influența apei-pământ, a Lunii-Pământ, în timp ce germenii insectelor au rămas sub influența soarelui și a planetelor exterioare. Dintre aceștia, primii gemeni au fost cei ai plantelor. După ce s-a derulat faza lunară, când lumea solară s-a metamorfozat într-o lume lunar-terestră, acești gemeni au dat naștere strămoșilor plantelor.

Dessin de Rudolf Steiner

Urmăriți evoluția insectei: din crisalidă, ea se desfășoară sub influența Cosmosului exterior pământului. În cazul în care germenul devine terestru, când el este încredințat pământului în loc de a fi încredințat soarelui, din el apare o rădăcină de plantă. În locul omidei care se târăște sub influența lui Marte, apare o tijă și o frunză ce se dezvoltă în spirale. Frunza este omida care a căzut sub influența Pământului. Priviți omida ce se târăște, ea este ceea ce corespunde, ca ființă de sus, frunzei vegetale - ființa de jos, apărută din sămânță. Sămânța este un germen care a fost transplantat din domeniul solar în domeniul terestru.

Urcând spre susul plantei vedem o contradicție crescândă, până la caliciu, care corespunde crisalidei. În sfârșit, floarea se deschide; ea corespunde fluturului, e la fel de colorată ca și el. Aici se închide ciclul. Întocmai cum fluturile își depune oul, floarea își formează semințele care-i asigură viitorul. Vedeți deci, că fluturile care zboară sus în aer, este planta înălțată în regatul aerian.

Dezvoltarea fluturului, a oului în imago, în regatul aerian, este aceeași cu cea a plantei din regatul terestru. Influențele Lunii, ale lui Venus și ale lui Mercur intervin în momentul în care apare frunza; ele se amestecă un timp cu influența terestră, pentru ca apoi să-i cedeze locul. Putem deci formula următoarele două gânduri ce exprimă un mare mister al naturii:

Privește planta!
Ea este un fluture
Înlănțuit de pământ.

Privește fluturele!
El este o plantă
Eliberată de Cosmos.

Planta este fluturele înlănțuit de pământ. Fluturele este planta eliberată de Cosmos. Când privim fluturele sau orice altă insectă ce iese din ou, din larvă, și ajunge la stadiul de insecta înaripată, vom recunoaște în ea planta ce crește în regatul aerian, diferențiată în aer prin influența Cosmosului. Și invers, dacă vom privi planta, vom recunoaște în ea fluturele sau insecta înlănțuită în regatul inferior. Pământul a primit un germen. În locul omizii a născut frunza. În locul crisalidei s-a petrecut o contracție spre partea de sus a plantei. Apoi, în locul fluturelui s-a deschis floarea. Ne mai poate oare mira faptul că în natură există o relație atât de intimă între plante și fluturi, între plante și insecte? Nu, căci entitățile spirituale care sălășuiesc în corpul fluturilor și al insectelor, pot să-și spună: aici jos, sunt rudele noastre, iar noi trebuie să ne unim cu ele, să ne hrănim cu sucul lor. Ele sunt surorile noastre, acele surori ce au emigrat în regatul terestru, ce au fost închise de pământ, având prin aceasta un alt destin decât al nostru.

La fel, spiritele care locuiesc plantele pot să-și înalțe privirile către fluturi spunându-și: ei sunt frații noștri cerești.

Vedeți, cunoașterea Universului nu se poate realiza numai prin pure abstracțiuni, căci ele nu se pot înălța niciodată atât de sus. Ceea ce activează în Cosmos, activează în modul cel mai pur, asemenea celui mai perfect artist. Cosmosul construiește toate lucrurile după niște legi ce satisfac pe deplin simțul artistic.

Nimeni nu poate înțelege această metamorfoză a fluturelui în plantă dacă în el însuși nu se petrece o metamorfoză artistică în legătură cu ceea ce fusese până atunci o simplă noțiune abstractă.

Nimeni nu va înțelege metamorfoza florii în fluture, prin forțele aerului și ale luminii, atât timp cât nu-și va însufleși gândirea abstractă cu mișcarea și viața ce aparțin artei.

Dar nu vom contempla această profundă înrudire a lucrurilor și a ființelor, fără a ne simți înălțați, prin acest grandios mister, deasupra ființei noastre. Văzând insecta ce se așează pe floare, înseamnă să vezi în același

timp și astralul acestei insecte care coboară pentru a adumbri această floare. Planta aspiră, în mod arzător, să iasă din domeniul terestru. Tocmai această nostalgie a cerului este cea care se exprimă în culoarea atât de pură a petalelor. Planta nu-și poate satisface singură această aspirație. Atunci, din adâncul Cosmosului, îi este trimis fluturele; astfel că văzându-l, nostalgia ei este satisfăcută. Aceasta este relația minunată care se întretese din toate părțile la suprafața Pământului; nostalgia plantelor pentru cer este potolită pretutindeni la vederea insectelor, și în special a fluturilor. Aici, petalele florilor transmit spațiului cosmic, sub formă de culori strălucitoare, dorința lor de a vedea esența lucrurilor, nostalgia lor pentru cunoaștere. Acolo, strălucirea fluturului le-o satisface. Aici, căldura radiază, o aspirație se înalță. Acolo, o satisfacție minunată coboară din cer. Acesta este schimbul spiritual dintre lumea plantelor și lumea fluturilor. Acestea sunt lucrurile pe care le contemplă văzătorul, la suprafața pământului nostru.

Deoarece am coborât până în lumea plantelor, suntem acum în măsură să extindem cercetările, pe care le-am schițat zilele trecute, cu privire la om și regnul animal. Vom putea include deci, de acum înainte, și ființa vegetală. Vom ajunge astfel să avem o privire de ansamblu asupra întregului organism terestru, în raportul său cu omul. În acest scop, a fost necesar să precizăm care este legătura ce unește fluturele, această floare aeriană, cu planta. Trebuie să reținem deci, că planta terestră este fluturele fixat, în timp ce fluturele este planta eliberată. Această cunoaștere ne permite să aruncăm o punte de legătură între lumea vegetală și lumea animală, și să nu mai acordăm atâta încredere banalităților pe care le răspândesc teoriile generației spontanee, printre altele. Aceste concepții prozaice nu ne introduc în adevăratul mister al Universului. E necesar să le depășim, e necesar să le transformăm în concepții artistice: trebuie să ne reprezentăm modul în care oul fluturului, împrumutat cerului și încredințat soarelui, a putut deveni un germen al plantei, în mometul în care el nu a mai fost încredințat soarelui, ci pământului.

Conferința a cincea

Aceste conferințe tratează despre corespondențele ce unesc diversele realități ale Universului și ați putut vedea că aceste corespondențe sunt total ignorate de cei ce nu urmăresc decât aparența exterioară. În general, fiecare grup de ființe vii îndeplinește un rol bine determinat în economia universală. V-am demonstrat acest lucru prin câteva exemple,

descriind în special natura fluturelui care, prin esența sa, este în opoziție cu natura plantei. Fluturile este o ființă legată de lumina solară și de planetele exterioare: Marte, Jupiter, Saturn. Pentru a înțelege ce este în mod real fluturile, trebuie să ridicăm ochii către sferele înalte ale Cosmosului, întrucât ele sunt cele care dăruiesc Pământului aceste colonii de ființe aeriene și multicolore. Ele constituie un dar, o favoare ce este acordată Pământului.

Sensul acestui fapt este mult mai profund decât se poate bănuia la prima vedere. Să ne amintim că fluturile nu participă decât indirect la viața propriu-zis terestră, în măsura în care lumina și căldura soarelui pătrund în ea. Fluturile își depune oul în locurile în care influența soarelui se face intens simțită. El își încredințează oul nu Pământului, ci Soarelui. Din el apare omida care este dependentă de forța lui Marte, rămânând totuși și sub influența solară. Apoi se formează crisalida, care depinde de forțele lui Jupiter. În momentul în care apare fluturile, strălucirea aripilor sale reproduce, la periferia lumii terestre, uniunea dintre forțele lui Saturn și luminozitatea Soarelui.

Diversele culori care strălucesc în aripile fluturilor sunt deci reflexul activității saturniene în planul lumii terestre, sau mai curând, la periferia acestei lumi. Trebuie să reamintim acum că substanțele din care este constituit Universul sunt de două feluri. Distingem o substanță pur materială și o substanță spirituală. Știți că în ceea ce îl privește pe om, la baza sistemului de schimburi și a membrilor stă substanța spirituală, în timp ce capul este constituit din substanță fizică. Substanța spirituală din natura corporală inferioară a omului este străbătută de forțele fizice, ale greutateii și altele. Dimpotrivă, în cap, substanța terestră adusă prin schimburile organice, prin circulație, prin activitatea nervoasă, ajunge să fie impregnată de forțele spirituale suprasensibile, care se reflectă în gândirea noastră și în facultatea noastră de reprezentare. Deci, în capul omului găsim materia fizică spiritualizată, în timp ce, în sistemul schimburilor și al membrilor găsim substanță spirituală modificată în sens terestru.

Această materie terestră spiritualizată poate fi contemplată în special la fluture. Prin faptul că se menține fără încetare în domeniul solar, fluturile nu își poate însuși materia terestră - dacă ne este permisă această imagine - decât într-o stare de praf fin. Fluturile nu-și asimilează materia terestră decât într-o formă foarte subtilă. El își extrage hrana sa numai din substanțele terestre complet înnobilate de Soare; sustrage din lumea terestră numai substanțele ei mai subtile, ducându-le apoi până la o perfectă spiritualizare. În realitate, atunci când cercetăm aripa unui fluture, privim materia terestră cea mai spiritualizată, și tocmai datorită faptului că ea

atinge un grad atât de înalt de spiritualizare, culoarea poate să o impregneze atât de intim.

Deci, fluturile este o ființă terestră constituită integral din materie spiritualizată. Se poate spune chiar că fluturile disprețuiește oarecum propriul său corp. Întreaga sa atenție, întreaga viață a sufletului său grup se îndreaptă către satisfacția pe care i-o procură aripile sale multicolore. Dacă nu ne mulțumim doar cu admirarea variațelor sale culori, ne putem asocia și extazului pe care el însuși îl încearcă. Este un sentiment ce ar trebui să fie cultivat încă din copilărie: încântarea de a percepe o ființă spirituală care zboară prin aer, și care în întregime nu este decât bucurie, bucurie plutoare și schimbătoare în jocul culorilor.

Sub acest raport, natura fluturului trece prin cele mai variate nuanțe. Or, la baza tuturor acestor fapte stă ceva și mai profund. Am spus că pasărea - și am ales ca reprezentant al ei vulturul - are sarcina de a restitui lumii spirituale, prin moartea sa, substanța terestră pe care a spiritualizat-o în timpul vieții. Din acest punct de vedere, vulturul înfăptuiește ceva ce nu poate fi înfăptuit de om. Omul, la rândul său, spiritualizează până la un anumit grad materia fizică din capul său, dar el nu are posibilitatea de a lua cu el, la moartea sa, materia pe care a spiritualizat-o; întrucât în viața sa dintre moarte și o nouă naștere, această materie i-ar cauza o imensă suferință, intolerabilă și distrugătoare.

Păsările, reprezentate aici prin vultur, pot să facă acest lucru, stabilind pe această cale o relație de o deosebită importanță între lumea terestră și lumea extra-terestră. Materia terestră este transmisă, în mod lent, lumii spirituale și tocmai păsările sunt cele care îndeplinesc această misiune. Se poate spune că, atunci când Pământul va ajunge la capătul evoluției sale, întreaga materie terestră va fi spiritualizată și că păsările o vor fi restituit lumii spirituale. Misiunea fluturilor este total diferită. Ei spiritualizează materia terestră într-un mod mai activ decât o fac păsările. Pasărea se acomodează cu un contact mai direct cu Pământul. Voi încerca să explic acest lucru. Prin faptul că fluturile nu părăsește niciodată domeniul solar, el spiritualizează la un nivel atât de înalt materia ființei sale, încât nu mai are nevoie să moară pentru a o transmite lumii spirituale. Chiar în timpul vieții sale el emite continuu materia spiritualizată către periferia cosmică a Pământului.

Cercetați măreția misiunii ce a fost acordată fluturilor în cadrul ordinii universale. Reprezentați-vă atmosfera terestră populată cu aceste aripi zburătoare și materia terestră spiritualizată ce emană în permanență de la acești nenumărați locuitori ai aerului, pentru a radia spre Cosmos. Ne simțim îndemnați astfel să contemplăm cu un nou sentiment această centură strălucitoare a fluturilor, ce înconjoară globul pământesc.

Înălțându-ne privirea putem spune: o, fluturi, voi radiati în Cosmos mai mult decât lumină solară, voi radiati lumina spirituală! Însă știința materialistă nu ține cont de spiritual și nici de realitățile echilibrului universal. Aceste realități există însă pretutindeni; există la fel de bine ca și realitățile fizice, dar sunt mult mai esențiale. Căci, ceea ce emit fluturii în lumea spiritelor, va supraviețui multă vreme după dispariția Pământului. Tot ceea ce descoperă astăzi fizicienii și chimiștii sunt lucruri ce vor dispărea în momentul în care Pământul va ajunge la sfârșitul său. Dimpotrivă, dacă un observator s-ar afla la hotarele Cosmosului, dacă ar putea sta acolo mai mult timp, el ar vedea că Pământul radiază în spațiul cosmic propria sa substanță, sub forma unor scânteii spirituale emise continuu; el ar vedea fășnind către lumea spirituală ceea ce transmite fiecare pasăre după moartea sa, și ceea ce transmite fiecare fluture în cursul vieții sale; el ar contempla o radiație continuă de lumină spirituală emisă de fluturi și o emanație de lumină spirituală emisă de păsări.

Să ne fie permis să facem aici o anumită remarcă: este greșit să considerăm, în momentul în care observăm astrii, că ceea ce coboară către noi împreună cu lumina lor se poate reduce la datele furnizate de spectroscop sau la ceea ce savantul își imaginează că găsește acolo. Nu, ceea ce coboară din lumile stelare către Pământ este darul ființelor vii care sălășluiesc în acele lumi. Și, la fel, ceea ce radiază de la pământ spre stele este darul ființelor vii care populează globul nostru. Privind o stea, s-ar putea să ne imaginăm, împreună cu fizicienii contemporani, că în fața ochilor avem un foc, un corp anorganic incandescent, sau ceva analog. Dar nu este așa, ceea ce vedem într-o stea este toată activitatea ființelor vii, activitatea sufletelor, spiritelor.

Să părăsim iarăși centura cosmică a fluturilor care învăluie Pământul, și să revenim la rasa păsărilor. După cum știm deja, ne putem reprezenta trei regiuni suprapuse care se ating. Mai există însă altele deasupra, precum și altele dedesubt.

Aceste regiuni sunt: eterul luminii și eterul căldurii, ce este format în realitate din două straturi: stratul terestru și stratul cosmic. În realitate există două forme de căldură: căldura de origine terestră, telurică, și căldură de origine spirituală, cosmică. Aceste două călduri se întrepătrund. Urmează apoi regiunea aerului și în cele din urmă apa și pământul care corespund eterului chimic și eterului vieții.

Fluturii aparțin în mod special eterului luminii (vezi schema). Prin intermediul eterului luminii, forța luminii face să iasă din oul de fluture omida. După cum am arătat, chiar forța luminii provoacă această ecloziune.

Altfel se petrec lucrurile cu rasa păsărilor. Ele depun un ou și acest ou are nevoie de a fi clocit prin căldură. Oul de fluture este pur și simplu abandonat forțelor soarelui. Oul de pasăre intră în domeniul căldurii. Pasărea aparține sferei eterului căldurii. Ea depășește oarecum regiunea aerului propriu-zis.

Eterul luminii - Fluture

Eterul căldurii - Pasăre

Aer

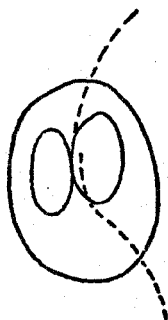
Fluturile zboară și el în aer, dar rămâne în fond o creație a luminii. Aerul fiind impregnat de lumină, fluturile alege, din atmosferă, esența ei luminoasă; aerul nu-i folosește decât ca vehicul. Valurile aerului îl poartă, însă elementul lui este lumina. Pasărea de asemenea zboară în aer, însă elementul ei este căldura. Ea se impregnează cu miile de nuanțe subtile ale căldurii atmosferice, și se poate spune - într-un anumit sens - că ea învinge aerul. Desigur, în interior, ea este o creatură de aer, și aceasta într-o măsură foarte mare. Examinați oasele mamiferelor, oasele omului: ele sunt umplute cu măduvă. Oasele păsărilor dimpotrivă, sunt goale; nu conțin decât aer. Se poate spune - într-un anumit sens - că noi suntem constituiți din măduvă, în timp ce păsările sunt constituite din aer. Măduva lor este aerul. Examinând plămânul păsării, veți găsi acolo un număr de săculeți de aer, legați de acest plămân. Prin respirație aerul nu pătrunde numai în plămânul ei, ci și în acești saci de unde pătrunde până în cavitățile oaselor. Astfel că, dacă am putea să suprimăm din corpul păsării carnea, penele și materia osoasă, în fața noastră ar rămâne un animal constituit din aer, iar dacă am putea să ne imaginăm forma lui, el ar avea exact forma păsării.

În interiorul vulturului din carne și oase există efectiv un vultur din aer. Pasărea respiră și respirația ei naște căldură. Această căldură se comunică aerului care o umple. Ea are căldura sa proprie, diferită de căldura care o îmbăiază. Întreaga sa viață se desfășoară în cadrul acestei diferențe termice dintre ființa sa proprie și mediul său, dintre aerul interior și aerul exterior. Și dacă ați putea întreba o pasăre despre modul în care își resimte ea corpul - dacă ați putea înțelege limbajul păsării - ea v-ar vorbi despre onsele și toate elementele ei materiale ca despre un bagaj cu care este împovărată, asemenea unui om care ar purta pe întreg corpul său, pe cap, pe spate, saci și bagaje. Un om astfel încărcat nu v-ar spune niciodată: aceste bagaje sunt corpul meu. El ar simți că acestea sunt niște poveri și nimic mai mult. La fel, pasărea v-ar vorbi numai despre aerul încălzit interior care o constituie. Restul nu este decât bagajul cu care este încărcată în timpul vieții terestre. Aceste oase ce înconjoară, să zicem, ființa ei, nu-i sunt decât o povară.

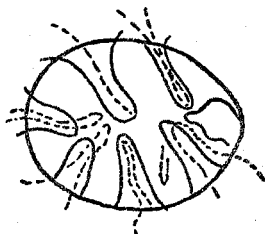
Rezumând, vom spune că pasărea trăiește în întregime în elementul

căldură, în timp ce fluturile trăiește în elementul lumină. Pentru fluturi, substanța fizică din care este constituit și pe care o spiritualizează, nu reprezintă o povară. Ea este locuința sa, o locuință care este mai străină decât cea a păsării. Vedeți, ridicându-ne din domeniul terestru în regiunile superioare, lumea animală nu mai poate fi înțeleasă cu ajutorul conceptelor fizice. A încerca să aplicăm aici aceste concepte ar duce la aceleași rezultate ca în cazul în care am încerca să facem portretul unui om confundându-i părul cu ceea ce poartă pe cap, confundându-i brațele cu bagajele din mâini, confundându-i spinarea cu rucsacul din spate, etc. În acest fel își reprezintă materialistul pasărea. Materialistul nu vede deloc pasărea, ci numai bagajul pe care ea îl poartă cu osteneală; ea ar prefera să se elibereze de el, să zboare liberă și ușoară, să rămână un animal de aer, urmând cu ușurință calea migrațiilor sale atmosferice. Materia o apasă, însă ea își plătește tributul economiei universale spiritualizând-o și transmițând-o lumii spirituale în clipa morții sale. Fluturile transmite această materie chiar din timpul vieții sale.

V-am spus că pasărea folosește într-un mod deosebit aerul pe care îl respiră. Din acest punct de vedere, fluturile este total diferit. El nu respiră cum respiră animalele zise superioare. În realitate, ele sunt animalele cele mai voluminoase; nicidecum animale superioare. Fluturile respiră prin intermediul unor mici tuburi sau trahee, ce-l pun în legătură cu exteriorul; aceste trahee, puțin umflate, înmagazinează aerul. Fluturile nu are nevoie să respire în permanență; respirația nu-i frânează deloc zborul. Existența traheelor explică modul în care fluturile își umple în întregime micul său corp, nu numai cu aer, ci și cu lumină. Aici trebuie să ținem seama de o esențială particularitate. Reprezentați-vă schematic un animal superior. El are un plămân în care pătrunde oxigenul și se combină acolo cu sângele, trecând prin inimă. Trebuie ca sângele să treacă prin plămân și prin inimă pentru a intra în contact cu oxigenul.

Fluturile prezintă o imagine total diferită. Traheele respiratorii pătrund în el din toate părțile, ramificându-se în interior. Oxigenul intră deci din toate părțile, (liniile punctate) și urmărește ramificațiile. Aerul impregnează întregul corp.

În om și în animalele așa zise superioare, aerul nu pătrunde în plămâni în starea de aer, pur și simplu. În fluture, aerul încărcat cu tot conținutul său luminos este cel care invadează interiorul corpului. Întocmai cum pasărea lasă aerul din afară să pătrundă în interiorul oaselor sale, goale în acest scop, tot astfel fluturile lasă ca lumina conținută în aer să se răspândească pretutindeni în interiorul corpului său. El este luminos, nu numai în exterior, ci și în interior. Am spus că, launtric, pasărea nu este decât un animal de aer, o formă de aer și de căldură; pot spune, de asemenea, că fluturile este în întregime lumină. Corpul său este făcut din lumină. Însăși căldura îi este un fel de povară. El zboară numai în lumină și își construiește un corp de lumină. Într-adevăr, ar trebui să privim fluturii ca pe niște ființe de lumină zburând ici și colo, ca pe niște ființe de lumină preocupate să se bucure de strălucitoarele lor culori. Restul nu este decât veșmântul și bagajul lor. Aparența fizică este înșelătoare; trebuie să putem discerne adevărata realitate a ființelor care populează regiunile superioare pământului.

Cei care s-au apropiat cu superficialitate de aceste realități, de exemplu cei care au câteva noțiuni vagi despre înțelepciunea orientală, se complac în a repeta mereu că lumea este *Maya*. Ar fi bine însă, ca ei să facă efortul aprofundării detaliilor pentru a înțelege de ce ea este *Maya*. Înțelegem termenul *Maya*, dacă sesizăm cât de departe este pasărea, în realitatea ei intimă, de aspectul pe care-l prindem din aparența exterioară; ea este o creatură de aer cald. Nici fluturile, în realitatea sa intimă, nu are aspectul pe care îl vedem în mod constant; el este o creație zburătoare formată din lumină. El este în primul rând constituit din bucurie, din

bucuria pe care și-o găsește el însuși în jocul culorilor sale. Cunoaștem geneza acestui joc de culori: el apare pe aripile fluturilor în momentul în care cea mai fină materie, cea mai impalpabilă, praful materiei terestre, se impregnează de forța culorilor. Astfel se realizează prima treaptă de spiritualizare a substanței care este transferată Cosmosului spiritual.

Am cercetat, deci, locuitorii celor două etaje - pentru a le spune astfel -, fluturile, locuitorul eterului luminii de la periferia Pământului, și pasărea, locuitorul eterului căldurii, de la aceeași periferie. Am ajuns la cel de al treilea etaj. Coborând în aerul propriu-zis, vom găsi niște ființe deosebite, ființe ce n-ar fi putut exista în epocile străvechi ale evoluției terestre, de exemplu în epoca în care luna era încă unită cu Pământul. Aceste ființe, cu toate că locuiesc în aer, au fost influențate foarte brutal de particularitățile terestre, în special de greutate. Fluturile nu au fost de loc influențat de greutate, el planează voios în eterul luminii, el simte că este copilul acestui eter.

Pasărea învinge greutatea, încălzind aerul interior ce o constituie. Ea este un aer cald, și după cum știm, aerul cald se înalță prin aerul rece învingând la rândul lui greutatea. Animalele despre care vorbim acum aparțin încă aerului, datorită filiației lor, dar ele n-au învins greutatea terestră. Oasele lor nu sunt goale, ci umplute cu măduvă, iar săculeții cu aer ai păsărilor au dispărut. Aceste animale sunt lilieci.

Ei constituie o categorie cu totul aparte. Nimic din interiorul corpului lor nu a triumfat asupra forțelor greutății. Ei nu au lejeritatea calorică a păsărilor, ei sucombă greutății, simțind-o în oasele lor și în carnea lor. Rezultă de aici că elementul luminos, în care viețuiesc fluturile, le este antipatic, preferând crepusculul. Constrânși de a folosi aerul, ei nu îl folosesc decât în clipa în care acesta încetează să mai fie purtătorul luminii; ei se încredințează clar-obscurului, fiind animale crepusculare.

Lilieci reușesc să se susțină în aer datorită aripiilor lor, cu aspect caricatural; de fapt, ei nu au aripi adevărate, ci numai niște membrane întinse între oasele degetelor foarte alungite, un fel de parașute. Criașle acestor aparate reușesc să învingă greutatea, echilibrând-o însă, opunându-i o forță contrarie de aceeași natură cu ea. Ei rămân stăpâniți de forțele terestre. Trebuie remarcat faptul că, până acum nu s-a reușit să se analizeze total, cu ajutorul legilor mecanicii, sistemul de zbor al fluturului sau al păsării. Ar fi fost necesar să se introducă aici și un alt element decât cel mecanic. Însă s-a putut analiza, cu ajutorul acestor legi, zborul liliacului. Liliacul nu iubește lumina, fuge de aerul luminos, dar este prezent în aerul slab luminat al crepuscului.

Comparând liliacul cu pasărea și fluturile putem spune: privirea păsării este în permanență îndreptată către tot ceea ce se petrece în aer. Șoimul care urmărește să fure un miel, vede mielul de sus ca pe un obiect ce se află la capătul razei luminoase, ca pe un obiect proiectat pe suprafața pământului.

Zborul său nu este însuflețit numai de această viziune, ci și de dorința lui lacomă. Zborul șoimului ce se repede asupra mielului este ca o explozie dinamică a voinței, a dorinței.

Fluturile, la rândul lui, vede obiectele pe suprafața pământului ca într-o oglindă. Pentru fluturi, Pământul este o oglindă în care se reflectă Cosmosul. Fluturile care zboară nu este deloc interesat de pământ, ci numai de reflexele Cosmosului pe care le percepe aici. Nici pasărea nu vede lucrurile terestre, cu excepția celor ce aparțin aerului. Liliacul este animalul care începe să perceapă lucrurile printre care trece sau pe care le atinge în zborul său. Și întrucât el nu iubește lumina, este impresionat neplăcut de tot ceea ce vede. În general, se poate spune că fluturile și pasărea nu posedă decât o percepție de natură foarte spirituală. Coborând pe scara ființelor întâlnim liliacul, ca primul animal cu o percepție terestră, dar această percepție îi este neplăcută. Liliacul nu vrea să vadă, el simte un fel de teamă. De fapt el pare a fi frica încarnată: liliecii trec pe furiș, se strecoară cu întreaga lor ființă, încercând să nu vadă nimic. În schimb ei își încordează foarte puternic auzul, fiind dotați cu un auz deosebit de fin. Liliacul își ascultă cu atenție propriul său zbor, auzul său este orientat fără încetare către ceea ce trăiește. Cercetați urechile liliacului. Veți constata că aceste urechi sunt adevărate instrumente receptoare, acordate la spaima cosmică, la frica universală. Prin forma lor remarcabilă, devin receptive la tot ceea ce există în Univers ca spaimă, ca fugă alunecătoare. Liliacul nu poate fi înțeles decât dacă este plasat astfel pe scara ființelor.

Trebuie să mai adăugăm ceva: fluturile emite continuu în Cosmos materie spiritualizată, el fiind favoritul forțelor saturniene. Amintiți-vă ceea ce v-am spus înainte: Saturn este, în cadrul sistemului nostru planetar, marele purtător al memoriei. Fluturile este într-un strâns raport cu memoria planetei noastre. În el trăiesc amintirile. Pe de altă parte, pasărea este în întregime "cap", și în acest aer cald în care trăiește, ea este în esență "gând", un gând care trăiește și zboară. Gândurile ce trăiesc în noi sunt înrudite și ele cu eterul căldurii, ele reprezintă în noi pasărea, ele sunt "vulturul" din om. Pasărea este deci un gând care zboară. Liliacul dimpotrivă, este un "vis" care zboară, el este visul înaripat al Cosmosului. Rezumând putem spune că Pământul este înconjurat de o zonă de fluturi

care sunt amintirile cosmice, de o zonă de păsări care sunt gândurile cosmice, și de zonă de lilieci care sunt visele cosmice. Liliecii sunt în realitate vise cosmice care parcurg spațiul zburând tăcut, pe furiș.

Visul iubește clar-obscurul, iar Cosmosul își exprimă dragostea sa pentru clar-obscur prin zborul liliecilor. Amintirile, reprezentările durabile ale memoriei sunt întrupate în centura scânteietoare a fluturilor care încercuiesc Pământul; gândurile instantanee sunt întrupate în centura păsărilor; iar visele de la periferia Pământului sunt întrupate în zborul liliecilor. E necesar să simțim aceste lucruri. Cercetând cu atenție forma liliacului, asemănarea ei cu visul ne apare frapantă. Este imposibil să privești un liliac care zboară fără să ai sentimentul că visezi. Această ființă este aici, dar n-ar trebui să fie aici. Ea nu se adaptează, rămâne izolată de celelalte creații ale naturii, asemenea visului ce se distanțează de realitățile fizice curente.

Să ne reamintim că fluturile emite, în timpul vieții sale, substanță terestră spiritualizată, iar pasărea transmite această substanță după moartea ei. Care este rolul liliacului? El secretă, pentru a zice astfel, substanță spiritualizată, în special cea care se emană prin această membrură zburătoare întinsă între degetele sale. El o secretă de-a lungul întregii sale vieți, însă nu pentru a o transmite lumii spirituale, ci atmosferei terestre. Se formează astfel în aer un fel de picături, un fel de perle din substanță spiritualizată. În timp ce, prin acțiunea fluturilor și a păsărilor, substanța spiritualizată este îndepărtată de la Pământ, ea este readată Pământului prin acțiunea liliecilor. Atmosfera noastră este impregnată cu aceste deosebite formațiuni de substanță spiritualizată secretată de aceste animale. Clarvăzătorul care urmărește cu privirea zborul unui liliac vede aceste formațiuni spirituale. Animalul în zborul lui, este însoțit de ele, întocmai cum cometa este însoțită de coada ei. Aceste formațiuni sunt materie spiritualizată care, în loc de a fi transmisă Cosmosului este reflectată în aer, către lumea fizică. Aceste emisiuni spirituale ale liliecilor pot fi văzute circulând prin aer, brăzdând atmosfera. Știm că aerul este format din oxigen, azot, etc. Dar nu sunt numai aceste elemente, căci aerul conține deopotrivă și incluzii spirituale datorită liliecilor.

Oricât de straniu și oricât de paradoxal ar părea, faptul că această categorie de vis, reprezentată prin rasa liliecilor, trimite prin aer mici fantome ce se aglomerează formând un fel de masă. În geologie, masa încă moale care se găsește în păturile profunde ale globului este numită *magma*. S-ar putea vorbi astfel și despre o *magma spirituală*, care se găsește în aer și care are ca origine emisiunile spirituale ale liliecilor.

În vechile timpuri, în care clarvederea instinctivă mai era încă răspândită, oamenii erau tot atât de sensibili ca cei de astăzi față de aceste emanații, de exemplu, față de mirosurile urâte. Acest ultim gen de sensibilitate era considerat ca un lucru vulgar. Oamenii mai sensibili erau mult mai impresionați de vestigiile spirituale rezultate din zborul liliecilor. Ei încercau să se protejeze față de aceste vestigii. În anumite Misterii existau formule speciale, prin care oamenii se încuiau, în mod lăuntric, pentru ca aceste vestigii ale liliacului să nu aibă nici o putere asupra lor. Constituie o realitate faptul că noi nu respirăm numai oxigenul și azotul din aer ci și aceste emanații ale liliecilor. Dar, omenirea actuală, deși suportă destul de greu orice miros, ea nu mai are aceeași sensibilitate față de aceste emanații ale liliecilor. Ea le inhalează fără cel mai mic dezgust. Ne poate apărea destul de ciudat faptul că anumiți oameni, care se consideră extrem de sensibili și rafinați, pot devora fără cel mai mic semn de nemulțumire aceste vestigii. Or, aceste vestigii pătrund foarte adânc în ființa omenească, nu în corpul fizic sau în corpul eteric, ci în corpul astral.

Vedeți, descoperim aici niște relații foarte ciudate. Știința inițiatcă ne ajută să pătrundem, din toate direcțiile, în interiorul fenomenelor. Aceste deșeuri ale liliecilor constituie o hrană aleasă pentru ființa pe care v-am descris-o în conferințele precedente sub numele de "balaur". Pentru ca "balaurul" să se poată hrăni, aceste deșeuri trebuie respirate mai întâi de oameni. Și atunci când oamenii lasă ca aceste fantome spirituale să pună stăpânire pe viața lor instinctivă, balaurul își poate exercita influența asupra lor. Aceste fantome împânzesc natura omului, balaurul le devorează, fortificându-se, ca să spunem așa, în mod spiritual. El dobândește astfel o mare putere asupra omului, îl stăpânește din multe puncte de vedere.

Iată față de ce trebuie să învețe omul prezentului să se protejeze! De unde poate apărea salvarea lui? De la ceea ce v-am vorbit atunci când v-am descris lupta lui Mihael împotriva balaurului, sub forma ei nouă. Omul modern, făcând din impulsul mihaelic un "bun" al său, el se fortifică lăuntric, îndepărtând acest pericol. Balaurul nu-și va mai găsi atunci hrana, iar omul nu va mai fi expus influențelor nelegitime ale fantomelor emise în atmosferă de către lilieci.

Nu trebuie să ne oprim și să ne retragem în fața înțelegerii acestor realități ascunse ale Universului. Cercetarea adevărului, așa cum se parctică și cum e admisă astăzi pretutindeni, nu ne conduce către nimic real, ci către un fel de vis, către *Maya*. Nu vom găsi realitatea decât acolo unde vom percepe că existența fizică este străbătută de existența spirituală. Toate ființele, toate creaturile de pretutindeni au o misiune de îndeplinit, își au

menirea lor, bună sau rea. Toate au locul lor în ordinea universală și toate sunt legate între ele prin multiple relații. Materialiștii nu văd decât zborul fluturilor, zborul păsărilor și apariția liliecilor. Acest fel de a vedea lucrurile poate fi asemănat cu atitudinea unui om fără dicernământ, care-și împodobește camera cu o mulțime de tablouri variate, fără să descopere între ele vreo legătură. În acest sens, pentru concepția zilelor noastre diversele creaturi înaripate apar ca niște imagini juxtapuse, fără vreo legătură între ele. În Cosmos însă, toate lucrurile se corelează și locul just al fiecărei ființe este determinat prin raportul intim dintre ea și totalitatea Universului. Fie că este vorba despre fluture, despre pasăre sau despre liliac, fiecare creatură are un anumit rol de îndeplinit. Cei care doresc să se amuze pe seama acestor lucruri, n-au decât să o facă! Oamenii au ajuns foarte departe în felul lor de a-și bate joc de anumite lucruri. Academii savante au decretat că nu pot exista aeroliți, deoarece în Cosmos nu există fier! De ce nu și-ar bate ei joc și de ceea ce v-am expus în legătură cu rolul liliecilor. Această stare de fapt nu trebuie însă să împiedice ca, cunoașterea spirituală să crească și să lumineze tot mai mult în sufletele oamenilor.

Conferința a șasea

Înainte de a continua cercetarea diverselor creaturi minerale, vegetale și animale ce sunt legate cu omul în lumea terestră, este necesar să aruncăm o scurtă privire asupra evoluției omului. Am tratat acest subiect de nenumărate ori în scrierile și conferințele mele, rezumându-mă astăzi numai la o vedere de ansamblu. Actuala știință încearcă să dovedească, astăzi, că cele mai evolute exemplare din diversele regnuri, vegetal, animal, uman, au evoluat din lumea neînsușită, avându-și originea în substanțele și forțele anorganice.

Adevărata cunoaștere a evoluției ne arată însă altceva. Omul, așa cum este el constituit în zilele noastre, este ființa cu trecutul cel mai lung din istoria evoluției pământești, căci acest trecut urcă până în timpurile vechiului Saturn. Omul este creatura primordială. Numai în epoca vechiului Soare i s-a adăugat regnul animal, ca apoi, în epoca vechii Lunii să i se adauge și regnul vegetal. În ceea ce privește regnul mineral, el nu este de fapt decât un produs al epocii terestre, el nu a luat corp decât în această epocă.

Să cercetăm omul, în starea sa actuală și să ne întrebăm: care este partea ce mai veche a corpului omenesc, în raport cu istoria evoluției? Este

capul. Primul germen al capului omenesc a fost pus în vremea în care Pământul era în faza saturniană. Desigur, în acea vreme pământul nu era decât o substanță calorică, iar capul omenesc, la rândul său, nu era altceva decât căldură vie, fluctuantă și vibrantă. În timpul fazei solare, capul omenesc înrudit cu aerul, iar în timpul fazei lunare, cu apa. Deci, pe vechea Lună el exista în condițiile fluide și curgătoare ale lichidului. Apoi, pe Pământul propriu-zis, el și-a dobândit structura osoasă, solidă.

Este dificil să ne reprezentăm astăzi, prin mijloacele cunoașterii exterioare, prima etapă a capului omenesc, în etapa saturniană. În același timp cu el, după cum ați putut deduce din ultima conferință, au apărut și strămoșii fluturilor. Vom vorbi mai târziu și despre alte insecte, dar să rămânem acum la fluturi. Deci, primul stadiu al capului omenesc, pe vechiul Saturn, exista sub o formă substanțială extrem de subtilă, iar contemporanul său era Ființa-fluture. Aceste două evoluții au fost simultane, dar nu paralele. Omul se interiorizează, el se îndreaptă tot mai precis către calea exprimării unui suflet care radiază din interior către exterior. Dezvoltarea sa s-a făcut radiind dinăuntru către afară. Ființa-fluture, dimpotrivă, era o creatură asupra căreia Cosmosul își descărca, în mod exterior, toate splendorile sale. Fluturile a primit din Cosmos întreaga frumusețe și majestate ce s-a putut conferi unei creaturi, în pulberea colorată a aripilor sale.

Fluturile este o reflectare a splendorilor Cosmosului de sus. Omul, de asemenea, a primit darurile Cosmosului superior, dar le-a luat în el, le-a închis și a devenit în mod lăuntric un suflet. Omul apare deci ca o concentrare a Cosmosului, radiind către afară; Cosmosul i-a dat forma capului său. Acest cap s-a format dinăuntru către afară, în timp ce fluturile s-a format din afară către înăuntru.

Clarvăzătorul care contemplă aceste lucruri trece printr-o experiență grandioasă aprofundând misterele celei mai vechi evoluții, misterele saturniene ale capului omenesc, forțele care au acționat la origine în forma rotundă a craniului... pentru a le găsi în lumea actualilor fluturi ce zboară și radiază pretutindeni în exterior! O, omule, pentru a putea cerceta ființa ta intimă, pentru a putea să cunoști miracolul propriului tău cap, întoarce-ți privirea către celălalt miracol: către fluturii prezenți pretutindeni în natură! Aceasta este marea lecție ce izvorăște din contemplarea clarvăzătoare a Cosmosului.

După ce evoluția a trecut de la vechiul Saturn la vechiul Soare, a apărut o nouă ființă ce era dezvoltarea capului primordial, metamorfoza sa aeriană; la care s-au adăugat, în același timp, sub o formă substanțială foarte

subtilă, primii germeni a ceea ce urma să devină mai târziu: toracele, organele respirației și inima.

Deci, starca saturniană reprezintă în mod esențial *capul* omenesc. Trecând însă în epoca solară, vom găsi că omul este format deja din două părți: *cap-piept*; căci toracele omenesc s-a organizat atunci în raport cu capul. Și de această dată, avem un reprezentant al lumii animale din ceea ce a apărut, astfel, atunci, odată cu vechiul Soare: Vulturul. Rasa păsărilor a luat naștere în prima parte a perioadei solare. În partea a doua a aceleiași perioade au apărut animalele pe care le-am caracterizat ca *animale-piept*, având ca reprezentant Leul. Originea tuturor animalelor de acest fel este pe vechiul Soare.

Remarcați formidabila diferență din cadrul istoriei evolutive, ce separă aceste animale superioare de istoria evoluției omului! Voi vorbi mai târziu despre animalele de tranziție, printre care se află și rasa maimuțelor, rezumându-mă ca astăzi să nu vă dau decât o vedere de ansamblu. Rețineți această diferență esențială între evoluția primitivă a omului și evoluția animalelor superioare. În primul moment al istoriei cosmice, omul a apărut sub formă de cap. Restul nu constituie decât un ansamblu de organe accesorii, care s-au adăugat oarecum la forma primitivă ce era numai cap. Astfel, în cadrul evoluției cosmice, omul s-a dezvoltat de sus în jos, pornind de la cap. Dimpotrivă, Leul de exemplu, pe care-l găsim în epoca vechiului Soare, era atunci esențialmente "torace". Este o creatură organizată puternic pentru a respira, având un cap extrem de redus, parca atrofiat. Mai târziu, când Soarele s-a separat de Pământ începând să acționeze din afară, Leul a dobândit într-adevăr un cap, derivat din organismul său toracic. Deci Leul s-a dezvoltat pornind de la toracele său, radiind în sus. Omul dimpotrivă, s-a dezvoltat pornind de la cap în jos. Este o diferență esențială ce nu trebuie pierdută din vedere.

Ajungând în faza lunară, care este forma lichidă a metamorfazelor terestre (căci vechea Lună era esențialmente un glob lichid, cu toate că mai târziu au apărut incluziuni de natură cornoasă), omul își continuă dezvoltarea sa în sensul indicat, adică în jos. El dobândește germonul a ceea ce va fi sistemul său digestiv. În lumea solară, omul nu avea nevoie de el, căci totul nu era constituit decât din unde luminoase, din valuri de aer iluminat. Atunci, pentru a se hrăni îi era suficient un aparat respirator, iar acest aparat respirator era închis în partea de jos. Omul solar nu era decât cap și plămân. În epoca lunară însă, i-a devenit indispensabil un sistem digestiv. Pornind din această epocă îl găsim având o triplă constituție: *cap, plămân, abdomen*. Prin faptul că întreaga substanță a vechii Luni era

lichidă, omul acestei epoci a fost dotat cu un apendice, cu ajutorul căruia putea să se deplaseze înotând prin lichid. Nu putem vorbi despre brațe și despre picioare decât în epoca terestră, căci membrele nu au apărut decât atunci când a apărut greutatea, care le-a dat formă. Membrele sunt îndreptate deci în sensul gravitației, datând numai din perioada terestră. În epoca lunară nu a apărut decât aparatul digestiv, fiind însă organizat total diferit față de cel din zilele noastre. Acest aparat nu avea încă misiunea de a încorpora în organism substanțele și forțele necesare dezvoltării membrelor și mișcării lor. Era complet diferit de aparatul digestiv terestru în care s-a metamorfozat mai târziu. Să reținem deci că aparatul digestiv are o origine lunară. Și întocmai cum, paralel cu dezvoltarea capului și a pieptului am găsit apariția succesivă a fluturilor, a păsărilor și a *animalelor-piept* având ca reprezentant Leul, tot astfel vedem apărând în epoca lunară animale care s-au specializat în funcțiunile digestive. Reprezentantul lor este Vaca.

Cum putem defini evoluția vacii în raport cu cea a omului? Iată cum: pe vechea Lună, vaca și-a dezvoltat înainte de toate sistemul digestiv. Abia mai târziu, după ce Luna s-a separat de Pământ, au apărut organele toracice și un cap având o formă particulară, derivând din aparatul digestiv. Evoluția omului urmează calea următoare: cap, piept, aparat digestiv. Evoluția leului a început cu pieptul, la care s-a adăugat apoi capul. La animalele de tipul vacii primul sistem care se formează este aparatul digestiv; pieptul și capul au derivat din el mai târziu.

Astfel omul a avut o evoluție de sus în jos; leul, o evoluție pornind de la centru și radiind în sus și în jos; vaca, o evoluție de jos în sus. Creșterea cosmică a vacii este exact inversă față de cea a omului. Ea pornește de la organele digestive, urcând de aici către piept și cap.

Se pune acum o altă întrebare: vaca este singura creatură care a apărut paralel cu evoluția umană? Nicidecum. În fiecare perioadă planetară a Pământului, ființele existente își urmează evoluția lor, dar în același timp, se nasc noi ființe. Vaca s-a născut în timpul primelor faze ale perioadei lunare. Apoi au apărut alte animale, al căror prim germen datează din timpul ultimelor faze ale perioadei lunare. Ele nu au fost deci contemporane cu sciziunea Lună - Pământ din timpul plecării Lunii. La nașterea lor, Luna era deja exterioară globului nostru. Ele nu au participat deci la efectele profunde ale acestui mare fenomen cosmic ce a condus, în ceea ce privește vaca, la apariția organelor sale toracice și a capului.

Ele au rămas în stadiul și evoluția care caracterizează aparatul digestiv. Iată deci niște ființe care rămân definitiv *animale-digestie*, care rămân pe aceeași treaptă de evoluție cu partea inferioară a corpului

omenesc. Întocmai cum raportăm fluturile și vulturul la capul omenesc, leul la pieptul omenesc, vaca la abdomenul omenesc, trebuie să nu uităm faptul că, în urma evoluției lor, aceste animale au fost înzestrate cu sisteme superioare. Dimpotrivă, alte animale au rămas ca niște simple echivalente ale abdomenului omenesc. Acestea sunt amfibiile și reptilele: broaștele, șerpilor, șopârlele etc. Aceste animale nu reprezintă decât aparatul digestiv, nimic mai mult.

Fluture: cap

Pasăre-Leu : cap - piept

Vacă: cap - piept - abdomen

Amfibiile și reptilele au apărut în timpul celei de a doua epoci lunare, sub o formă extrem de frustă și masivă. Le putem considera ca niște stomacuri și intestine ambulante. Chiar mai târziu, în epoca pământescă, capul lor s-a diferențiat puțin, ne mai ajungând niciodată să aibă o mărime remarcabilă.

Observați o broască sau un șarpe. Aceste ființe datează din epoca în care omul și-a dobândit aparatul digestiv, care s-a adăugat ca un apendice la ceea ce poseda deja.

În timpul perioadei pământești, când omul și-a dezvoltat membrele sale, sub influența gravitației și a magnetismului, aceste animale au fost înzestrate cu un cap, însă așa cum am văzut, acest cap pare atrofiat. Gândiți-vă la micul cap al broaștei țestoase, care iese din greaua sa carapace. Nu s-ar zice mai curând că este o labă? Avem sentimentul că, hrana pătrunzând în această gură trece direct în stomac, fără a avea adevărate organe intermediare.

Cercetând astfel omul și raportând la fiecare parte a organismului său o clasă animală, trebuie să raportăm funcțiunile digestive la Amfibii și Reptile. Omul poartă cu el, în intestin, produsele digestiei sale. S-ar putea spune că, Cosmosul poartă prin intermediul Pământului, ca într-un imens intestin cosmic, broaștele și șerpilor. El le-a scos din elementul aporo-terestru.

Pentru a găsi în prezent ce anume se raportează la organele reproducătoare ale ființei omenești, trebuie să ne îndreptăm spre Pești. Organele de reproducere nu au fost schițate decât la sfîrșitul perioadei lunare și au prins formă abia în epoca pământească. Corespondențele lor sunt Peștii și alte animale inferioare. Astfel, peștii ne apar ca ultimii veniți în evoluție. Șarpele poate fi considerat ca o ființă intermediară între funcțiile digestive și de reproducere. El corespunde în organismul omenesc canalului renal. El a apărut în evoluția cosmică în același timp cu acest canal renal.

Deci, omul a început prin a fi un cap, a crescut apoi de sus în jos, și

în cele din urmă Pământul a "extras" din el membrele sale, echilibrându-le cu gravitația și magnetismul. Acestor diverse faze ale dezvoltării omenești corespund diversele clase animale. Astfel ni se înfățișează veridicul tablou al evoluției și adevărata filiație a creaturilor terestre. Fiecare dintre ele și-a urmat apoi propria sa cale, transformându-se cu încetul în ceea ce vedem astăzi. Fluturile și pasărea actuală sunt ființe ce au devenit terestre. În esență, așa cum am arătat, fluturile este o ființă de lumină. O materie foarte subtilă s-a depus peste el, ca o boare. Dacă fluturile ar putea vorbi, ar spune că are un corp de lumină, peste care s-a așezat, "ca suflată", puțină pulbere pământească. Această materialitate nu-i este decât o povară, un bagaj.

Pasărea este o ființă de aer și de căldură. Ea este aerul cald care umple ființa ei corporală. Restul nu este decât o povară, un bagaj pe care-l poartă prin lume. În zilele noastre, noi nu mai vedem aceste ființe decât într-un veșmânt, într-o deghizare constituită din pământ și apă, dar ele și-au conservat înăuntru prima lor natură; aceasta nu este decât lumină sau căldură. Sunt cele mai vechi ființe din evoluție. Observând formele lor actuale văzătorul își amintește ce ceea ce a contemplat în lumea spirituală: ființa omenească care precede coborârii ei în materia pământească. Desigur, aceste forme sunt pământești, căci în ele s-a depus materie pământească.

Însă, contemplați fluturile și degajați-l de veșmântul lui; contemplați pasărea neținând seama decât de dinamismul și căldura care o însuflețesc, gândiți în același timp că penajul ei este format din raze luminoase. Atunci fluturile și pasărea vor evoca pentru privirile noastre pe omul spiritual, pe omul dinaintea coborârii sale în lumea pământească. Văzătorul își amintește de acest fapt și îi recunoaște forma; el recunoaște de asemenea și formele spirituale printre care a viețuit acest om primordial, formele Ierarhiilor superioare. Fluturile și pasărea, contemplate în lumina cunoașterii inițiatice nu sunt decât amintirile metamorfozate și reduse ale formelor spirituale care înconjurau omul înainte de coborârea sa în evoluția pământească. Aspectul gigantic al fluturului a fost diminuat la extrem, întrucât el trebuia să învingă materia. Despovărați însă fluturile de această materie, și îl veți vedea reluându-și dimensiunile grandioase. Este o ființă spirituală imensă, un arhanghel fulgerător de lumină și forță.

Am spus deja că animalele care locuiesc în aer sunt imaginile pământești a celor ce există spiritualmente în sferele superioare. Este deci natural ca oamenii din timpurile clarvederii instinctive, oamenii însărcinați cu reprezentarea artistică a ființelor spirituale care compun Ierarhiile, să se fi inspirat din forma animalelor înaripate. Acest fapt s-a fondat pe niște noțiuni foarte juste. Formele fizice ale fluturilor și ale păsărilor sunt

imaginile metamorfozate ale ființelor spirituale. Nu înseamnă că ființele spirituale s-au metamorfozat în păsări și fluturi! Aceste animale sunt imaginile lor metamorfozate. Entitățile lor sunt absolut distincte.

V-am spus înainte că fluturile, această ființă de lumină, emite în mod constant în Cosmos, în timpul vieții sale, materie pământească spiritualizată. Prin analogie cu o noțiune curentă a fizicii solare, voi numi "coroană" această materie terestră spiritualizată ce este emisă în Cosmos. Această coroană învăluie pământul, radiind fără încetare. Ea există datorită fluturilor, dar este străbătută în același timp de emisiunile de materie spiritualizată, transmisă de păsări în clipa morților. Văzută în mod spiritual, ea apare din afară ca o imensă centură luminoasă care se menține chiar în timpul iernii, datorită anumitor legi, și care este traversată de radiațiile ce provin din lumea păsărilor.

În momentul în care omul începe coborârea sa din lumile spirituale către lumea pământească, el este chemat la existență tocmai de această coroană de materie pământească spiritualizată, această lumină permanentă a globului nostru. Razele datorate păsărilor acționează asupra lui ca niște magneți ce-l atrag puternic spre această lume. Iată deci, că am descoperit un sens mult mai profund decât ne-am fi imaginat, pentru animalele care populează atmosfera noastră. Astfel trebuie să căutăm spiritualul, sub toate aparențele viului. Căutând spiritualul vom ajunge să înțelegem diversele categorii de ființe naturale.

Pământul cheamă și tentează omul în vederea reîncarnării, prin intermediul acestei coroane luminoase care emană de la fluturi și păsări, radiind în spațiul cosmic. Acestea sunt realitățile care acționează asupra omului după ce el a viețuit un anumit timp în lumea spirituală, între moarte și o nouă naștere, acestea sunt lucrurile care îl cheamă și îl atrag spre viața pământească. Ne mai putem mira acum de sentimentul complex și tainic pe care-l încercăm de obicei în fața fluturilor și a păsărilor? Acest sentiment este ieșit din adâncurile subconștientului. Este nostalgia Pământului, nostalgia vieții pământești, așa cum am simțit-o în lumea spirituală, nostalgie ce renaște obscur în amintirea noastră.

Acest fapt ne conduce către altceva, despre care am vorbit adesea, la faptul că omul, părăsind Pământul și trecând prin porțile morții, își lasă capul să se dezintegreze în spațiul cosmic. Apoi, tot restul organismului său, bineînțeles că forțele sale constitutive, nu substanța sa, tot restul acestui organism elaborează un cap viitor pentru viitoarea sa reîncarnare. Omul care tinde să regăsească drumul către Pământ începe să-și formeze viitorul cap. În realitate capul este partea embrionului care se devoltă chiar

la început, parte care anunță deja ființa omenească viitoare. Pentru sufletul neîntrupat, această tendință de a-și forma capul este strâns legată de perceperea ființelor înaripate ale atmosferei, păsările și fluturii, și tocmai aceste ființe înaripate sunt cele care-l cheamă propriu-zis pe om de la existența suprasensibilă, îl readuc la existența sensibilă.

Apoi, omul dobândește, chiar din primul moment al desfășurării vieții embrionare, un cap bine organizat. Mai târziu, în corpul mamei, forțele pământești modelează celelalte sisteme organice, aparatul digestiv, etc. Partea superioară a organismului omenesc depinde de ceea ce este sus, în Cosmos, căldură și aer, pe când partea inferioară, care i se adaugă în cursul vieții embrionare, întocmai cum i s-a adăugat în timpul evoluției cosmice, depinde de elementul apos - pământesc. Este necesar ca acest element apos - pământesc să fie elaborat într-un mod cu totul special, înainte de a fi încorporat omului, și acest lucru se petrece tocmai în corpul matern. În cazul în care acest element începe să dea naștere unor forme independente, din el însuși, atunci când el se risipește în viața telurică, el naște animalele inferioare ca: amfiibiile, reptilele, peștii și alte creaturi puțin evaluate.

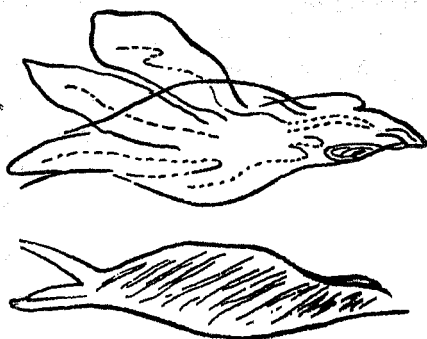
Fluturile se poate considera pe drept cuvânt o ființă de lumină și pasărea ca fiind o ființă de căldură; animalele inferioare însă nu pot pretinde așa ceva.

Să cercetăm peștii, așa cum apar ei în zilele noastre. Ei sunt abandonați forțelor formatoare care acționează asupra lor din exterior, spre deosebire de om, la care aceste forțe acționează din interior. Peștele trăiește în apă. Apa nu este numai ceea ce o consideră chimiștii, un compus din hidrogen și oxigen, ci ea este străbătută și pătrunsă de diverse forțe cosmice. Chiar și forțele astrelor pătrund în apă și nici un pește n-ar putea trăi în ea, dacă n-ar fi decât un compus pretutindeni identic cu el însăși! Peștele simte că este o ființă din aer și pământ, însă în ceea ce privește apa propriu-zisă, așa cum o aspiră el, nu are impresia că ea constituie esența ființei sale (vezi schema).

Pasărea are sentimentul că aerul pe care-l aspiră este propria sa ființă; acest aer care pătrunde în ea, se răspândește în tot corpul ei, este ea însăși. Peștele aspiră apa, însă nu simte că această apă este el însuși; el nu zice: eu sunt apă. El simte că este "ceva" care conține apă, ceva care încorporează apa. El este receptacolul, învelișul, cupa strălucitoare a apei. Apa însăși îi este un element străin, care intră și iese, aducându-i aerul de care are nevoie. Aerul îi este tot atât de străin. Aceasta e senzația pe care o are peștele fizic. Însă peștele are de asemenea un corp eteric și un corp astral. Dacă apa conținută în el, apa al cărui receptacol se simte, rămâne unită cu imensitatea elementului apos, mediul real în care el trăiește este

tocmai Eterul. Astralul nu îi aparține. El este în esență un animal eteric. Fizic, el este receptaculul, cupa apei; apa care este în el rămâne *una* cu toate apele universului; căci apa, umiditatea, sunt răspândite în toate părțile globului. În această apă, în această umiditate, peștele percepe eterul. Peștii nu pot vorbi în această lume pământească, dar dacă ar putea vorbi, dacă ar putea povesti ceea ce simt, ar zice: "Eu sunt o cupă; această cupă poartă elementul apos care este răspândit pretutindeni pe glob, și care este, el însuși, purtătorul elementului eteric. Eu înot realmente în acest Eter". Peștele ar zice: "apa nu este decât o *Maya*, realitatea este Eterul în care înot". Peștele resimte viața Pământului ca fiind propria sa viață. Tocmai în aceasta constă particularitatea sa. El ia parte, într-un mod foarte intim, la toate fazele sezoniere ale vieții Pământului.

Ascensiunea forțelor eterice din timpul verii, coborârea lor în timpul iernii, expansiunea și concentrarea lor, iată ce simte peștele. El simte Eterul ca fiind elementul respirației globului.

Dr. Wachsmuth ne-a întreținut, chiar aici, în legătură cu subiectul respirației pământești. A fost o conferință deosebit de frumousă. El bine, un pește ar fi putut face aceeași expunere, după propriile sale experiențe, cu condiția să fi putut vorbi. Căci peștele reținează tot ceea ce a fost denunciat aici. El percepe desfășurarea diverselor fenomene legate de respirația a Pământului. El participă în mod remarcabil la respirația Pământului, la ritmul anotimpurilor. Ceea ce are importanță pentru el este tocmai Eterul, elementul vital al Pământului, este tocmai acest val elementar ce urcă și coboară, intră și iese, antrenând totul într-o permanentă unduire. Cu totul altceva se petrece cu amfibii și reptilele. Broaștele pot să ne servească drept exemplu tipic. Ele au un raport slab cu elementul eteric al Cosmosului, fiind mai curând legate de elementul astral. Peștele ar putea să spună: "Sunt o creatură pământească, născută din umiditatea

pământească, dar adevărata mea viață este viața întregului glob, este respirația sa cosmică". Broasca ar vorbi un alt limbaj, legat de elementul astral al Cosmosului.

V-am vorbit despre această astralitate a Universului în legătură cu plantele și v-am arătat apoi că această astralitate atinge ușor vârful plantei, floarea.

Broasca aparține acestei astralități, aparține corpului astral al Pământului, întocmai cum Peștele aparține corpului eteric al Pământului. Desigur că și peștele are o astralitate dar, ea îi este proprie. Broasca are la rândul ei un corp eteric, care îi este propriu și este mult mai puternic legat de ea decât cel al peștelui. Însă corpul ei astral este comun cu întreg Universul. Și ea participă la marile fenomene astrale ale anotimpurilor, la toate mișcările pe care le face astralitatea Pământului, la evaporarea apelor, la condensarea în ploaie etc. Materialistul crede în mod simplist că apa se evaporă după anumite legi aero-dinamice. El observă urcarea ei și formarea de picături care cad pe pământ, după ce se îngreunează. Acest fel de a concepe lucrurile amintește despre anumite teorii ale circulației sanguine, prin care se încearcă să se explice totul, fără a se admite însă viața, care însuflețește întregul sistem circulator!

Viața însuflețește în aceeași măsură apele care urcă și coboară, atmosfera astrală a Pământului. Și nu exagerez deloc când spun că broaștele participă la acest joc al astralului ale cărui efecte vizibile sunt fenomenele meteorologice. Ființele amfibii intră în aceeași categorie, având însă o participare mai redusă.

Știți desigur că broaștele sunt folosite ca barometru pentru a prezice ploaia și vremea frumoasă. Acest lucru nu este decât o simplă aplicație a faptului că aceste animale își au corpul astral la unison cu viața astrală a Pământului. Broasca nu poate spune că ea încearcă un sentiment oarecare, ea ia parte la sentimentele Pământului și acestea variază în funcție de timpul uscat, ploios etc. De aici provin și concertele, mai mult sau mai puțin armonioase, pe care ni le dăruiesc broaștele în anumite condiții atmosferice. Broasca nu orăcăie fără ca întregul Cosmos să o invite să facă acest lucru.

În concluzie, vom spune că ființele care populează umiditatea Pământului resimt cu multă intensitate procesele pământești; peștii resimt procesele vieții pământești, iar broaștele, amfibiile și reptilele resimt sentimentele și senzațiile pământești.

Să revenim acum la aparatul digestiv al omului. El se formează, după cum am arătat, dinăuntru în afară. Pentru a-i înțelege legile trebuie să cercetăm îndeaproape amfibiile și reptilele, căci ele manifestă exterior forțele cu care este însuflețit aparatul digestiv uman. Natura exterioară dă

naștere șerpilor, broaștelor și șopârlelor, folosind aceleași forțe care ne servesc nouă la digestie. Nimic nu este urât în natură și totul trebuie observat cu obiectivitate. Dacă voim să înțelegem într-adevăr ce este intestinul gros în organismul omului, trebuie să ne îndreptăm atenția tocmai către broască (răcănel), căci răcănelul primește din exterior ceea ce i se dă omului, în acest organ, din interior. Descrierea acestui lucru nu este la fel de poetică cum este cea a fluturelui.

Dar, trebuie să cercetăm realitățile diverselor aspecte ale vieții universale înarmați cu o egală stare de spirit. Ajungem astfel să ne facem o imagine exactă a modului în care Pământul participă la viața Cosmosului. Căci vedeți ce constituie, în general, organele de excreție ale Pământului: excrementele Pământului sunt ființe vii; el expulzează, de exemplu, răcănei. Dând naștere răcănelor el se debarasează de elementele pe care nu le poate utiliza.

Toate acestea ne revelează că aspectul exterior al naturii se acordă întotdeauna și pretutindeni cu realitatea sa interioară. Cel ce a spus că: "nici un spirit creat nu poate pătrunde profunzimea naturii", nu știa că ceea ce este launtric în natură se manifestă pretutindeni prin exteriorul ei. Ajungem să înțelegem întregul interior al ființei omenesci cercetând ceea ce vieșulește în afara lui, în Cosmos. Omul poate fi explicat, din creștet până la talpi, prin creaturile care populează, în jurul lui, globul. Omul și universul aparțin aceluiași tot. Am putea face următoarea schemă: un mare cerc; Universul se concentrază într-un punct. Cercul exterior, creează la interior un cerc mai mic. De aici el radiază din nou; și micul cerc reformează în centrul lui un nou mic cerc; ceea ce este cuprins în interiorul micului cerc radiază, și așa mai departe. Ceea ce este în om se răspândește până la limitele Universului. Ființa exterioară a omului regăsește la limitele ei, ființa interioară a Cosmosului. În punctul în care simțurile noastre se întâlnesc cu Universul se realizează un contact între ceea ce a radiat prin om, din interior în afară, și ceea ce s-a concentrat, din Cosmos, din afară către înăuntru. Tocmai în acest sens omul este un mic univers, un microcosmos în fața macrocosmosului. El cuprinde toate minunile și toate misterele macrocosmosului, dar într-un sens evolutiv invers. Dacă Pământul nu ar fi decât așa cum l-am arătat până acum, ar fi foarte trist pentru evoluția lui. S-ar putea întâmpla, de exemplu, ca forțat de a expulza răcăneii și alte creaturi inferioare, el să sfârșească prin a-și găsi moartea, asemenea organismului omenesc. Dar până acum, noi am luat în considerare numai omul și animalele, fără a cerceta plantele.

În continuare vom pătrunde în sfera vegetalului și în sfera mineralului. Vom vedea cum au apărut mineralele în timpul perioadei

pământești, cum anumite roci ale munților noștri primitivi sunt o depunere lentă a regnului vegetal, vom vedea cum rocile calcaroase sunt o depunere a resturilor animale relativ recente.

Regnul mineral este în întregime un depozit al regnului vegetal și al regnului animal; el provine în mare parte din animalele inferioare. Răcăneii n-au furnizat mare lucru pentru mineralizarea Pământului, iar peștii nici atât. Animalele mai puțin evolute și plantele au adus însă un aport considerabil. Ființele cu carapace silicoasă sau calcaroasă, scoicile, au abandonat la moartea lor ceea ce au format prin forța animalității lor.

Plantele abandonează de asemenea reziduul vieții lor vegetale. Aceste elemente minerale se dezagregă, și apoi o forță mai înaltă pune stăpânire pe ele pentru a construi noi lumi. Regnul mineral poate căpăta în anumite părți ale Pământului o mare importanță.

Să urmărim linia evolutivă pe care a parcurs-o Pământul: faza calorică, faza aeriană, faza apoasă și faza mineral-pământească. Capul omenesc a participat la toate aceste faze, faza mineralizantă manifestându-se în partea exterioară a craniului, în partea lui osoasă; deși a degenerat, ea mai conține totuși un vestigiu al vechii vitalități. Caracterul mineral al capului mai poate fi exprimat și astfel: există în cap un organ de formă piramidală, glanda pineală. În vecinătatea tuberculilor gvadrigemeni și a învelișurilor optice, ea secretă ceea ce se numește "acervule". Acestea sunt mici petricele de o culoare galben-citron, ce se acumulează la una din extremitățile glandei pineale. Acest nisip este adevăratul element mineral al capului omenesc. Atunci când acest nisip lipsește, omul este condamnat la idioțenie și la degenerare. La omul normal, glanda pineală este relativ mare. Glanda idiotului are dimensiunile unui bob de cânepă, neproducând în ea nisipul respectiv. Tocmai în această incluzie minerală rezidă omul - spirit. Ea ne avertizează că elementul viu nu poate sluji direct ca locuință pentru spirit, și că spiritul are nevoie de un corp neînsuflețit, situat în centrul capului omenesc, unde să poată locui absolut independent. O evoluție grandioasă ne-a condus astfel de la fluture și pasăre, reprezentanți ai capului omenesc, până la partea de jos a scării animale, la reptile și pești. Măine vom parcurge această evoluție îndreptându-ne cercetarea nu numai către regnul animal ci și către regnul vegetal și mineral. Vom găsi și de această dată reale satisfacții, căci dacă regnul animal ne-a învățat despre trecut, regnul mineral ne va permite să nutrim mari speranțe în privința viitorului Pământului. Va trebui să revenim, cu această ocazie, asupra unei probleme pe care n-am clarificat-o: problema animalelor de tranziție. Nu am putut vorbi în expunerile precedente decât depre animalele tipice, care formează punctele nodale ale evoluției.

Partea a treia Lumea plantelor și spiritele elementelor

Conferința a șaptea

Lumii exterioare, pe care o percepem prin simțurile noastre, îi corespunde o lume pe care nu o percepem, care formează cu prima un tot indisolubil. Ne vom da seama mai bine despre acest lucru dacă, întorcându-ne privirea de la animal, vom privi regnul vegetal.

Lumea vegetală, ce răsare luxuriant din pământ, farmecă inimile noastre însă ne așterne în față o permanentă enigmă. Animalul este de asemenea enigmatic, dar într-o mai mică măsură, căci ne putem spune: există în animal o voință, care se exprimă în forma sa și toate activitățile sunt manifestările ei. Nimic de acest fel la plantă. Infinita varietate a vegetalelor, nașterea lor misterioasă din sămânță, dezvoltarea lor cu ajutorul pământului și a atmosferei, toate acestea presupun existența unui "ceva" pe care nu-l percepem.

Clarvederea spirituală aplicată lumii plantelor ne revelează existența unei mulțimi de entități, pe care clarvederea instinctivă a oamenilor de altă dată le-a cunoscut bine, dar cu timpul au fost uitate. În zilele noastre ele nu mai sunt decât niște cuvinte golite de sens. Uneori sunt folosite cel mult în scopuri poetice. Pentru omul modern, ele nu mai reprezintă nici o realitate.

Pe măsură ce omul a pierdut din vedere aceste ființe spirituale ce înconjoară plantele ca un roi care zumzăie, el a pierdut și înțelegerea lumii vegetale, cunoaștere care i-ar fi de mare folos, mai ales în medicină. Am vorbit înainte despre corespondența dintre plantă și fluture. Nu vom sesiza întreaga sa semnificație decât pătrunzând mai profund în însăși activitatea regnului vegetal.

Planta își adâncește rădăcina în sol. Când o contemplăm în mod spiritual remarcăm că această rădăcină este înconjurată de mii de mici spirite elementare prodigios de active. Vechea clarvedere instinctivă le-a numit Gnomi. Noi le vom numi spirite ale rădăcinilor. Le putem observa, cu ajutorul viziunii imaginative și a inspirației, tot atât de real cum observăm în realitatea fizică viața oamenilor și a animalelor. Ne putem cufunda în viața și în sufletul acestor mici spirite, care constituie o lume aparte.

Ele constituie un popor subteran, invizibil, ale cărui acțiuni, însă,

sunt vizibile; căci nici o rădăcină n-ar putea subzista dacă aceste mici spirite nu ar fi acolo pentru a servi ca intermediar între ea și solul mineral. Ele activează elementele minerale, le pun în mișcare conducându-le în rădăcină. Bineînțeles, nu mă refer decât la fondul *spiritual* al acestui fenomen. Aceste Spirite ale rădăcinilor există în toate locurile Pământului. Se simt bine mai ales în interiorul rocilor și a mineralelor mai mult sau mai puțin translucide, sau având o anumită strălucire metalică. Însă ele se simt și mai în voia lor în curentul mineral ce hrănește rădăcinile, căci aici este adevăratul lor loc, și își joacă rolul care le este propriu. Aceste Spirite sunt formate în întregime dintr-o spiritualitate specială, pe care o vom înțelege mai bine dacă o vom compara cu cea care rezidă în ochiul sau urechea omului. Ele sunt în mod unic "simțuri". Ele nu sunt decât simțuri, percepție activă și, în același timp, înțelegere, perspicacitate. Nu se limitează să vadă și să audă, ci înțeleg printr-o intuiție spontană tot ceea ce văd și aud. Deci, ele nu primesc numai impresii, ci percep idei din toate direcțiile.

Să încercăm să ne explicăm modul în care percep ideile aceste spirite elementare: Priviți planta ce crește și care este în relație cu întregul Univers extra-pământesc. În anumite anotimpuri curenții spirituali se revarsă de sus, din Cosmos, spre floare și fruct, și apoi de aici către rădăcină, pătrunzând în interiorul solului. Întocmai cum noi deschidem ochiul la lumină, aceste spirite își deschid facultățile lor de percepție la ceea ce le este distilat în acest fel din partea de sus a plantelor. Tot ceea ce lumina a depus în floare, tot ce căldura solară a depus în fruct, și aerul în frunză, cade picătură cu picătură în pământ; de asemenea, tot ceea ce aștrii firmamentului au imprimat în constituția subtilă a plantei. Deci, planta recoltează misterele Cosmosului, le coboară până în solul în care Gnomii le culeg ca pe o rouă cerească. Apoi mai ales toamna și iarna, ei transportă aceste secrete în cursa lor vagabondă printre minerale și roci. Asemenea unor mici misionari ei propagă prin sânul Pământului secretele Cosmosului.

Acolo sus, întreaga lume este o construcție a spiritului universal, a ideilor universale.

Gnomii primesc aceste idei prin intermediul plantelor și ei poartă aceste idei, care sunt pentru ei ceea ce este pentru noi lumina, în mod conștient din piatră în piatră, din metal în metal. Să ne adâncim deci privirea în aceste pături întunecoase, nu pentru a căuta aici o reprezentare cu totul abstractă sau mecanică despre legile naturale, ci să ne coborâm privirea în această lume subterană, pentru a vedea în ea Gnomii, acești eterni rătăcitori, păzitori ai înțelepciunii cosmice, în sânul globului. Ceea ce ei *văd*, ei și *știu*, în aceeași clipă. *A vedea și a ști*, nu este pentru ei decât

unul și același act. Sunt ființe ale înțelegerii prin excelență, sunt înțelegere totală și această înțelegere se aseamănă, până la un anumit punct, cu aceea a oamenilor, fiind însă universală. Gnomii consideră deci înțelegerea omului ca pe ceva lipsit de importanță; ei râd de ea, râd de felul nostru de a înțelege atât de penibil și laborios. Câte lupte și eforturi pentru a ajunge să sesizezi un mic fragment din adevărul universal! Gnomii îl contemplă în întregime, chiar fără să aibă nevoie să reflecteze. Tot ceea ce este de natură rațională, ei posedă în mod spontan și integral. "Cum este posibil, gândesc ei, să faci atâta efort pentru a reflecta? Este suficient să privești ca să înțelegi, și tot ceea ce privești și înțelegi. Oamenii care simt această nevoie de a gândi sunt deci proști!"

Gnomii împing ironia, dacă se poate spune astfel, până la limitele insolentei, în legătură cu logica oamenilor: "La ce oare poate servi un lucru atât de superficial ca această gândire asemănătoare firului Ariadnei? Gândurile sunt acolo; ideile curg prin intermediul plantelor. Oamenii ar trebui să vâre puțin nasul în pământ până la nivelul rădăcinilor, pentru a percepe direct ceea ce spune Soarele. În acest caz ar ști și ei ceva! Însă ceea ce ei numesc logică - astfel gândesc Gnomii - nu le va revela niciodată decât o infimă parte din adevăr.

Gnomii sunt deci cei ce poartă în sânul pământului idelle Universului, ideile Cosmosului. Însă aceste mici spirite nu iubesc deloc Pământul în sine. Ele îl străbat cu roiul lor bâzâind mereu de idei, dar de fapt urăsc elementul pământesc propriu-zis. Gnomii au o dorință arzătoare de a se smulge din el; rămân captivi în el - vom vedea imediat pentru ce -, dar îl urăsc. Elementul pământesc reprezintă în ochii lor un pericol perpetuu, care amenință fără încetare să le răpească forma lor proprie, pentru a le impune o altă față de care ei au oroare: forma de amfibii, de răcănii și broaște, despre care am vorbit data trecută. Gnomii au acest sentiment: dacă ne lăsăm prea puternic înălțuiți de pământ, vom deveni răcănii și broaște. Ei sunt într-o continuă apărare, căutând să dejoace puterea pământului, încercând să se sustragă imperiului elementelor care îi înconjoară. Ei se tem în general de umiditatea solului, căci tocmai aici îi pândește pericolul metamorfozării în amfibii. Ei evadează de aici fără încetare, saturându-se cu ideile venite din Cosmosul extra-terestru. Ei sunt propriu-zis reprezentanții lumii extra-pământești în lumea subterană și de aceea trebuie să evite cu cea mai mare grijă o fuziune prea intimă cu pământul. Tocmai grație acestui sentiment de antipatie și ură, Gnomii dobândesc forța de a împinge plantele din constrângerea forțelor pământești. Cu toată profunda energie a ființei lor, ei se revoltă împotriva

forțelor pământești și tocmai acest efort al repulsiei determină elanul vertical al plantelor, creșterea lor spre înalt. Gnomii antrenează cu ei plantele. Ceea ce planta lasă în sol, rădăcina ei, este legat de natura pământească a Gnomilor, însă ceea ce crește în afară, este legat de elanul lor către lumea superioară. Căci ei se smulg de sol cu toată forța lor elementară, și prin aceasta ei cresc plantele deasupra solului, în plină lumină.

După ce planta a răsărit astfel, după ce a părăsit regatul subteran al Gnomilor și umiditatea pământească în care ei locuiesc, ea pătrunde într-un nou mediu: umiditatea aerului. Acum apare în lumea fizică ceea ce numim "frunză". Frunzele corespund unei lumi elementale diferite, în care sălășuiesc alte entități decât Gnomii. Le vom numi "*Spirite ale apei*". Vechea clarvedere instinctivă a dat acestor spirite ale elementului lichid diverse denumiri, printre care și acela de *Ondine*.

Întocmai cum am constatat în preajma rădăcinilor acel vârtej continuu al Gnomilor, care prin elanul lor împing plantele către exterior, tot astfel constatăm în regiunea frunzelor prezența ființelor elementale legate de apă, prezența Ondinelor. Natura lor intimă nu seamănă cu cea a Gnomilor. Ele nu sunt dotate cu acea aptitudine de a primi, cu ajutorul simțului lor spiritual, toate impresiile transmise de Cosmos. Ele nu pot să participe decât într-o formă pasivă la viața și activitatea Universului, manifestate în aerul umed care le înconjoară. Deci ele nu sunt niște spirite tot atât de luminoase ca Gnomii. Ele visează fără încetare și visul lor este în același timp forma lor. Ele nu urăsc pământul în măsura în care o fac gnomii, dar sunt sensibile față de tot ceea ce provine de la el. Viețuiesc în elementul eteric care constituie substratul apei, se afundă în el, înoată în el. Sunt deosebit de atente la forma Peștelui, căci sunt continuu amenințate de metamorfozare în pește. Uneori trec prin această metamorfoză, împrumutând pentru o clipă această formă animală, dar se eliberează rapid de ea. Ondinele își visează viața. Și în această stare de vis ele leagă și dezleagă, combină și separă elementele constitutive ale aerului încărcat cu umiditate, le transportă frunzelor pe căi misterioase și le face să coboare de aici până în rădăcini, deci până în acea parte a plantei pe care Gnomii n-au împins-o în afara pământului. Această parte a plantei s-ar usca în pământ, dacă Ondinele nu s-ar apropia de ea din toate părțile, și dacă, fiind în starea lor de vis, nu ar fi agenții tuturor transformărilor, chimistii naturii. Ondinele visează, și visând, săvârșesc sintezele și disocierile substanței. Plantele trăiesc în acest vis al ondinelor care desfășoară în frunză și dincolo de frunză, toate minunatele reacții chimice a căror sediu este vegetalul. Vom

spune deci că Ondinele sunt chimiștii lumii vegetale. Visul lor este o chimie. Există în ele o spiritualitate fragilă și delicată, care se manifestă tocmai în punctul în care aerul și apa intră în contact. Desigur, ele locuiesc în apă, însă activitatea lor se localizează în special la suprafața ei, fie chiar suprafața unei picături de apă sau a unui lichid vegetal. Întregul lor efort este îndreptat către evitarea metamorfozării în pește, metamorfozare care le pândeste în apă. Ele doresc să-și păstreze libertatea și variabilitatea lor extremă, temându-se cel mai mult să nu fie fixate într-un aspect durabil. Trăind în elementul fluid, visând la stele, la soare, la lumină și căldură, ele sunt chimiștii care operează în frunze transformările substanței.

Planta care crește astfel, învăluită în visul Ondinelor, intră acum într-un nou domeniu, cel al Spiritelor aerului și căldurii. Să ne amintim că Gnomii operează în umiditatea pământului și Ondinele în umiditatea aerului. Spiritele elementare despre care vorbim acum activează în căldura aerului. Vechea clarvedere le-a numit *Silfe*.

Mediul propriu Silfelor este aerul și căldura, dar aerul fiind impregnat din toate părțile de lumină, ele tind cu toate forțele lor spre lumină, unindu-se cu ea până la un anumit punct. Ele sunt deosebit de sensibile la modificările și mișcările de natură subtilă, dar de mare anvegură, care se produc în sânul atmosferei. Zborul rândunelelor, pe care le vedem primăvara sau toamna brăzdând aerul, propagă în aer o puternică vibrație. Acest curent de aer, născut astfel, nu numai de fiecare pasăre, ci de întreaga atmosferă ce o înconjoară, este percepută de către Silfe ca o sonoritate. Ceea ce aud ele, apare ca o muzică cosmică. Și din zborul pescărușilor ce se joacă în jurul unei nave care înaintază pe mare, emană un sunet spiritual, o muzică spirituală. Silfele trăiesc în acest sunet. Vibrația aerului este patria lor. Absorbînd sonoritatea produsă de curenții norilor, ele se impregnează de forțele luminii, de tot ceea ce transmite lumina aerului. Silfele cufundate, mai mult sau mai puțin, într-o stare de somnolență, resimt o stare de mulțumire în apropierea păsărilor care zboară. Când sunt singure în spațiul aerian, nefiind în apropierea păsărilor, ele par că pierd simțul de orientare, se simt ca pierdute. Vederea păsărilor care zboară le dă un sentiment de siguranță.

Deseori am vorbit despre momentul deosebit de important din existența omenească, momentul în care copilul își spune pentru prima dată: "Eu". În legătură cu acest lucru am citat un celebru aforism al lui Jean-Paul: "Pentru a-ți descoperi propria ta egoitate, trebuie să pătrunzi în sanctuarul ascuns al sufletului". Silfa nu este în stare să arunce astfel o privire în sanctuarul ascuns al propriei ființe. Însă, la vederea păsării

despicând aerul, ea încearcă un sentiment care se aseamănă cu trezirea egoității la om. Tocmai pentru că își aprinde astfel Eul la lumina exterioară, Silfa poate fi purtătoarea iubirii cosmice prin spațiul aerian. Silfa trăiește oarecum în maniera dorului omenesc. Eul ei nu este în ea, ci în lumea păsărilor. Ea este mesagera dorințelor și dorului de dragoste din Univers.

În acest fel trebuie înțeleasă simpatia Silfelor pentru lumea păsărilor. Gnomii urăsc lumea amfibiilor, Ondinele își îndreaptă atenția către lumea peștilor, se tem și se îndepărtează de ea cu anxietate. Silfa dimpotrivă, caută pasărea în plin zbor și se simte bine să aducă, până și în penajul ei, sonoritățile aerului.

Dacă am întreba pasărea, cine a învățat-o să cânte, ea ar răspunde că Silfa este inspiratoarea ei. Silfa se complace în contemplarea păsării, dar ordinea cosmică îi interzice să devină ea însăși pasăre, căci are o altă misiune de îndeplinit. Ea trebuie să aducă plantelor nu numai lumina, ci și iubirea. În aceeași măsură în care Ondina este chimistul vegetalului, în aceeași măsură Silfa este purtătoarea lui de lumină. Ea impregnează planta cu lumină.

Rezultă de aici ceva cu totul deosebit. Lumina din plantă este forța Silfelor. Ea se adaugă forțelor chimice pe care le-o dăruiesc Ondinele. Din acest contact rezultă o activitate deosebit de suplă și de plastică. Substanțele urcă în plante, sunt elaborate de Ondine și transformate de Silfe cu ajutorul luminii. Silfele construiesc astfel forma ideală a plantei. Ele extrag din lumină și cu ajutorul undinelor, planta arhetipală, planta ideală (Urphlanze). Toamna, când planta se ofilește și constituția ei materială se dezagregă, această formă arhetipală coboară în sol, constituind pentru Gnomii care o primesc acea rouă spirituală despre care am vorbit înainte. Gnomii pot atunci să perceapă tot ceea ce Cosmosul a realizat în plantă, tot ceea ce Soarele a depus în ea, grație Silfelor, și aerul, grație Ondinelor. Astfel, în timpul iernii, Gnomii din sânul pământului sunt ocupați să contemple ceea ce coboară, în acest mod, din lumea de sus. Ei concep atunci ideile cosmice, sub aspectul lor de forme vegetale ideale, coborâte spiritual în sol.

Cea mai mare parte a oamenilor ignoră complet această formă ideală a plantelor, căci ei nu le cercetează decât ca pe niște creaturi materiale. De aceea, botanica cuprinde erori considerabile. Voi menționa pe scurt una din aceste erori.

Așa zisa fecundare a plantelor

Conform învățăturii curente a științei materialiste, după ce planta își prinde rădăcina în sol, ea își dezvoltă tulpina și frunzele și în cele din urmă floarea. În floare se găsesc staminele și pistilul. Se învață că, de obicei, polenul provenind de la o floare va fecunda pistilul unei alte flori rezultând astfel formarea unei semințe. Așa se învață pretutindeni. Se consideră că pistilul este, într-un fel, elementul feminin și că ceea ce provine din stamine este elementul masculin. Și atât timp cât vom rămâne încătușați de concepția materialistă nu vom putea înțelege altfel acest fenomen căci, privindu-l din acest punct de vedere, el are într-adevăr aspectul unei fecundații. Însă nu așa se petrec lucrurile. Pentru a înțelege într-adevăr fecundația, procreerea vegetală, trebuie să cercetăm această formă - ideală a plantei, care rezultă din dubla muncă a Silfelor și a Ondinelor. Ea dormitează în pământ, în timp ce Gnomii fac de gardă în jurul ei. Această formă vegetală este aici, în lumea subterană. Gnomii o văd, o contemplă, o păzesc și o protejează. Pământul devine sânul matern care închide în sine această formă - ideală. Este un lucru total diferit de ceea ce ne descrie știința materialistă.

Aici sus (vezi schema), planta care a traversat sfera Silfelor, intră în sfera Spiritelor Focului. Aceste Spirite ale Focului, locuitori ai căldurii luminoase, primesc căldura pământească în momentul în care ea a ajuns la gradul său cel mai înalt, sau la calitatea ei cea mai subtilă. Întocmai cum Silfele culeg lumina, *Spiritele Focului* sau *Salamandrele*, culeg căldura transportând-o până în corola florii.

Ondinele transmit plantei efectele Eterului Chimic; Silfele, pe cele ale Eterului luminii; Spiritele Focului transmit florii efectele Eterului căldurii. Grăunțele de polen provenite din stamine sunt de fapt niște minuscule recipiente aeriene pe care îi transportă aceste Spirite ale Focului, ducând căldura în ovar pentru viitoarea sămânță. Pretutindeni, în toate florile, staminele acumulează căldura, care, prin intermediul polenului, este transmisă ovarului. Ceea ce se formează astfel în ovar este de o esență strict masculină; este ceea ce a venit din Cosmos. Ne înșelăm crezând că vedem în ovar un principiu feminin și în anterele staminelor un principiu masculin. În floarea însăși nu se produce nici o fecundare: în ea se pregătește numai un germen masculin.

Adevărata fecundare este rezultatul întâlnirii dintre acest germen masculin, împrumutat căldurii cosmice și prezent în grăunte, și germenul feminin conținut în sânul matern al pământului. Principiul feminin este

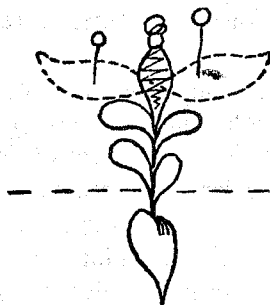
însăși forma vegetală spirituală care a coborât în sol toamna, stabilindu-se acolo. Într-adevăr, pentru lumea vegetală, pământul este mama și cerul este tatăl. Ceea ce se desfășoară deasupra suprafeței pământului nu poate avea niciodată un caracter matern. Deci, principiul matern nu poate sălășui, în nici un caz, în ovar. În ovar nu găsim decât principiul patern adus din Cosmos prin Spiritele Focului. Am spus că principiul matern există în pământ: este forma - ideală a plantei. Sediul ei fizic este *Cambium*-ul, acea parte moale a tulpinii, dintre lemn și scoarță.

Natură calorică luminoasă: Spiritele Focului: purtători de căldură
(masculini)

Natură aeriană, sfera
Ondinelor: Silfele, purtătorii
de lumină

Natură umedă aeriană,
sfera chimică: Ondine,
Eter chimic

Natură umedă - terestră
Gnomi, doicile vieții.

Adevărata fecundație se săvârșește grație colaborării dintre Gnomi și Spiritele Focului. În procrearea vegetală, Gnomii joacă rolul unor nași spirituali. Fecundația se săvârșește iarna, sub suprafața solului, când sămânța coboară în pământ unde întâlnește forma ideală despre care am vorbit.

Vedeți: când nu se cunoaște latura spirituală a lucrurilor, când se ignoră activitatea spiritelor elementale, care se împletește neconținut în aceea a plantelor, se poate ajunge la imense erori. Căci, repet, nu există fecundație vegetală în afara sânnului pământului. Pentru plantă, *Pământul este mama, iar Cerul este tatăl*; acestea trebuie luate chiar ad-literam. Gnomii primesc căldura cosmică pe care spiritele focului au concentrat-o în ovar, deci, în sămânța ce provine din el, prin intermediul grăunțelor de polen care sunt minuscule vase aeriene ce vehiculează căldura. Spiritele focului sunt, deci, purtătorii căldurii.

Acum putem rezuma întreaga creștere a plantei: în primul rând

Gnomii, îmbogățiți cu ceea ce le-au dăruit Spiritele Focului, însuflețesc planta în lumea subterană, împingând-o în sus. Ei sunt alimentatorii vieții. Ei furnizează rădăcinii Eterul vieții, acest Eter al vieții, care este propriul lor element.

În al doilea rând, Ondinele aduc plantei Eterul chimic. Apoi, Silfele aduc Eterul luminii, iar Spiritele Focului aduc Eterul căldurii. La sfârșit, fructul Eterului căldurii se reunește, în lumea subterană, cu Eterul vieții.

Planta nu poate fi înțeleasă decât dacă o considerăm în raporturile sale cu tot ceea ce trăiește și se activează în jurul ei. Cel mai important fenomen al vieții vegetale nu poate fi interpretat, atâta timp cât aceste mistere nu sunt pătrunse pe cale spirituală.

Din acest punct de vedere este foarte interesant de recitit acele pagini din opera lui Goethe prin care-și exprimă mânia față de un botanist, un prieten de-al său, pentru faptul că oamenii nu se pot ocupa de plante fără a vorbi despre "nunțile eterne". Goethe, contemplând o pajiște înflorită, nu vede în ea teatrul unor astfel de "nunți". Această idee îl șoca, nu i se părea conformă cu natura lucrurilor. Totuși, pentru el, nu era decât o certitudine instinctivă. El nu putea ști care este realitatea spirituală a acestui fenomen. Simțea că nu poate exista o fecundație reală în corola florilor. Ignora ce se petrece în adâncul solului, și în ce mod pământul este adevărata mamă a plantelor. El refuza, numai prin instinct, să admită afirmațiile curente ale botaniștilor, intuind că ceea ce este descris ca fecundație vegetală nu este în realitate o fecundație.

Întrezăriți acum legătura strânsă care unește pământul cu plantele. Vreau însă să vă atrag atenția asupra încă unui aspect complementar. Atunci când spiritele focului se învolutează în aer, în special atunci când transportă polenul, pulberea antenelor, prin aer, ele sunt învelite de un intens sentiment, chiar mai intens decât cel ce le pune în mișcare pe Silfe. Silfele resimt Eul lor, propria lor ființă, în zborul porcărușilor. Spiritele focului resimt ceva analog față de fluturi și față de toate insectele. Se simt bine urmându-le urmele în aer. Acest fapt le ajută să repartizeze undele de căldură și să concentreze Eterul căldurii în ovarul plantelor.

În această activitate de unire a eterului căldurii - care trebuie să coboare spre sol - cu forma ideală a plantei, în scopul săvârșirii acestei opere, ele se simt aliate cu fluturii și insectele. Ele se lansează din floare în floare, pe urmele lăsate de insecte, ele zboară împreună cu ele. Urmărind cu privirea un fluture sau o insectă simțim că aura ei este ceva cu totul deosebit. Ea nu se explică numai prin insecta însăși. Albinele, de exemplu, au o *aură* limpede, scânteietoare, de o luminozitate minunată, s-ar putea

spune orbitoare. Nu se poate explica acest fapt, decât dacă remarcăm că albina este fără încetare însoțită de un Spirit al Focului care este intim legat de ea. Albina zboară - pentru privirea spirituală - în centrul unei orbitoare aure. Ea transportă acest Spirit al focului din floare în floare, din arbore în arbore. El cunoaște, datorită albinei, sentimentul Eului său și ar dori să se unească complet cu ea.

Tocmai prin aceasta insectele dobândesc această stranie forță, despre care v-am vorbit înainte, această facultate de a străluci în Cosmosul spiritual; ele pot spiritualiza în întregime materia fizică ce le-a fost dată, făcând-o să radieze în spațiul cosmic. Întocmai cum căldura dă strălucire focului, tot astfel insectele de la suprafața pământului, înflăcărate pentru această sarcină cosmică de către Spiritele Focului care le însoțesc, dau cea mai vie strălucire acestei substanțe fizice spiritualizate care radiază în Cosmos, strălucire pe care omul o percepe în momentul coborârii sale către Pământ, pentru a se reîncarna.

Spiritele focului veghează activ, pe de o parte, la această materie spiritualizată care radiază în Cosmos, și pe de altă parte la focul concentrat, la căldura concentrată care pătrunde până în centrul Pământului pentru a trezi, prin intermediul Gnomilor, forma spirituală a plantei, care este adâncită în sol, formă pe care au realizat-o Silfele și Ondinele.

Acesta este ciclul spiritual al creșterii vegetale. Omul presimte, în mod obscur, că planta care învezește, care înflorește, închide un întreg mister. Dar de obicei el nu poate pătrunde acest mister. Cunoscând toate acestea nu înseamnă că înlăturăm misterul, că "îndepărtăm pulberea multicoloră de pe aripile fluturului", ci că aprofundăm acest mister. Dimpotrivă, ceea ce ne uimește, ne minunează și ne încântă în lumea vegetală, ne apare și mai minunat în momentul în care percepem, în spatele plantei fizice, munca atât de complexă a Gnomilor, înzestrată cu o deosebită inteligență, prin activitatea cărora plantele tâșnesc afară din sol. Întocmai cum inteligența omenească scapă legilor gravitației, iar capul omenesc se ridică cu ușurință ca și când n-ar avea nici o greutate, tot astfel, inteligența luminoasă a Gnomilor învinge forțele pământești făcând să crească vegetalul. Ei trezesc viața, acolo jos. Dar viața nu ar putea continua dacă nu ar fi susținută și prin chimism; este tocmai ceea ce aduc Ondinele. Apoi, lumina necesară constituie darul Silfelor.

Vedem astfel în adânc, în albastrul închis, gravitația, care primește un elan contrariu prin Gnomi; apoi, de jur împrejur, învăluind planta ca un roi, manifestat prin aspectul frunzelor, forța Ondinelor care leagă și dezleagă substanțele. De sus, din regatul Silfelor, coboară lumina care realizează forma plastică ideală a plantei, ce recoboară apoi pentru a fi primită de sânul matern al Pământului, înconjurată de Spiritele Focului ce

condensează în sămânța minusculă toată căldura cosmică. Această căldură este dăruită Gnomilor o dată cu forța seminței; pentru ca ei să urce apoi planta, extrasul Focului și al Vieții.

Vedeți astfel cui datorează Pământul forța sa de respingere, densitatea sa: antipatiei pe care o trăiesc Gnomii și Ondinele față de lumea amfibiilor și lumea peștilor. Densitatea Pământului este tocmai această antipatie, această voință a Gnomilor și a Ondinelor de a rămâne ceea ce sunt. Dimpotrivă, lumina și căldura care coboară spre Pământ sunt expresiile simpatiei și iubirii ce însuflețesc Silfele prin spațiile aeriene, și expresiile ardorii și dorinței de sacrificiu, care însuflețesc Spiritele Focului. Astfel, lumea spirituală se înclină cu bunăvoință în fața lumii de jos. Deci putem spune: densitatea pământească, magnetismul pământesc, gravitația pământească tind, se înalță să întâlnească forțele coborâtore ale iubirii și ale dorinței de sacrificiu. Din această lansare a forțelor unele către celelalte, a forțelor care urcă și a celor care coboară, a densității, a gravitației și a magnetismului pe de o parte, și a iubirii și sacrificiului pe de altă parte, se naște la punctul de întâlnire, la suprafața solului, lumea vegetală. Ea dă o formă vizibilă iubirii cosmice, sacrificiului cosmic, gravitației cosmice și magnetismului cosmic.

Iată adevărata realitate, iată ceea ce presimțim contemplând farmecul și proștețimea lumii vegetale. Nu vom putea înțelege toate acestea decât dacă vom ști să aruncăm o punte între aparența fizică, lumen sensibilă, și realitatea spiritului, lumea suprasensibilă. Prin aceasta, ne-am permis să rectificăm în trecere eroarea capitală a botanicii materialiste care denumeste "fecundație" fenomenul ce are loc în partea de sus a plantei, în floare. Ceea ce se petrece în această regiune nu este o fecundație ci, este pregătirea seminței cosmice - esențialmente masculină - destinată viitoarei plante, care va ieși din sânul matern al Pământului ce conține germenul feminin.

Conferința a opta

V-am vorbit anterior despre celălalt aspect al naturii, despre entitățile supra-sensibile, invizibile, care însoțesc cu prezența lor toate fenomenele sensibile și vizibile. Vechea clarvedere instinctivă percepea aceste entități cu claritatea cu care se percep ființele corporale. Putem spune că, în zilele noastre, ele s-au sustras privirii umane. Însă, dacă lumile Gnomilor, Ondinelor, Silfelor și Spiritelor Focului nu ne mai sunt astăzi tot atât de perceptibile ca regnul animal, acest lucru este rezultatul metamorfозării pe care a suferit-o omul în cursul evoluției sale.

În stadiul actual, omul nu poate dezvolta pe Pământ viața sufletului și a spiritului său decât cu ajutorul corpului fizic și corpului eteric. El nu se poate lipsi de corpul eteric, pentru dezvoltarea sufletului său, nici de corpul fizic, pentru dezvoltarea spiritului său. Astfel corpul fizic furnizează vieții spiritului uneltele care îi sunt necesare (organele senzoriale), însă nu este apt să se pună în raport cu entitățile supra-sensibile care stau la baza lumii sensibile. Exact același lucru se petrece și cu corpul eteric, care este indispensabil activității sufletului. Din această cauză, aproape o jumătate din anturajul nostru pământesc ne scapă, iar lumea spiritelor elementare nu ne mai este, în mod curent, accesibilă.

Percepțiile fizice și percepțiile eterice nu le pot sesiza. Vom încerca să dăm o imagine mai precisă lucrurilor ce scapă astfel cunoașterii oamenilor.

În partea de jos a scării animale există o mulțime de creaturi puțin evoluate care, în general, sunt formate dintr-o masă moale și gelatinoasă. Aceste ființe trăiesc în elementul lichid, formându-se în el. Ele nu au schelet sau vreun sprijin solid în interiorul corpului. Fac parte din creația terestră tardivă. Ele îndeplinesc acum, pe un Pământ deja evoluat, ceea ce a putut îndeplini omul, strămoșul tuturor ființelor pământești, pe Saturn, în perioada în care și-a construit capul său. De aceea aceste ființe nu ajung să își durifice interiorul corpului lor, rămânând nevertebrate.

Gnomii sunt entitățile care completează, în natura exterioară, într-o formă spirituală, ceea ce lipsește acestor nevertebrate care, pornind de la cele mai rudimentare forme, ajung la amfibii și pești. (Aceștia nu au decât o schiță de schelet). Această serie de forme primitive devine, datorită Gnomilor, un tot. Relațiile care unesc ființele acestei lumi au naturi foarte diferite. Între Gnomi și aceste animale inferioare există relații de antipatie. Gnomii se feresc fără încetare de a se metamorfoza în aceste forme animale. Ei sunt spirite remarcabil de inteligente și răutăcioase. Inteligența lor este dotată cu percepție. Deci, sub toate raporturile ei sunt contrariul nevertebratelor. Prin rolul pe care-l joacă în creșterea plantelor, ei le completează le desăvârșesc. Astfel, nevertebratele nu sunt dotate decât cu o conștiință obscură; Gnominii, dimpotrivă, au conștiința cea mai clară posibilă. Nevertebratele sunt lipsite de schelet; Gnominii adună - s-ar putea spune - forțele dense ale gravitației pentru a-și forma un corp din ele. Acest corp, făcut în întregime din gravitație, din masă și greutate invizibilă, este expus fără încetare pericolului dezagregării și pierderii substanței. Gnominii sunt în permanență obligați să și-l recreeze, împrumutând în permanență substanța de la forțele gravitației, pentru a-și salva propria lor existență.

Atenția lor este încontinuu încordată. Nici o creatură pământească nu are o atenție atât de mare ca a Gnomilor față de tot ce îi înconjoară. Ei observă totul, remarcă totul. Ei trebuie să cunoască totul, să știe totul, pentru a-și putea păzi viața rămânând mereu ceea ce sunt. Dacă ar ațipi o clipă, asemenea oamenilor, acest lucru le-ar fi fatal.

Există în limba germană o foarte veche expresie: "a fi atent ca un kobold". Kobolzii sunt niște gnomi. Voind să îndemnăm pe cineva la vigilență, îi spunem: "Fii tot atât de atent ca un Gnom!" Gnomii sunt deosebit de atenți, și dacă un Gnom ar putea sta în primul rând al sălilor de clasă, ar putea da elevilor un excelent exemplu. Gnomii mai au însă și o altă însușire: un instinct, aproape invincibil, de independență și libertate. Ei se preocupă prea puțin unii de ceilalți, iar atenția lor este îndreptată către lumea exterioară. Un gnom aproape că nu se interesează de ceilalți Gnomi, dar tot ceea ce îl înconjoară îl interesează în mod deosebit.

După cum am spus, corpul nostru ne împiedică să percepem poporul acestor mici ființe. În cazul în care acest obstacol ar dispărea, ființele elementare ne-ar apărea tot atât de vizibile ca și celelalte ființe. Cel care ajunge să treacă în plină conștiință prin clipa de adormire care precede somnului, acela face cunoștință cu Gnomii. Amintiți-vă despre cele ce vi le-am spus odată la Goetheanum când am vorbit despre "Viața sufletului". Visul, așa cum îl cunoaștem, nu se prezintă conștiinței obișnuite sub forma sa reală, ci îmbrăcat cu o mască. De asemenea, visul care se produce în clipa ațipirii poartă și el o mască. Nu ne putem elibera atât de rapid de aparențele celor viețuite în timpul zilei, nici de organele noastre interne care iau adesea în vis un aspect simbolic: inima se transformă, de exemplu, într-o mașină de foc, plămânii se transformă în aripi etc. Dar tonte acestora sunt numai măști. Dacă ne-am putea vedea visele necoperite de măști, dacă am putea pătrunde în vis fără ca ființele pe care le întâlnim nici să ne deghizeze, atunci am putea percepe întreaga cohortă a kobolzilor, a spiridușilor, care ar veni în acel moment să ne întâlnească.

Este mai bine ca omul să fie ferit, în viața curentă, de vederea inopinată a acestor ființe, căci i-ar fi frică de ele. Într-adevăr, ~~noaptea~~ Spiriduși, acești Gnomi pe care i-am vedea alergând în întâmplarea noastră, sunt reflexele fidele ale tuturor forțelor distructive pe care omul le poartă în el. Omul ar lua cunoștință de tot ceea ce îl distruge și îl destramă fără încetare. Dacă omul ar percepe acești gnomi, fără a fi pregătit, ei i-ar apărea ca un simbol al morții. Spaima lui ar fi teribilă, căci, nefiind avizat, nu i-ar putea înțelege cu o gândire obișnuită. Ar avea sentimentul că aceste ființe sosesc în grabă, în clipa adormirii lui, pentru a-l îngropa. Căci acesta

este aspectul experienței noastre: Gnomii ne îngroapă în lumea astrală, în clipa în care adormim.

La drept vorbind, acest fapt nu se petrece decât în această clipă a adormirii, căci lumea sensibilă este dublată și de alte Spirite elementare, ca Ondinele sau Spiritele apei. Aceste ființe fluide, în metamorfoză continuă, trăiesc în apă întocmai cum Gnomii trăiesc în pământ. Am văzut rolul pe care îl au ele în creșterea plantelor, dar ele mai au un rol de jucat și față de regnul animal, îl completează. Ondinele sunt în raport cu animale ceva mai evoluate decât cele despre care am vorbit acum; cu animalele al căror corp pământesc este mai diferențiat. Aceste animale, a căror serie se ridică spre pești și amfibii superioare, sunt înzestrate cu o carapace solzoasă sau o carapace foarte dură. Ele nu pot trăi decât la adăpostul unui înveliș foarte rezistent. Forțele care înzestrează aceste animale cu o astfel de protecție, care s-ar putea considera ca un schelet exterior, sunt tocmai forțele Ondinelor. Gnomii susțin spiritual animalele cele mai înapoiate, animalele inferioare. Însă animalele care au nevoie de un adăpost, de o carapace, primesc acest dar din partea Ondinelor. Ele le conferă, într-un mod încă primitiv, echivalentul a ceea ce este pentru noi cutia craniană. Ele fac, din fiecare dintre aceste creaturi, un cap. Aceste entități invizibile, care sunt pretutindeni în spatele lumii vizibile, îndeplinesc sarcini considerabile în ordinea universală. Veți constata cu ușurință că, știința materialistă se retrage ori de câte ori ar trebui să explice un fenomen natural, ca acestea despre care am vorbit. Ea nu este capabilă, de exemplu, să explice cum se mișcă animalele moi și gelatinoase în mediul lichid: ignoră faptul că Gnomii susțin spiritual aceste animale. Apariția carapacelor în jurul anumitor animale creează o mare dificultate științei materialiste. Ea nu știe că Ondinele, deja dotate cu o anumită sensibilitate, temându-se să nu se piardă în animalitate, emit, aruncă în permanență în afara lor, ceea ce va constitui aceste carapace, acești solzi, aceste cochilii protectoare ale animalelor semi-evolute.

Referindu-ne la Ondine, trebuie să repetăm cele afirmate mai sus: ele nu pot fi percepute, în starea curentă a conștiinței omenеști, căci corpul nostru este cel care se opune. În afara lui, le-am putea percepe la fel de bine cum percepem frunzele plantelor sau animalele.

Dar când omul se cufundă în somnul adânc, și când este capabil să vadă prin acest somn, grație inspirației, el vede cum pe malurile oceanului astral, în care ne-au cufundat Gnomii în momentul adormirii, vede în fața privirii lui spirituale, Ondinele. Ele sunt vizibile în somnul profund. Acest somn aduce cu sine o stingere completă a conștiinței obișnuite, iar

conștiința care luminează acum prin inspirație, are ca obiect lumea minunată a transformării lichidelor, a nenumăratelor sale metamorfoze. Întocmai cum conștiința diurnă ne arată obiectele cu contururi precise și cunoscute din jur, tot astfel conștiința nocturnă luminată ne oferă vederea acestor entități ondulatorii și schimbătoare: o tălăzuire grandioasă, o imensă revărsare de valuri, un continuu flux și reflux. În aceasta constă somnul nostru profund: el este format în întregime din acest ocean viu și mișcător, care ne înconjoară, și care, în realitate, este lumea Ondinelor.

În ceea ce privește Silfele, lucrurile au un aspect diferit. Și ele completează și desăvârșesc o anumită parte a regnului animal, dar de această dată, sub un alt aspect. Am putea spune că Gnomii și Ondinele adaugă elementul "cap" animalelor care nu au cap. Or, v-am spus că păsările sunt în întregime "cap". Întregul lor corp se rezumă la organizarea "cap". Ceea ce Silfele adaugă spiritual lumii păsărilor este tocmai ceea ce le lipsește: complementul corporal. Ele desăvârșesc păsările în domeniul organic, care corespunde la om "schimburilor vitale" și membrilor. Păsările zboară, labelor lor fiind ca atrofiate. Silfele, dimpotrivă, au membrele extrem de alungite. Se poate spune, păstrând bineînțeles proporțiile, că ele reprezintă aici, în mediul aerian, elementul spiritual pe care "vaca" îl încarnează jos, în materia fizică. De aceea se poate spune că Silfele își au eul lor în rasa păsărilor, căci tocmai eul lor este cel care le leagă de Pământ. Omul dobândește eul său tocmai pe Pământ; Silfele sunt legate de Pământ prin rasa păsărilor. Ele datorează zburătoarelor eul lor, sau, cel puțin conștiința eului lor.

După ce omul a dormit în timpul nopții, fiind înconjurat de această mare astrală care se mișcă fără încetare, luând miile de forme ale Ondinelor, el se trezește. Visul care se produce în clipa trezirii este remarcabil. Dar, pentru conștiința obișnuită el apare și de această dată sub o mască, fiind deghizat în reminiscențele vieții diurne, în simboluri organice. Dacă am putea trăi acest vis în toată puritatea sa, ne-am afla în fața lumii Silfelor, dar aceste Silfe ar lua o înfățișare stranie. Ni s-ar părea că Soarele vrea să trimită spre noi ceva ce nu poate acționa decât cu dificultate asupra omului, ceva care tinde să ne înghită spiritual. Vom vedea imediat de ce se petrec lucrurile astfel. Să reținem că, dacă omul ar putea percepe visul de la trezire, fără mască, în toată puritatea sa, el ar simți cum irumpe în el o lumină ondulatorie și fluctuantă. Această experiență ar avea un aspect destul de dezagreabil, căci membrele alungite ale Silfelor i-ar apărea asemenea unei rețele de plasă fluidă care îl strâng, îl înlanțuie, îl fac captiv. I s-ar părea că dacă lumina ar irumpe din toate direcțiile, ea l-ar

cuprinde făcându-l foarte receptiv și sensibil față de această lumină. Poate, în anumite clipe, el ar simți această lumină ca pe o ușoară mângâiere. Ceea ce vreau să vă fac să înțelegeți - nu este decât o foarte slabă indicație - este faptul că această lumină vie, activă, această lumină mișcătoare care ne atinge, are forma Silfelor.

Am ajuns acum la Spiritele Focului. Ele formează complementul spiritual al lumii ușoare a fluturilor. Știm că fluturile își dezvoltă cât mai puțin corpul fizic, cât mai imaterial, cât mai subtil. El este însă o ființă de lumină. Spiritele focului sunt entitățile care completează și desăvârșesc fluturile. Astfel, putem ajunge la următoarea imagine: pe de o parte, ne imaginăm un fluture fizic foarte mărit, iar pe de altă parte, un Spirit al Focului. (Aceste două ființe sunt rareori reunite, în afară de cazurile pe care vi le-am indicat înainte). Din această fuziune, din coeziunea ce se realizează între fluture și Spiritul Focului, va rezulta imaginea unui *om înaripat*. Pentru aceasta trebuie să dăm fluturului dimensiunea necesară, acordând în același timp Spiritului Focului mărimea unui om. Rezultatul fuziunii acestor două ființe este imaginea înaripată a ființei omenești.

Vedem astfel modul în care Spiritele Focului completează, din punct de vedere spiritual, fluturii, aceste animale atât de aproape de spiritual. Ele îi completează de jos. Gnomii și Ondinele completează animalele inferioare de sus, în partea capului lor. Silfele și Spiritele Focului completează păsările și fluturii de jos.

Întocmai cum omul poate pătrunde misterul visului și al somnului, tot astfel el poate pătrunde și în misterele conștiinței diurne, stării de veghe. În această stare, omul utilizează foarte activ corpul său fizic, însă nu reușește să fie conștient de Spiritele Focului care îl înconjoară și care sunt în strânsă legătură cu gândirea sa, cu tot ceea ce pornește din organizarea sa "cap". Dacă el reușește să rămână perfect treaz, în plină conștiință diurnă, reușind în același timp să iasă din el însuși, într-o anumită măsură, deci dacă reușește să rămână solid ancorat în gândirea sa, cu picioarele bine așezate pe pământ, proiectându-se în același timp în afara corpului său, fiind simultan *eu și non-eu, subiect și obiect*, atunci el se va contempla ca ființă-gândire, el va percepe Spiritele Focului. Căci ele țin în Univers elementul spiritual care, văzut din cealaltă parte, face gândurile noastre perceptibile.

Astfel, viziunea Spiritelor Focului dă posibilitatea omului să se contemple ca ființă-gând; el încetează de a mai fi cel care emite gânduri; el încetează de a mai fi un simplu gânditor, cel care naște gânduri; el *se vede* ca gânditor, el vede cum gândurile se fac și se desfac. În acel moment,

gândurile nu mai sunt legate de om, ci ele apar ca gânduri cosmice. Sunt forțe ce activează și trăiesc în Univers. Se remarcă atunci că, tocmai capul omenesc este cel care ne dă iluzia că gândurile sunt închise în craniu. În realitate ele se reflectă în creier ca într-o oglindă; în creier nu există decât imaginile lor reflectate. Substratul real al gândurilor aparține sferei Spiritelor Focului. Pătrunzând în această sferă, găsim în gânduri nu numai propriul eu ci și conținutul de gândire al Universului, adică un conținut "imaginativ". Omul care are destulă forță pentru a putea ieși din el însuși, în plină conștiință, în plină stare de veghe, pătrunde în lumea gândurilor cosmice.

Permiteți-mi să mai adaug: atunci când evenimentele pământești sunt contemplate pornind, nu de la un corp omenesc, ci și din sfera Spiritelor Focului, asistăm la tablourile evoluției pământești ce sunt schițate în "Știința ocultă". În aceste tablouri, gândurile devin gânduri-cosmice, percepute în sfera Spiritelor Focului. Deci, din punctul de vedere omenesc, aceste lucruri sunt profund reale, până în consecințele lor.

Gnomii și Ondinele locuiesc o regiune a Universului care se învecinează cu regiunea conștiinței obișnuite a oamenilor. Ei se află de cealaltă parte a pragului. Conștiința obișnuită a oamenilor este ferită de a le percepe, întrucât aceste entități nu sunt deloc binevoitoare. Unele dintre ele sunt benefice, de exemplu, cele care cresc plantele. Altele însă sunt malefice. În clipa în care omul pătrunde în lumea în care ele viețuiesc, el se află în fața entităților bune și rele. Veți vedea imediat că nu este deloc ușor să le deosebești. Ne este dat un punct de reper prin faptul că, entitățile benigne se consacră în special regnului vegetal și regnului mineral. Cele maligne caută în permanență să se apropie de regnul animal și de om; însă cele mai rele dintre toate se apropie de toate regnurile.

Ne putem face o idee destul de precisă despre natura malefică a acestor entități, dacă le cercetăm pe acelea care caută să se apropie de animale și de oameni. Ele vor să realizeze în om tocmai ceea ce au primit ca sarcină surorile lor binefăcătoare, de la Ierarhiile superioare, ca să realizeze în plante și minerale.

Unele aparțin lumii Gnomilor și Ondinelor. Ele au ca scop să realizeze fizic, în om, ceea ce ele n-ar trebui să realizeze decât la animalele inferioare. Prezența acestor ființe vătămătoare permite apariția, în om și în animalele superioare, a unor forme vegetale și animale parazitare. Spiritele elementare răutăcioase fac să apară paraziții care trăiesc pe seama sângelui sau a țesuturilor omului și animalului.

În momentul în care omul trece pragul, pătrunzând în lumea

spirituală, el percepe subtilitățile acestei lumi. Dar imediat, din toate părțile i se întind capcane; și realmente este bine ca în acest moment să asculte sfatul Kobolzilor: să învețe să fie atent! Spiritiștii, de exemplu, fac greșeala de a nu cunoaște acest lucru. Totul este capcană, dincolo de prag!

Suntem tentați să ne întrebăm: la ce servesc aceste spirite răufăcătoare ale lumii Gnomilor și Ondinelor care dau naștere plantelor și formelor animale parazitare? Ei bine, dacă aceste spirite răufăcătoare nu ar exista aici, omul nu ar putea dobândi niciodată forța de a dezvolta masa sa cerebrală. Ne-am apropiat astfel de un mister cu o înaltă semnificație.

Îl voi prezenta în trăsăturile sale generale. Reprezentați-vă omul în tripla sa organizare:

schimburi vitale și membre
torace și funcțiuni rimice
cap, sistem nervos și simțuri.

Să lășăm deoparte organizarea ritmică. Anumite fenomene se desfășoară sus, altele jos. Cercetând fenomenele care se desfășoară în partea de jos, atenția ni se îndreaptă către procesele de eliminare - fie prin rinichi, fie prin intestin - procese care de fapt nu trebuie disprețuite. Există o scurgere de substanță spre jos. Obişnuim să considerăm acest lucru ca pe o simplă secreție. Însă, pe măsură ce substanța este eliminată, în partea inferioară a corpului apare ceva - de natură spirituală - ceva, ce corespunde părții superioare a creierului. Ceea ce se petrece în partea inferioară a corpului se realizează numai pe jumătate în ceea ce privește dezvoltarea fizică. Și totuși, eliminarea există tocmai datorită faptului că funcțiunea eliminatorie nu-și mai continuă activitatea în mod fizic, ci în mod spiritual. În partea de sus, procesele se continuă până la capăt: capătă o formă fizică ceea ce, jos rămâne numai în stadiu spiritual. Sus, există un creier fizic, iar jos, un creier spiritual. Dacă fenomenul care se desfășoară jos ar fi prelungit, dacă ar fi condus până la ultimele sale metamorfoze, elementul final la care s-ar ajunge ar fi creierul.

Masa cerebrală este un produs de secreție care s-a diferențiat, continuând să evolueze. Acest fapt biologic are o considerabilă importanță medicală și medicii secolelor 16 și 17 mai știau ceva despre acest lucru. În zilele noastre se tratează cu dispreț - adesea pe bună dreptate - vechea terapeutică ce consta în utilizarea excrementelor animale sau umane; Aceasta, datorită faptului că se ignoră că excrementele conțin ceea ce s-ar putea numi "mumiile spiritualului". Bineînțeles nu vreau să elogiez aici

această terepeutică "stercorala" care a supraviețuit până în ultimele secole. Vreau numai să vă atrag atenția asupra importanțelor adevăruri, ce se pot raporta la ceea ce v-am spus înainte.

Creierul este în esență o metamorfoză superioară a produselor de excreție. De aici decurge relația strânsă dintre bolile cerebrale și bolile intestinale. De aici și corelația dintre vindecarea creierului și vindecarea intestinului. Vedeți, pentru că există Gnomi și Ondine, pentru că există o lume în care aceste ființe pot exista, tocmai de aceea există și forțele care pot da naștere paraziților din regiunea inferioară a organismului uman, dar care permit - pe de altă parte - produselor de excreție din regiunea superioară să se metamorfozeze în creier. Dacă Gnomii și Ondinele nu ar exista, în nici un caz noi nu am avea un creier. Ceea ce am spus despre caracterul distrugător al acestor Spirite elementare își păstrează întreaga sa valabilitate: creierul este sediul distrugerii, nimicirii.

Altfel se poate vorbi despre forțele edificatoare ale Silfelor și Spiritelor Focului. Referindu-ne la aceste ultime două grupe de entități, putem spune că cele benigne se mențin departe de oameni și de animale; activitatea lor este legată de creșterea plantelor, după cum v-am arătat. Însă, o parte dintre ele sunt la fel de maligne, făcând să coboare în regiunile apei și ale solului terestru ceea ce ar trebui să rămână sus, în regiunea aerului și a căldurii.

Pentru a înțelege cum se petrec lucrurile atunci când aceste Spirite elementare fac să coboare în regiunea umedă-terestră elementele care aparțin regiunii calde-aerene, să cercetăm de exemplu beladona.

Beladona este o plantă a cărei floare a primit, așa zis, sărutul unei Silfe. Astfel, ceea ce fusese o sevă vegetală benefică, a devenit un suc veninos. Avem aici un exemplu pentru ceea ce putem numi "depășire a sferelor". Sus, în aceste regiuni cosmice în care lumina este o substanță tot atât de reală ca orice lucru pământesc pe care-l vedem și-l pipăim, este normal ca Silfele să-și desfășoare forțele de înlănțuire, pe care le-am descris atunci când v-am vorbit despre lumina care vă atinge și vă mângâie la trezire. Păsările au nevoie de toate aceste forțe.

Dacă Silfele coboară mai jos, aplicând lumii plantelor din sfera pământescă-umedă ceea ce n-ar trebui să aplice decât la înălțime, atunci, aici va rezulta un suc deosebit de veninos. Paraziții sunt datorati Gnomilor și Ondinelor. Otrăvurile sunt datorate Silfelor. De fapt, otrăvurile sunt lucruri cerești care au coborât prea jos. Oamenii și animalele mor, dacă mănâncă fructul beladonei. Fructul acesta seamănă cu o cireasă, dar se deosebește de aceasta prin faptul că este ascuns într-un caliciu verde, este

scufundat în acest caliciu, încât se poate citi până și în aspectul exterior al plantei ceea ce v-am arătat. Vedeți, dimpotrivă, ceea ce se petrece cu mierlele și cu sturzii: aceste păsări devorează fructul beladonei, fără să se otrăvească. Căci Silfele acestei plante aparțin aceleiași sfere ca și ele. Rețineți acest fapt remarcabil: omul și animalele patrupede care sunt legate de pământ prin organele lor inferioare, sunt omorâte prin pricipiul pământesc alterat al acestei plante. Mierlele și sturzii, care trăiesc din darul Silfelor - și Silfele binefăcătoare le acordă în permanență acest dar - suportă minunat acest decalaj de forțe. Ceea ce constituie o otravă pentru creaturile de pe pământ, este un aliment pentru ele.

Aceasta ne permite să aruncăm o privire de ansamblu asupra activității Gnomilor și Ondinelor. Pornind de la forțele pământului, dau naștere unei întregi serii de paraziți care afectează celelalte organisme vii. Activitatea Silfelor maligne, pornind din lumea de sus, dă naștere aici otrăvurilor.

Atunci când Spiritele Focului pătrund anumite fructe cu forțele care aparțin de fapt lumii fluturilor - forțe necesare dezvoltării fluturilor - dacă ele coboară aceste forțe în fruct, rezultă de aici o otravă care se găsește, de exemplu, în anumite migdale. Partea comestibilă din fructe este în acest caz arsă de Spiritele Focului. În celelalte fructe există în centru un miez, un sămbure alb, dar acesta este îmbrăcat într-o pulpă mustoasă. Pulpă comestibilă a migdalei a fost, să zicem, calcinată, arsă. Dacă Spiritele Focului își depășesc rolul, această decalare a sferelor conduce la o acțiune malefică: pulpa fructului nu este arsă numai în centrul ei, în sămbure, ceea ce este benefic, ci în întregime, astfel încât migdala devine otrăvitoare. Aici este acțiunea malefică, decalată, a Spiritelor Focului. Vedeți deci modul în care Spiritele elementare, care sălășuiesc în lumea imediată de după prag, produc - dacă activitatea lor se decalează - paraziți, otrăvuri, deci boli. Vedeți de asemenea că omul cu o sănătate perfectă trebuie să știe să se protejeze față de anumite pericole care îl înconjoară.

Toate acestea sunt în raport cu gradul de virulență al forțelor distrugătoare și răufăcătoare, datorate entităților elementare. Dintr-un anumit punct de vedere, ele își au utilitatea lor. Aceste entități stau la baza tuturor creșterilor și dezvoltărilor naturale, dar stau în același timp și la baza tuturor distrugerilor necesare.

Aceste adevăruri, cunoscute de vechea clarvedere, străbat marile viziuni pe care le-au avut hindușii în legătură cu Brahma, Vishnu și Shiva.

Brahma reprezenta sfera cosmică activă, acea sferă care poate apropia omul în mod legitim. Vishnu reprezenta activitatea cosmică, care se

poate alia cu omul în măsura în care acesta se transformă în permanență, repară, înlocuiește, aruncând ceea ce a edificat înainte. Shiva reprezenta forțele distructive. În epoca îndepărtată a civilizației, hinduse, se spunea: Brahma este înrudit cu Spiritele Focului și cu Silfele; Vishnu cu Silfele și Ondinele; Shiva este înrudit cu Ondinele și Gnomii. Ca de obicei, în aceste străvechi concepții găsim expresia imaginativă a secretelor pe care trebuie să le regăsim astăzi prin studiul naturii.

Am cercetat diversele afinități care unesc Spiritele elementare cu regnul vegetal; am cercetat apoi raportul lor cu regnul animal. Am constatat pretutindeni că, entitățile aflate dincolo de Prag intervin în fenomenele și în creaturile de aici. Numai când vom înțelege interacțiunile vii dintre aceste două categorii de ființe, vom putea spera să înțelegem reala dezvoltare a lumii vizibile. Cunoașterea lumii suprasensibile îi este de mare folos omului căci, în clipa în care va trece prin porțile morții, lumea sensibilă care îl înconjurase va dispărea și cealaltă lume va deveni universul lui. În stadiul actual al evoluției sale, el nu va ști să găsească poteca sa din cealaltă lume, dacă nu a învățat înainte să citească, în aparențele sensibile, scriitura secretă ce îi indică poteca; dacă nu a învățat deja să discearnă în animalele pământului, apei și aerului - și chiar în animalele luminii, care sunt fluturii - limbajul Spiritelor elementare, în compania cărora este chemat să-și petreacă viața dintre moarte și o nouă naștere.

Ceea ce vedem din aceste entități, în timpul vieții noastre pământești, nu constituie decât învelișul lor brut, grosolan. Adevărata lor natură, suprasensibilă, nu o vom cunoaște decât după ce vom ajunge în lumea spirituală, cu condiția de a duce cu noi acolo, toate facultățile noastre de discernământ și înțelegere.

Conferința a noua

Ființele invizibile, Spiritele elementare despre care am vorbit până acum, care dublează lumea fizică, jucând în ea un rol considerabil - poate chiar mai mare decât ființele vizibile - aceste spirite nu pot fi bine cunoscute decât dacă le observăm în toate împrejurările vieții lor, întocmai cum facem pentru ființele vizibile.

Trebuie să presupunem că acestor entități Universul le apare într-o lumină total diferită de cea în care apare el creaturilor din lumea sensibilă, căci ele nu posedă un corp fizic ca ultimele. Ceea ce înțeleg despre Univers, ceea ce percep din el, diferă radical de tot ceea ce văd, de exemplu,

oamenii. Să dăm un exemplu: omul simte că Pământul este un glob pe care el merge. Când suprafau glob se înmoaie puțin datorită condițiilor meteorologice, omul are o senzație dezagrabilă. Îi estea nu se cufunde. El are necesitatea să stea să simtă scoarța pământului dură și compactă.

Această stare sufletească a omului față de Pământ este complet străină Gnomilor. Ei se afundă în permanență în pământ și întreaga masă a globului nu este pentru ei decât un spațiu vid, penetrabil din toate direcțiile. Ei au oriunde liber acces. Pietrele, metalele, nu îi împiedică. Ei se deplasează fără pic de efort în această sferă care este goală pentru ei, printr-un fel de locomoție ce poate fi cu greu definită în limbajul nostru omenesc. Ei au o senzație lăuntrică a diferențelor fizice și chimice din măruntaiele pământului pe care-l străbat astfel. Simt diferitele elemente constitutive ale solului și subsolului. Starea lor sufletească are intensități variabile, în raport cu drumul lor printr-un filon de metal sau, printr-un strat de calcar.

Insist asupra acestui lucru: Este vorba chiar despre o senzație lăuntrică, despre un sentiment lăuntric. Ei străbat substanțele, neavând nici o idee despre acest glob solid pe care-l numim Pământ. Ei și-l reprezintă însă ca pe un spațiu în sânul căruia încearcă diverse sentimente: sentimentul aurului, sentimentul mercurului, al argintului, al piritei, al argilei, al granitului etc. Tocmai pentru că Gnomii își petrec viața vagabondând prin filoanele diferitelor sedimente, ei dobândesc această remarcabilă intelectualitate, această cunoaștere universală despre care am vorbit înainte. Întregul Univers - așa cum este el în afară, se revelează Gnomului în metal și roci, căci ultimele constituie pentru el niște oglinzi în care se reflectă tot ceea ce se petrece în Cosmos. El nu are nici cea mai mică idee despre Pământul în sine, el nu are decât diverse nuanțe de senzații și sentimente schimbătoare care corespund substanțelor terestre. Pe de altă parte, el este dotat și cu o deosebită receptivitate pentru tot ceea ce coboară din Lună, pentru toate influnețele lunare. Luna este astrul pe care-l observă și-l urmăresc fără încetare. În acest sens s-ar putea spune că Gnomul este un neurastenic înăscut, sau mai curând un neurastenic prin rolul său. Este greu să găsim cuvintele corespunzătoare. Neurastenia, care este o boală pentru om, este un element vital pentru Gnom. Fără a avea un aspect morbid, ea este o stare naturală; tocmai ea este cea care îi întreține receptivitatea, subtila sa sensibilitate față de influențele lunare. El urmărește fazele lunii cu atâta acuitate - v-am vorbit despre această atenție permanent alertată - încât întreaga lui înfățișare este afectată. Cel care observă Gnomii prin clarvedere îi vede total schimbați, după diferitele perioade de: lună plină, lună nouă sau faze intermediare. În timpul lunii pline ei resimt un fel de

indispoziție. Ei nu agrează lumina fizică a acestui astru care le provoacă un fel de iritare a sentimentului de *eu*. Pentru a se proteja ei se ascund în spatele unei platoșe - așa zis - desfășurând deasupra lor un fel de epidermă spiritulă constituită din sentimentul acut al eului lor.

Observatorul dotat cu ceva simț imaginativ va vedea că Gnomii, în această perioadă, îi apar transformați în niște cavaleri strălucitori, acoperiți în armură. În acest mod se apără ei de razele lunare care le sunt nocive. Dar, din momentul în care luna revine la primul pătrar, ei suferă o nouă transformare, pentru a deveni transparenți și de o minunată fluiditate; nu este decât un continuu joc de culori și lumini. Acest aspect poate fi comparat cu aspectul creierului omenesc, pe care-l percepe clarvăzătorul care pătrunde în el, nu ca un anatomist care cercetează țesuturile și celulele, ci ca un contemplativ care vede gândurile ce strălucesc și se oglindesc din toate părțile. Astfel ne apar Gnomii, ca niște mici bonomi translucizi în care se oglindește un întreg joc de gânduri. Tocmai în timpul lunii noi ei sunt cel mai interesant de observați: fiecare, luat în parte poartă în el o întreagă lume, și s-ar putea spune că această lume cuprinde, de fapt, secretele Lunii.

Se pot pătrunde aceste secrete ale Lunii; ajungem astfel în niște constatări stranii. Întrezărim că Luna este pe cale de a se apropia de Pământ. Să nu luăm acest lucru într-un sens literal, închipuindu-ne că Luna va cădea în curând pe Pământ! De fapt, Luna se apropie în fiecare an într-un mod insesizabil de orbita Pământului. Clarvăzătorul observă acest fapt din rolul tot mai activ pe care îl au forțele Lunii noi în lumen Gnomilor. Gnomii însăși observă, cu o curiozitate pasionată, această apropiere a Lunii; căci ei cred că misiunea lor este să atragă din evenimentele lunare tot ceea ce poate fi util. Ei așteaptă deci, cu o prodigioasă anxietate, clipa în care Luna se va reuni cu Pământul, adunându-și toate forțele în vederea acestui eveniment. Atunci ei vor folosi forțele Lunii în scopul distrugerii și răspândirii treptate în Cosmos a tuturor substanțelor Pământului. Materia pământească este sortită să dispară într-o zi.

Acești mici Kobolzi care își propun o astfel de sarcină, au sentimentul foarte clar al importanței lor în Univers. Nu rezumă ei nenumărate experiențe ale Pământului, nu se pregătesc ei pentru a face să dispară materia globului globului terestru în Cosmos, în vederea nașterii unei noi planete, care va fi viitorul Jupiter? Ei vor conserva, atunci, din structura Pământului tot ceea ce va trebui să fie conservat; această osatură a cărei amintire va fi conservată de ei, va fi conferită ca un dar, noii planete în formare.

Să facem, pentru o clipă, abstracție de activitatea lor și să ne reprezentăm aspectul pe care l-ar avea globul nostru dacă ar dispărea de pe el toate întinderile lichide, mările și oceanele. Veți observa faptul că în emisfera occidentală totul este orientat în direcția nord-sud, pe când în emisfera orientală totul este orientat est-vest. Ce ar rămâne dacă facem astfel abstracție de ape? America, cu munții ei și fundul oceanului, dirijate nord-sud; Europa cu lanțul Alpilor, Carpaților etc., având direcția est-vest. Să presupunem că aceste două direcții s-ar întretaia într-un punct, rezultând de aici o cruce.

Atunci când ne pătrundem de acest mister, ajungem să înțelegem că aceasta este opera Gnomilor de odinioară, cei care au trăit pe vechea Lună. Acești strămoși ai Gnomilor de astăzi au adunat evenimentele evoluției lunare formând din ele această osatură atât de netă a structurii solide a crustei pământeste. Ea este formată din însumarea acestor experiențe. Iată ce rezultă din cercetarea aprofundată a Gnomilor. Descoperim relații foarte interesante între viața lor și întreaga evoluție cosmică. Rolul lor, în general, este de a transporta principiul solidului dintr-o fază a evoluției, în următoarea fază. Ei sunt păstrătorii continuității structurilor. Conservă, dintr-o lume în alta, osatura solidă, principiul scheletului. Apropiindu-ne de aceste entități suprasensibile, încercând să le înțelegem opera, înțelegem că toate ființele din Univers colaborează la o misiune grandioasă, ce este orânduirea lumii.

Să trecem acum la Ondine, la Spiritele Apei. Ne aflăm aici în fața unui fapt remarcabil: aceste entități nu au acea dorință de a trăi pe care o au oamenii, nu au nici măcar instinctul de conservare pe care îl are fiecare animal. Se poate spune că Ondinele și Silfele au o sete de moarte. Aceste ființe sunt în Cosmos, realmente, analogul insectelor care se aruncă în foc. Ele au sentimentul că nu se realizează pe deplin decât în clipa morții lor. Acest fapt pare curios, căci aici jos în lumea fizică, totul vrea să trăiască, totul se apără de moarte; aici forța vitală este apreciată în toate formele ei, este puterea de a germina, de a răsări, de a se dezvolta.... Dar, în momentul în care trecem Pragul, ne aflăm în mijlocul unei mulțimi de entități care spun: moartea este adevăratul început al vieții! Și ele simt într-adevăr acest lucru.

Ați auzit poate, din spusele marinarilor, că Marea Baltică ia un aspect caracteristic în lunile iulie, august și septembrie. Pentru mările apusene acest aspect apare prin luna iunie. Marea începe să "înflorească"; adică, la suprafața ei începe să apară un fel de spumă formată din substanțele descompuse ce se ridică din adâncuri. Apa capătă atunci un

miros specific de descompunere. Acest fenomen nu are nimic respingător pentru Ondine, dimpotrivă. În perioadele în care miliardele de alge, de animale minuscule care au putrezit în adâncul apelor se înalță la suprafață, marea începe să strălucească, pentru Ondine, prin mii de culori care le prilejuiesc o mare bucurie, o nespusă jubilarie. Este un joc magnific. Marea le apare colorată în interior și în exterior în nuanțe strălucitoare de albastru, violet și verde. Materia descompusă pe care o conține apa dă naștere acestei fosforescențe ce pornește de la albastrul cel mai întunecat ajungând până la vedele cel mai luminos. Aceste culori reprezintă pentru Ondine niște realități, și le vedem atunci cum se afundă, înoată și se scaldă în jocul colorat al apelor. Ele îl aspiră, îl absorb în transparența propriului lor corp, și devin ele însele fosforescente, radiind culori splendide. În aceste momente țâșnește în ele o teribilă nostalgie, o teribilă dorință de a se înălța, de a plana veșnic în sferile eterate. Această arzătoare nostalgie le împinge într-adevăr să se înalțe, să se ofere ca holocaust ființelor Ierarhiilor Superioare, Îngerilor și Arhanghelilor. Ele devin pentru aceste ființe o hrană terestră, și simt o imensă fericire în această dăruire, căci continuă să trăiască în sânul acestor Ierarhii.

Este un lucru remarcabil să urmărești toate aceste entități elementare, cum la începutul primăverii se înalță, începând să colaboreze la creșterea, înflorirea întregii vieți pământești. Apoi, după ce această operă este desăvârșită, ele se răspândesc în ape, absorbind în ele fosforescența valurilor, efectul descompunerii și al putrefacției, și însuflețite de o arzătoare nostalgie ele se oferă Cerului. Acest spectacol este grandios pentru un clarvăzător. El vede născându-se, din apele pământului, culori fulgerătoare ce sunt substanță spirituală, vede cum Ondinele transportă aceste culori pentru a le oferi ca aliment înaltelor Ierarhii. Pământul devine atunci hrană pentru aceste Ierarhii. Nostalgia Ondinelor nu este decât dorința de a fi astfel absorbite de Entitățile superioare. Apoi, ele continuă să trăiască: au pătruns, oarecum, în eternitatea lor. Există astfel, în fiecare an, o puternică urcare a acestor miliarde de mici entități născute din Pământ, purtate pe aripile nostalgiei lor, care se înalță ca o ofrandă scilipitoare către ființele din Înlături.

Să vorbim acum despre Silfe. Ați întâlnit poate, în drumurile dumneavoastră, în anumite anotimpuri, păsărele moarte. V-am arătat cum păsările murind au ca misiune să transporte în lumile superioare substanța lor spiritualizată, sustrasă pământului. Pentru aceasta păsările au nevoie de ajutorul Silfelor. Este o realitate faptul că, prin moartea lor, păsările

reînnoiesc neîncetat astralitatea atmosferei. Este vorba despre o astralitate oarecum inferioară, dar totuși o substanță astrală. Silfele străbat în toate sensurile această substanță astrală, zboară prin ea, planează în ea, se dăruiesc oarecum ei, și culeg din ea ultima suflare a păsărilor care mor. Însuflețite, la rândul lor, de o nostalgie arzătoare, ele poartă această substanță spre cer, oferindu-se să fie aspirate de ființele Înaltețelor Ierarhii. Ele se oferă acestor ființe, devenind pentru ele substanța subtilă a respirației lor.

Și de această dată, clarvăzătorul participă la un spectacol grandios: în timp ce pasărea își dă ultima suflare, această substanță astrală lăuntric luminoasă, se înalță prin aer. Silfele, ca niște străfulgerări albastrii, absorb această astralitate, iar albastrul se transformă atunci în verde, apoi în roșu. Ele se înalță, cu rapiditatea fulgerului măturat de vânt, către sferile înalte. Le putem urmări cu privirea până la hotarele spațiului; acolo sus, ele devin substanța subtilă pe care o aspiră Înaltele Ierarhii.

Putem deci rezuma astfel: Gnomii transportă de la o lume la alta, străbătând prin milenii, structura solidă a Pământului. S-ar putea spune că ei merg pe orizontală, paralel cu evoluția. Ondinele și Silfele urcă de jos în sus, și ridicarea lor nu este decât nostalgie, fericire, beatitudine. Prin moartea propriei lor ființe, pe care au dorit-o în mod arzător, primele se oferă ca hrană Înaltețelor Ierarhii, celelalte fiind aspirate, respirate. Ondinele și Silfele continuă apoi să viețuiască în sânul Ierarhiilor, găsind aici sentimentul eternității lor.

Să ne întoarcem acum privirea către Spiritele Focului. S-ar putea crede că pulberea multicoloră de pe aripile fluturilor dispare prin moartea acestor mici insecte. Lucrurile nu se petrec deloc așa. Această subtilă pulbere este o materie înalt spiritualizată. Ea se evaporă în eterul căldurii care înconjoară globul nostru, granulele sale căpătând înfățișarea unor minuscule comete. La sfârșitul anotimpului, când lumea fluturilor se cufundă în moarte, rămân acele scilipiri, acel joc de lumini în care se revarsă Spiritele Focului, absorbindu-le. Acest joc strălucitor de lumini trece în ființa lor, în care se trezește o puternică nostalgie. Și ele sunt cuprinse de o irezistibilă dorință de a duce Cerului ceea ce au cules, ceea ce au absorbit. Această substanță spiritualizată se răspândește, în torente, în regiunile superioare. Am descris deja acest lucru, dar dintr-un alt punct de vedere. Ceea ce provine de pe aripile fluturilor, transportat de Spiritele Focului, radiază în mod magnific prin spațiul cosmic. Tocmai prin aceasta, spiritele Înaltețelor Ierarhii au, - la drept vorbind - viziunea Pământului. Aceste spirite își coboară privirea către Pământ, și ceea ce văd în special, este această

lumină provenită de la fluturi și insecte, această substanță transportată de Spiritele Focului. Spiritele Focului încearcă o sublimă voluptate simțindu-se privite de către înaltele spirite, știind că numai ele sunt văzute și contemplate. Ele se expun acestor priviri spirituale, încercând, prin aceasta, o stare de minunată fericire, căci ele nu se simt numai privite, ci și primite și acceptate de către privirile Ierarhiilor superioare. În schimb, ele aduc acestor Ierarhii cunoașterea lucrurilor de pe Pământ.

Vedeți modul în care relizează spiritele elementare linia de unire dintre Pământ și Universul spiritual: puteți urmări drama grandioasă a Ondinelor fosforescente, care se înalță într-o mare de flăcări, pentru a fi consumate de Ierarhii. Silfele, transformate în fulgerări verzi și roșii, urcând spre a fi aspirate. Astfel intră în eternitate roadele evoluției pământești. Apoi, Spiritele Focului, care nu mor, ci continuă să trăiască, având o activitate durabilă. Căci, dacă moartea păsărilor nu are loc, aici jos, decât în anumite momente ale anului - radierea substanței rezultate prin acest fapt, fiind intermitentă -, Spiritele Focului veghează, dimpotrivă, ca radierea datorată existenței fluturilor să se continue fără întrerupere în tot cursul anului, pentru a fi oferită privirii Ierarhiilor. Pământul este înconjurat, deci, cu un fel de haină de foc. Văzut din afară, el pare învâluit în flăcări. Toate acestea sunt îndeplinite de către entitățile care văd lucrurile legate de Pământ total diferit de noi.

Am spus că pentru om, Pământul este o materie fermă și compactă ce constituie solul de sub picioarele lui. Pentru Gnomi, el este o sferă goală, un spațiu penetrabil. Pentru Ondine, apa este un element din care ele absorb fosforescențele. Pentru Silfe, astralitatea aerului, născută din ultima suflare a păsărilor, este un imbold de a se transforma în lumini fulgerătoare roșii și verzi (obișnuit, ele au străfulgerări albastrii). În sfârșit viața fluturilor și a insectelor dăruiește Pământului o manta de foc, un scut de foc! Pentru clarvăzător, Pământul este învâluit complet în imagini de foc; privirea sa poate urmări, pe de altă parte, strălucirile radiante ale Silfelor, fosforescențele Ondinelor care urcă și dispar în Cer. El ajunge să-și spună: aici jos, Spiritele elementare trăiesc și se mișcă, activează, se înalță și dispar în mantaua de flăcări a Pământului. În realitate, aceasta nu este o dispariție: este un acces la viața eternă, este o intrare în sânul Înaltelor Ierarhii spirituale.

Acest minunat joc de schimburi care exprimă viața însăși a Pământului, își are punctul de pornire pe acest glob. Și noi ceilalți, oamenii, suntem în continuu implicați în toate acestea. Deși, în starea noastră obișnuită de conștiință, suntem incapabili să percepem acest aspect

al anturajului nostru, este adevărat că în fiecare noapte ne aflăm în mijlocul multiplei activități a acestor entități, participând la ea prin *Eul* nostru și prin corpul nostru astral.

Gnomii privesc cu mare amuzament omul, în timp ce el doarme; nu corpul fizic care se odihnește, ci omul eliberat din acest corp, *Eul* și *corpul* său *astral*. În acest moment, omul gândește lumea spirituală, dar el nu știe nimic... El nu știe că gândurile sale trăiesc în spiritual. Ondinele, la rândul lor, consideră ca inexplicabil faptul că omul se cunoaște atât de puțin pe sine. Silfele și Spiritele Focului au aceleași sentimente.

Ne poate apărea neplăcut, pe plan fizic, ca în timpul nopții să fim înconjurați și inoportunați de zborurile țânțarilor și ale altor insecte. Ei bine, omul spiritual, *Eul* și corpul astral - sunt înconjurate și inoportunate, în timpul nopții, de către Spiritele elementare care-l îndeamnă în permanență să-și ascute conștiința și să învețe ceva mai mult despre realitățile lumii.

Voi încerca să vă dau o idee despre acest lucru. Când suntem înconjurați de Gnomi, de Ondine, Silfe și Spirite ale Focului, când începem să le înțelegem, să descoperim ce anume constituie pentru ei un subiect de persiflare, când ele vă îndeamnă să înaintați pe calea cunoașterii, iată ce spun, de exemplu, Gnomii:

Tu te visezi pe tine însuși
Și tu eviți trezirea.

Gnomii știu că omul nu-și percepe încă *Eul* decât prin vis, și că, pentru a avea acces la adevăratul său *Eu*, ar trebui să se trezească.

Iată ce spun Ondinele:

Tu gândești opera Îngerilor
Și tu nu o știi.

Căci omul ignoră faptul că gândurile sale sălășuiesc de fapt în lumea Îngerilor.

Iată ce spun Silfele omului adormit:

Puterea creatoare te luminează,
Dar tu nu o presimți deloc.
Tu simți în tine forța sa,
Dar tu nu o vezi.

Iată și cuvintele Spiritelor Focului:

Puternic te face a zeilor voință.

Însă tu nu o primești.

Tocmai prin ea tu poți voi, (prin forța voinței divine)

Dar tu o respingi departe de tine.

Aceste cuvinte constituie îndemnuri pentru a ascuți, pentru a fortifica conștiința noastră. Aceste entități, care nu coboară în lumea fizică, vor ca omul să progreseze pe calea cunoașterii, să poată participa la lumea lor. Pătrunzând cuvintele lor, începem și să auzim, încetul cu încetul, aceste entități, care își caracterizează astfel propria lor esență:

Gnomii:

Eu dețin forța rădăcinilor,

Ea îmi creează forța mea corporală.

Ondinele:

Eu mișc forța de creștere a apelor,

Ea îmi formează substanța mea vitală.

Silfele:

Eu aspir forța vitală a aerului,

Ea mă umple cu puterea de a fi.

În ceea ce privește Spiritele Focului, este foarte greu să găsim cuvinte pământești care să corespundă activității lor, căci ele sunt foarte îndepărtate de viața și evenimentele Pământului. Voi folosi totuși cuvântul "a digera", însă trebuie înțeles bine că, este vorba despre o digerie arzătoare și înflăcărată: a devora, a arde, este sensul subînțeles.

Eu diger forța de înălțare a focului,

Ea mă eliberează în spiritualitate.

Am încercat să vă traduc, în măsura posibilului, modul în care diversele entități elementare se auto-caracterizează și limbajul pe care îl folosesc adresându-se omului adormit. Dar ele nu dau omului numai avertismente penibile și neplăcute, ci, în același timp, emit și maxime de o exticizie, a căror imensă forță este resimțită de om. Trebuie să puteți face cu precizie diferența dintre o maximă omenească - oricât de frumoasă ar fi ea -

și o maximă spirituală care poate emana, de exemplu, din întreaga mulțime a Gnome a Gnomilor. Cuvintele au în acest caz o grandioasă rezonanță, căci originea lor este total diferită de cea a cuvintelor omenești. Le auzim cu auzul cosmic. Omul care aude corul Gnomilor, aude la început ceea ce v-am spus înainte, apoi aude:

Fă efortul să te trezești!

Această vorbire, articulată de un număr incalculabil de voci, răsună și repercurtează ca un torent prin întreg Universul.

Corul Ondinelor zice:

Gândește în spirit.

Vorbind despre corul Silfelor, lucrurile nu stau tot atât de simplu. V-am spus că Gnomii, în strălucirea Lunii pline, par asemenea unor mici cavaleri scilpitori, în armură. Chiar în acest moment, urcă din măruntaiele Pământului puternicul lor îndemn:

Fă efortul să te trezești!

V-am spus și că Ondinele, într-o anumită perioadă a anului, urcă spre regiunile superioare, cu arzătoarea dorință de a fi devorate de Ierarhii. Chiar în acest moment al urcării lor, se face auzită maxima ce se adresează Pământului:

Gândește în spirit!

În timp ce Silfidele sunt aspirate, respirate de către Ierarhii, în timp ce le urmărim pierzându-se în lumina cosmică sub formă de străfulgerări albăstrui, verzui și roșietice, atunci vorbirea lor coboară din înălțimi:

Trăiește creând suflul existenței.

Referindu-ne la Spiritele Focului, se poate spune că într-o înfocată mânia, într-o mânia care este în același timp entuziasm, neavând nimic distructiv - căci omul trebuie să primească tot din Cosmos acest dar al mâniei - în această mânia cosmică se precipită Spiritele Focului în sânul

mantiei de foc a Pământului, iar vocile lor răsună armonizate ca un formidabil răsunet de tunet provenind din toate punctele atmosferei:

Primește cu iubire forța de Voință a zeilor!

Bineînțeles, putem să nu dăm atenție acestor lucruri. Atunci nu vom mai pecepe nimic. Omul este liber să audă aceste cuvinte, sau să rămână surd. Auzindu-le, omul știe că în ele se află constituienții existenței universale, realități concrete. Gnomii nu joacă numai rolul pe care l-am descris înainte în viața oamenilor, ci au în același timp misiunea de a face să se audă, din adâncurile măruntaielor Pământului, verb cosmic. Ondinele au rolul de a face auzit acest verb, în momentul urcării lor spre cer. Silfele fac să coboare acest verb din înălțimile lumii, iar Spiritele Focului vorbesc din toate punctele atmosferei într-un cor magnific, răsunător.

Astfel putem traduce în cuvinte omenești aceste sapte spirituale. Verbul Spiritelor elementare este cosmic, și deși nu-l auzim în starea obișnuită a conștiinței noastre, este un Verb care acționează continuu în noi. Imemorabila tradiție după care Universul a fost creat prin Cuvânt, conține un profund adevăr. Verbul Cosmic nu este o grupare de câteva silabe, ci, un formidabil cor care emană dintr-un inenleculabil număr de entități; căci fiecare își are cuvântul lui de spus în corul universal. Verbul cosmic este format din totalitatea acestor voci. Nu este suficient să ne reprezentăm, într-un mod abstract, că "La început a fost Verbul", ci trebuie să sesizăm, în mod concret, acest Verb Universal, din care totul a ieșit; el este compus din diferite voci ale miliardelor de entități, parcurgând multiple nuanțe. Sunt tot atâtea note care compun imensa armonie a lumii, imensa melodie a lumii, reala simfonie în care fiecare voce vorbește în felul ei, în care fiecare cuvânt este creator.

În acest cor al Gnomilor, al cărui sens profund este: "Fă efortul să te trezești!" găsim transpusă forța care dă omului o osatură, un schelet, posibilitatea de a se mișca.

În vorbirea Ondinelor, a cărei sens este: "Gândește în spirit!" găsim tradusă în limbajul Ondinelor, forța Cuvântului creator care se revarsă în om, pentru a-i forma organele sistemului schimburilor vitale. În timp ce Silfele, aspirate de Ierarhii, fac să coboare din înălțimi, vorbirea a cărui sens este: "Trăiește creând respirația existenței", omul este străpuns de forțe care îi formează organele sistemului său rimic. Cât despre ceea ce răsună într-o mânăie înfocată, emanând din mantia de flăcări a globului, bubuind ca un tunet în urechea celui care ascultă, acesta este Verbul ce

coboară ca o rază, de sus; este reflectarea halou-ului de foc ce înconjoară Pământul. Forța acestui cuvânt este reflectată spre om. Sistemul nostru nervos, senzorial, capul nostru, sunt o expresie restrânsă. Capul omenească este reflectarea a ceea ce pronunță Spiritele Focului în limbajul lor propriu: "Primește cu iubire forța de voință zeilor!". Această vorbire răsună în sânul celei mai sublime substanțe din Univers, și în timpul în care omul își desfășoară aici existența sa dintre moarte și o nouă naștere, ea transformă ceea ce a adus omul din viața precedentă, formând din aceasta ceea ce va deveni mai târziu capul său, sistemul său nervos-senzorial.

Vedem astfel, în ce măsură ceea ce se află dincolo de Prag este parte integrantă din natura noastră, deschizându-ne calea până la puterile creatoare divine care creează și însuflețesc totul. Amintindu-ne de aspirațiile oamenilor din trecut și de ceea ce i-a inspirat lui Goethe aceste două versuri din Faust:

"Vezi germenii și forțele tuturor lucrurilor

Și încetează de a te juca cu cuvinte goale!"

avem dreptul să zicem că această aspirație trebuie să se realizeze. Trebuie, ca urmare a evoluției și a dezvoltării ființei umane. În afara ei, nu există o știință reală. În prezent, omul nu face decât să se joace cu cuvintele, în toată cunoașterea lui. El va continua să se hrănească cu cuvinte goale, atât timp cât nu-și va adânci privirea în forțele și germenii care îl construiesc și îl clădesc în toate modurile.

Deci, putem spune: scheletul și locomoția, schimburile vitale, sistemul ritmic, sistemul nervos-senzorial, toate acestea constituie o unitate care se traduce prin cuvintele ființelor elementare.

Cele care urcă de jos:

"Fă efortul să te trezești!"

"Gândește în spirit!"

Și cele care coboară de sus:

"Trăiește creând respirația existenței!"

"Primește cu iubire forța de voință a zeilor!"

Sentiința: "Primește cu iubire forța voinței zeilor!" este principiul creator, ferm și pașnic, care acționează în cap. Sentiința urcătoare: "Gândește în spirit!" și sentiința coborâtore: "Trăiește creând respirația existenței!" se unesc și se combină, într-un ritm care este imaginea însăși a rimurilor organice ale respirației și circulației sanguine.

Sentiința: "Primește cu iubire forța voinței zeilor!" implantează în noi organele noastre senzoriale. Și sentiinței: "Fă efortul să te trezești!" îi datorăm principiul ținutei noastre verticale, a propriei noastre voințe.

Astfel vedem că omul este o armonie complexă care se integrează în marea simfonie a Verbului cosmic. Ceea ce am descris acum, nu reprezintă decât prima treaptă a Verbului Cosmic. Privirea noastră îl poate urmări mai sus, ajungând la Ierarhiile superioare. Verbul cosmic are, acolo, o infinită grandoare, căci el dă naștere întregii lumi. Însă apelul pe care Spiritele elementare îl fac să răsună în Univers este un ecou al vastității Verbului cosmic, al Verbului creator, formator, prin care toate trăiesc și există.

Gnomii:

Tu te visezi pe tine însuși
Și tu eviți să te trezești.

Eu dețin forța rădăcinilor
Ea îmi creează forța mea corporală.

Ondinele:

Tu gândești opera Îngerilor
Și tu nu o știi.

Eu pun în mișcare forța de creștere a apelor
Ea îmi formează substanța mea vitală.

Silfele:

Puterea creatoare te luminează
Dar tu nu o presimți deloc.
Tu simți în tine forța sa,
Însă n-o vezi.

Eu aspir forța vitală a aerului
Ea mă umple de puterea de "a fi".

Spiritele Focului:

Puternic te face a Zeilor Voință,
Însă tu nu o primești;
Tocmai prin ea, tu poți voi
Dar tu o respingi departe de tine.

Eu diger forța înălțătoare a focului,
Ea mă eliberează în spiritualitate.

Corul Gnomilor:

Fă efortul să te trezești!

(schelet, locomoție)

Corul Ondinelor:

Gândește în spirit!

(schimburi vitale)

Corul Silfelor:

Trăiește creând respirație existenței!

(sistemul ritmic)

Corul Spiritelor Focului:

Primește cu iubire forța de voință a Zeilor!

(cap, sistem nervos-senzorial)

Partea a patra Misterele organismului uman

Conferința a zecea

În ultimele conferințe am urmărit în permanență să leg între ele diferitele fenomene ale Universului, în scopul de a ajunge la o cunoaștere mai profundă și mai extinsă asupra ființei omenești. Toate aceste studii au avut drept scop: ființa omenească. O adevărată înțelegere a omului nu este posibilă decât dacă se pornește de la formele inferioare ale existenței - de la lumea materială, așa cum o percepem - pentru a ne ridica în cele din urmă la lumea Ierarhiilor *superioare*. Elementele acestei înțelegeri se găsesc pe toate treptele scării cosmice. La începutul acestor conferințe voi schița un fel de schemă, indicând câteva noțiuni fundamentale ale științei omului.

Omul, așa cum îl vedem astăzi, este produsul unei lungi evoluții cosmice, pe care am descris-o de multe ori: vechiul Saturn, vechiul Soare, vechea Lună și în sfârșit Pământul. Etapa Pământ nu este încă terminată. Trebuie bine cunoscut ce anume datorează omul acestei etape Pământ, care este în curs de evoluție, urmând etapei lunare.

Tot ceea ce faceți atunci când vă întindeți brațele, când vă mișcați degetele, când faceți orice mișcare, tot ceea ce participați și colaborează în organismul vostru la această mișcare a brațelor, a picioarelor, a capului, a buzelor, etc., - forțele necesare acestor mișcări, rezidă în regiunile cele mai intime ale organismului - toate acestea au fost dăruite omului prin evoluția pământească propriu-zisă.

Dimpotrivă, dacă aveți în vedere schimburile de substanță care se petrec în spațiul închis, limitat de pielea omului, veți descoperi imaginea a ceea ce omul datorează evoluției lunare. Pentru a găsi imaginea celor pe care omul le datorează evoluției solare, trebuie să ne îndreptăm spre fenomenele ritmice de diferite naturi, care au loc în organism: respirația și circulația sanguină sunt cele mai importante. Toate acestea omul le datorează vechiului Soare. În ceea ce privește dezvoltarea sistemului nervos și al simțurilor, care sunt repartizate actualmente în întregul corp omenesc, toate acestea omul le datorează vechiului Saturn.

Însă nu trebuie să uităm că omul formează un tot, după cum și evoluția Universului formează un tot. Când vorbim despre vechea fază saturniană - așa cum am făcut-o în "Știința ocultă" - ne referim la o perioadă ce s-a scurs demult. Ea nu constituie decât una din fazele saturniene ale

lumii. În general, este vorba despre o singură și unică evoluție care a început cu Saturn, ajungând până la Pământul nostru. Astăzi, fiind în plină evoluție pământească, putem spune că se desfășoară cea mai recentă fază saturniană. Căci Saturn este amestecat - pentru a zice astfel - cu Pământul, și continuă să evolueze cu el. El este organismul caloric al Pământului nostru, și noi suntem cufundați în el prin întreaga noastră natură umană.

Suntem implicați în întreaga evoluție, în prezentul ei, în trecutul ei și în viitorul ei. Dar, în același timp, suntem cufundați în spațiul terestru care ne cuprinde din toate părțile. Luați ca exemplu regnul mineral. Suntem într-o relație continuă cu el. Noi absorbim ceva din acest regn mineral sub formă de aliment. Pe de altă parte, absorbim ceva din el respirându-l... Și astfel îl elaborăm în noi.

Fenomenele se diferențiază după cum se petrec *în om*, sau *în afara* omului. Am arătat deja: este atât de ridicol să se studieze fenomenele nutriției în laborator, considerând că aceste fenomene se petrec și în corpul omului care se hrănește. Omul nu este o oarecare însumare de reacții chimice. În organismul său, toate capătă noi valori.

Iată cum putem defini, dintr-un anumit punct de vedere, aceste transformări: noi absorbim, de exemplu, substanță minerală. Aceasta trebuie să fie elaborată în om, până când rezultă din ea căldura proprie; în sângele omului normal, ea este în jur de 37° . Căldura care există în sângele nostru o depășește pe cea a mediului exterior. Tot ceea ce absorbim ca mineral trebuie să fie transformat, metamorfozat în așa fel, încât propria noastră căldură, căldura noastră interioară să-l adopte și să-l primească în bunăvoință. Consumând un grăunte de sare, este necesar ca acest grăunte să fie aspirat de căldura noastră, nu de căldura pe care o avem în comun cu mediul ambiant ci, de căldura noastră individuală. Astfel, orice substanță minerală trebuie să devină eter al căldurii. Dacă, în organismul uman, ceva se opune acestei transformări, omul se îmbolnăvește.

Să continuăm îndreptându-ne acum spre regnul vegetal. Omul absoarbe elementele vegetale. Dar, el însuși, ca membru al organismului pământesc, dezvoltă în propriul său organism ceva de natură vegetală. În timp ce, mineralul conținut în om tinde în permanență să devină eter al căldurii, vegetalul tinde să devină aerian, gazos. Omul posedă deci în el, o sferă aeriană datorată ființei sale vegetale. Tot ceea ce primește de la plantă pe calea alimentelor și, tot ceea ce dezvoltă el de natură vegetală, tinde să devină gazos, să capete o formă aeriană. Dacă ceva, în organismul său, se opune acestei transformări, omul se îmbolnăvește.

Ceea ce omul absoarbe din regnul animal, și ceea ce dezvoltă în

sine ca natură animală, trebuie să se transforme - cel puțin la un moment dat - în lichid, trebuie să capete o formă apoasă. Omul nu trebuie să primească nimic în el de natură animală - nici pe calea absorbției, nici prin dezvoltarea sa proprie - nimic, care să nu poată fi profund elaborat, ajungând în final lichid. Dacă omul este incapabil să lichefieze în organismul său elementul animal, din afară sau dinăuntru, aducându-l în final într-o stare solidă, el se îmbolnăvește.

În om, nu trebuie să capete formă formă, nu trebuie să intre în domeniul solid și stabil, decât ceea ce este propriu omenesc, adică, ceea ce dă naștere formei pure omenesti, ceea ce dă naștere capacității de a se ține vertical, facultăților de gândire și vorbire, deci tot ceea ce face într-adevăr din el o ființă superioară animalului. Aceasta constituie cel mult 10% din întregul său organism. Când un element animal sau vegetal pătrunde în forma sa stabilă sau solidă, omul se îmbolnăvește.

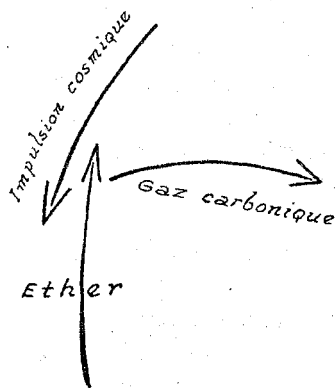
Astfel, tot ceea ce omul conține sau absoarbe ca mineral trebuie să se transforme, la un moment dat, în eter al căldurii. Tot ceea ce el conține sau absoarbe ca vegetal, trebuie să treacă prin stadiul tranzitoriu de gaz, iar ceea ce provine din animal trebuie să treacă prin stadiul tranzitoriu de lichid. Ceea ce el conține ca element uman-propriu, constituie singurul principiu care are dreptul să existe în forma sa solidă. Acesta este unul dintre secretele organismului omenesc.

Să lăsăm deoparte acum ce a primit omul de la faza terestră și să facem câteva considerații asupra sistemului schimburilor organice. Desigur, el l-a dezvoltat și l-a transformat pe Pământ, dar primii lui gemeni au fost puși pe vechea Lună. Includem în acest sistem în totalitatea schimburilor de substanțe, care se realizează în interiorul pielii noastre, secrețiile și excrețiile rezultate. Acest ansamblu de fenomene variază în permanență datorită efectelor alimentației. Alimentele, substanțele exterioare omului, pătrund în el și se integrează metabolismului său.

Sistemul schimburilor organice are misiunea de a elabora ceea ce aparține anturajului, mediului, transformând toate acestea în ceva omenesc. El este cel care începe transformarea mineralului în eter al căldurii, transformarea vegetalului în sfera gazoasă a aerului și a miresmelor, transformarea elementului animal - mai ales cel al propriului corp - în apă, în lichid, în principiu uman propriu-zis, într-o formă bine organizată. Toate aceste tendințe rezidă în sistemul schimburilor. Vedeți în ce măsură merită acest sistem toată atenția noastră.

Urmărind aceste procese până la nivelul respirației, ne aflăm în fața următoarelor fapte: omul elaborează în el carbon pe care îl găsim în toate

părțile organismului său. În contact cu oxigenul, acest carbon se transformă în gaz carbonic, pe care omul îl expulzează prin expirație. Gazul carbonic, numit altădată acid carbonic, este o combinație de carbon și oxigen. Oxigenul pe care omul îl inspiră se atașează de carbonul din organism, iar combinația lor este expulzată. Dar, chiar înainte ca acest gaz să fie expulzat prin expirație, carbonul acționează în mod binefăcător asupra naturii omenești. Unindu-se cu oxigenul, el unește, într-un fel, rezultatele circulației sanguine cu cele ale respirației. Înainte de a părăsi natura omenească, el răspândește în ea o abundență revărsare de eter. Știința fizică ne învață simplist, că acest carbon este expulzat sub formă de gaz carbonic; dar aici nu este decât o latură a fenomenului. Înainte de expirație, întregul organism este inundat de eterul, provenit din carbonul care a fost prins de oxigen și antrenat în afară; acest eter pătrunde până în corpul eteric. Tocmai acest eter pe care-l produce în permanență carbonul corpului, este cel care permite omului să se deschidă influențelor spirituale, și să primească forțele astrale și eterice din Cosmos. Acest eter atrage spre el impulsurile cosmice formatoare care acționează astfel asupra ființei omenești corporale conferindu-i, printre alte daruri, un sistem nervos capabil de a deveni purtătorul gândurilor. Trebuie, ca acest eter să impregneze în permanență organele noastre senzoriale, ca de exemplu, ochiul nostru, pentru ca acest ochi să poată vedea, pentru ca el să fie accesibil eterului luminii care vine din exterior. Deci grație carbonului avem în noi o dispoziție eterică ce ne permite să răspundem la incitațiile lumii exterioare.

Iată ce se realizează astfel prin mijlocirea sistemului schimburilor. Dar acest sistem este în așa mod inserat în ansamblul Cosmosului, încât, în

nici un caz, el n-ar putea supraviețui în mod izolat, existând numai prin el-însuși. De aceea, el este ultimul care s-a format în om. Primul germen al sistemului neuro-senzorial a fost format pe vechiul Saturn; germenul sistemului ritmic pe vechiul Soare, și numai după ce aceste două sisteme au fost realizate numai atunci a putut să apară sistemul schimburilor. El nu putea exista singur. Dacă facem abstracție de mișcările voluntare, putem spune că intențiile cosmice au dotat omul cu un sistem al schimburilor, pentru că ele aveau în vedere nutriția sa. Nutriția izolată de rest nu ar avea nici un sens. Omul are nevoie de ea, dar ea nu ar putea exista fără om. Cercetând îndeaproape acest sistem al schimburilor - veți vedea din această expunere cât este de necesar - descoperim că el cuprinde tendințe permanente de îmbolnăvire, că el tinde neîncetat să-l îmbolnăvească pe om. Originea tuturor bolilor interne - cu excepția celor provocate de o leziune venită din exterior - trebuie să fie căutată întotdeauna în metabolism.

Cel care vrea să ajungă la observarea rațională a bolilor, trebuie să pornească de la acest sistem. El trebuie să-i urmărească toate fenomenele, punând fiecăruia dintre ele această întrebare: "Către ce tinzi tu în realitate?" El va observa intrarea alimentelor în gură, transformarea lor, metamorfizarea anumitor substanțe în amidon, zaharuri, etc; va observa învelișul de ptialină care se formează în jurul alimentelor, acțiunea pepsinei pe care o suportă în stomac, elaborarea lor în intestin, trecerea lor în vasele limfatice și în sânge, impregnarea produselor de asimilare prin secreții pancreatice, prin bilă etc., și pentru fiecare din aceste nenumărate fenomene, el va pune aceeași întrebare: "Ce vrei tu în realitate?"

Fenomenul îi va răspunde: "Dacă aş exista în mod izolat, este absolut sigur că aş îmbolnăvi omul". Nici unul din procesele schimburilor materiale nu trebuie să se petreacă până la capăt, căci fiecare din ele dacă ar ajunge la capăt, ar provoca o boală. Omul nu are o sănătate perfectă decât dacă aceste multiple procese sunt oarecum frânate, oprite la timp, combinate cu celelalte.

La prima vedere, acest fapt apare ca un nonsens în organizarea lumii. Cum! Să se pună în mișcare în om procese atât de laborioase, pentru ca apoi ele să se oprească la jumătatea drumului! Vom învăța să cunoaștem profunda înțelepciune a acestei organizări.

Să examinăm acum, mai amănunțit, fenomenul schimburilor organice. Fiecare ajuns la capătul său extrem, face din om un bolnav. Totuși trebuie ca ele să existe. Este necesar ca pe lângă ele să mai existe și alte fenomene care să le corecteze; acestea sunt fenomenele circulatorii. Procesele circulatorii nasc în permanență procese de vindecare. Omul poate

fi descris astfel: dacă vedem în el numai rezultatele vechii Luni, el ne apare ca un bolnav; dar el poartă în sine pe vindecătorul său, care i-a fost dat pe vechiul Soare.

Într-adevăr, evoluția a dat dovadă de o mare prevedere, deoarece a creat tămăduitorul înaintea bolnavului. Pentru a înțelege cu adevărat ființa omului, trebuie să urcăm cu procesele metabolice la fenomenele circulației, la toate impulsurile care stau la baza ritmurilor circulatorii. O anumită substanță accelerează circulația, o alta o încetinește. Avem în noi mișcări circulatorii infime, de care trebuie să ținem seamă. Luați un mineral, un metal oarecare, aur sau cupru; când acest metal este introdus în organism, prin injecție sau pe cale bucală, el provoacă o modificare a circulației care poate fi terapeutică. Ce anume declanșează fiecare substanță din exterior în interiorul corpului uman, are legătură cu variațiile fluxului sangvin. Se poate afirma că, circulația sanguină este o perpetuă operă de vindecare.

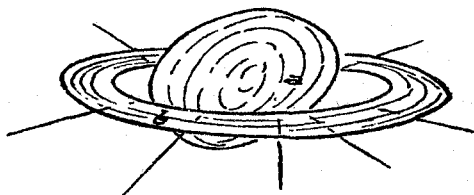
Puteți să o calculați, dacă doriți. Amintiți-vă că în medie, omul respiră de 18 ori pe minut. Este o remarcabilă adaptare la ritmurile cosmice, căci omul respiră într-o zi de atâtea ori câți ani are nevoie Soarele pentru a-și parcurge ciclul său: Soarele face 25.920 de ani pentru a se reîntoarce în același punct echinocțional. Omul adult respiră în medie de 25.920 ori pe zi. Bătăile pulsului sunt de patru ori mai rapide. În timp ce circulația se concentrează mai mult în interiorul corpului, fiind influențată de schimburile organice, respirația are sarcina de a domoli fără încetare ritmul circulator, menținându-l în raportul de 4/1. Dacă nu s-ar întâmpla aceasta, ritmul circulator ar deveni capricios și neregulat. S-ar putea să depășească numărul de 103.680, ceea ce n-ar mai avea nici o semnificație cosmică. Omul s-ar smulge atunci din legile Cosmosului. Tocmai aceasta este tendința sistemului schimburilor organice, care caută neîncetat să îl elibereze de Cosmos, să îl înstrăineze de restul Universului. Ritmul respiratoriu îl aduce pe totuși în limitele legii cosmice.

Această împărțire cu patru, această dominare a circulației de către respirație, constituie originea activității de vindecare, care are loc fără întrerupere în om. Misiunea medicilor este de a veni în ajutorul fenomenului respirator - care se prelungește în mod subtil în întregul organism - pentru a-i reda posibilitatea să stăpânească în mod corespunzător fenomenul circulator, pentru a-l readuce la justele sale proporții, la legile matematice care conduc Universul. Trecem astfel de la nutriție la vindecare. Omul, raportat la partea inferioară a ființei sale, are o permanentă tendință către boală. Și tocmai în sistemul său intermediar, în sistemul său ritmic, își găsește forța de vindecare. Acest impuls favorabil

sănătății acționează în sus, până în sistemul neuro-senzorial. Ce fel de forțe găsim noi în acest al treilea sistem?

Găsim în el forțele pe care le-a lăsat vindecătorul din noi în surplus în organism, după ce și-a efectuat opera în legătură cu schimburile organice. Efectuând această perpetuă vindecare a organismului, el se pune la dispoziția gândirii cosmice. Ceea ce spun astfel, nu este o imagine poetică ci o realitate absolută: această operă de tămăduire și de curățire din sistemul schimburilor noastre, trezește mulțumirea și bunăvoința Ierarhiilor superioare. S-ar putea spune că aceasta este bucuria pe care o resimt Ierarhiile pentru buna orânduire a Pământului; Ele își coboară privirea spre lumea terestră, simțind această continuă ascensiune a bolii prin tot ceea ce urcă în om din elementele terestre, prin tot ceea ce rămâne în el ca proprietăți terestre ale materiei. Dar ele văd că, pe de altă parte, alte forțe terestre ce acționează mai ales din aerul atmosferic, se înalță fiind niște impulsuri de vindecare continuă. Acest fapt le procură o intimă satisfacție.

Reprezentați-vă acum acest corp ceresc care gravitează la hotarele sistemului nostru planetar, corp care constituie unul dintre cele mai nobile obiecte de studiu pentru cercetarea spirituală. Nucleul lui Saturn cuprinde forțele care, dacă ni le imaginăm proiectate pe Pământ, produc aici boala. Inelele care înconjoară acest corp central conțin forțele de vindecare. Cel care are înțelegerea intimă a acestor lucruri, va percepe în inelul lui Saturn ceva, ce n-ar putea să vadă cu tot atâta claritate în jurul globului pământesc - deoarece el se găsește inclus aici - și anume: gravitația circulară a forțelor de sănătate. Aceste inele planetare sunt cu totul altceva decât ce cred astronomii. Ele sunt făcute din sănătate, sunt perpetua circulație a sănătății cosmice, în timp ce nucleul lui Saturn apare ca o concentrare a forțelor morbide ale Universului.

a: nucleu, acțiune nocivă

b: inel, acțiune vindecătoare

Găsim realizate astfel, în această planetă situată la hotarele sistemului nostru planetar, aceleași fenomene ca în organismul nostru, în care schimburile materiale produc forțe morbide ce sunt contracarate de

ritmurile circulatorii. Pe această cale, privirea noastră se îndreaptă spre lumea spirituală, în special spre lumea primei și celei de a doua Ierarhii. A doua ierarhie cuprinde: Kyriotetes, Dynamis și Exusiai. Prima: Serafimi, Heruvimi și Tronuri. Atunci când privirea noastră spirituală se fixează cu atenție asupra planetei Saturn și a inelului ei, ea se îndreaptă către Ierarhiile superioare și percepe bunăvoința și bucuria intimă a Înalțelor ființe cosmice care asistă la opoziția pe care sănătatea o face bolii.

Această satisfacție a Ierarhiilor superioare este unul dintre constituenții Universului. Acest impuls se revarsă în sistemul nostru neuro-senzorial, și depune aici forțele care permit omului o dezvoltare spirituală. Sunt forțele care emană, să zicem, din procesele continue ale vindecării ființei omenesti, forțe care au ajuns la ultima lor înflorire.

1 - Schimburi organice: nutriție

2 - Circulație : vindecare

3 - Sistem neuro-senzorial: dezvoltare spirituală.

Să reluăm acum evoluția omului prin cele patru faze cosmice: vechiul Saturn, vechiul Soare, vechea Lună și Pământul. Avem dreptul să spunem: omul este în primul rând un spirit născut din Cosmos. El dezvoltă în el vindecarea, și prin aceasta, el poate primi în interiorul lui și boala cosmică.

Apoi, prin interacțiunea acestor trei principii se pun bazele formării omului pământesc propriu-zis, adică a omului dotat cu mișcări voluntare și locomotie liberă.

Toate ramurile științei umane ar trebui să se inspire din noțiunile generale pe care le-am schițat aici în câteva cuvinte. Luați de exemplu, arta vindecării. O adevărată artă a vindecării, o metodă terapeutică rațională ar trebui să dobândească înainte de toate, stăpânirea proceselor de vindecare. Și de unde provin, de unde pornesc aceste procese? Din schimburile organice. Restul nu este decât o pregătire. Anatomia, de exemplu, chiar cea mai subtilă dintre anatomii, nu poate servi decât ca punct de plecare căci ea nu studiază decât formele stabile, solidificate. Aceste forme se realizează prin sine, în mod natural. Dar într-un sistem medical într-adevăr rațional, fenomenele metabolismului ar trebui studiate din punct de vedere al tendințelor morbide, care se manifestă neîncetat în el. Este corect ca cercetarea medicală să plece de la acest sistem, de la funcționarea lui normală, și să cerceteze principiile și cauzele tuturor bolilor interne. Apoi, o cunoaștere intimă a proceselor ritmice și a afectelor lor, trebuie să furnizeze medicului baza terapeuticii. Un sistem medical modern și rațional

trebuie, deci, să pornească de la studiul schimburilor organice, trecând apoi la studiul fenomenelor ritmice.

Ajungem astfel, la un fel de încoronare a acestor cercetări, dacă vom ajunge să înțelegem că dezvoltarea sănătoasă a facultăților spirituale ale omului se bazează pe cunoașterea forțelor de vindecare și a efectelor lor. Pedagogia, arta de a dezvolta în mod sănătos natura spirituală a omului, trebuie să-și aibă punctul de plecare în forțele de vindecare; ele reprezintă - aplicate la organismul median ritmic - tocmai acel principiu care, folosit în "gândirea pură" lucrează pentru dezvoltarea spirituală a ființei umane.

Artistul educator are deci sarcina de a lucra într-un mod spiritual, chiar cu forțele care, condensate sub o formă fizică sau eterică, provoacă vindecarea. Să dăm un exemplu: eu exercit o activitate de ordin pedagogic asupra unui anumit copil. În spatele acestei activități există ceva spiritual. Dacă voi transpune acum acest fenomen în lumea materială, dacă în loc de a-l săvârși în spirit, îl voi săvârși în lumea materială cu ajutorul unei substanțe, a unui anumit proces, atunci această substanță vindecă, acest proces este terapeutic. Astfel spus, putem face afirmația: medicina este metamorfoza materială, coborârea în lumea fizică a activităților spirituale pe care le exercită omul asupra semenilor săi. Am arătat acest lucru în "Cursul pentru educatori", pe care l-am ținut cu ocazia vizitei prietenilor noștri englezi. Ați putut constata, dacă vă mai amintiți, că am atras în permanență atenția asupra următorului lucru: orice act al educatorului constituie un început de activitate general-vindecătoare și larg-omenească. Anumite măsuri brutale, impulsive, anumite procedee pedagogice supărătoare pot antrena mai târziu, la o vârstă adultă, tulburări ale sănătății: depozitări anormale de reziduuri organice, sau chiar o absorbție nocivă a acestor reziduuri care ar trebui eliminate. Astfel, ceea ce săvârșește educatorul în spirit, se prelungește mai târziu în regiunile inferioare: aceasta este terapeutică. Contrariul acestui act terapeutic sunt procesele schimburilor materiale, care urcă de jos în sus.

Vedeți dintr-o privire că, medicina modernă trebuie să pornească de la cunoașterea globală a ființei omenești. Acest scop poate fi atins. Mulți au simțit deja acest lucru. Însă nu se va putea realiza nimic atâta vreme cât întregul sistem medical nu-și va clădi edificiul pe aceste noi baze. Citiți manualele medicale. Veți vedea că ele debutează rareori prin studiul acestui sistem al schimburilor dintre substanțe. Tocmai de la aceste schimburi trebuie să pornim, dacă vrem să începem să cunoaștem natura bolii. Vedeți, aceste lucruri mai pot fi cercetate și din alt unghi: procesele nutriției trec pe nesimțite în procese de vindecare, procesele de vindecare în procese

spirituale; și invers, procesele spirituale devin procese de vindecare. Sau: dacă procesele spirituale sunt cauzele unor tulburări în sistemul schimburilor, ele intră la rândul lor sub influența forțelor de vindecare care rezidă în sistemul ritmic.

Toate acestea se amestecă în om, căci organismul său este sediul unei perpetue metamorfoze, demnă de toată admirația. Să luăm, de exemplu, fenomenele acestei circulații sangvine, ale cărei puteri sunt miraculoase. Ce sunt în realitate aceste fenomene?

Faceți deocamdată abstracție de restul organismului, și aveți în vedere numai sângele care curge prin artere și vene. Cercetați acest sistem vascular care străbate întreaga formă omenească, și apoi adăugați la acesta ceea ce se leagă de el, mușchii și oasele. Vedeți pe de o parte o structură solidă și pe de altă parte, lichidul care o străbate. Să ne oprim întâi la elementul lichid, la sânge. În el se petrec perpetue procese. Dacă aceste procese se revarsă din elementul lichid - care este mediul lor normal - luând în stăpânire fie pereții vaselor, fie mușchii sau oasele, - deci partea solidă, partea stabilă a organismului - atunci aceste procese se convertesc în fenomene inflamatorii.

Aceste tendințe inflamatorii, care pot apărea într-o parte sau alta a corpului, sunt aceleași tendințe care există în permanență în sângele lichid, fiind însă aici normale. Atunci când ele se extind nelegitim, când pun stăpânire pe părțile stabile și solide, ele devin morbide. Căci, dacă un proces normal și absolut sănătos se deplasează, se impune în afara mediului său propriu, el se transformă într-un proces morbid. Unele maladii ale sistemului nervos provin tocmai din faptul că sistemul sanguin - care formează cu el un contrast absolut - îl invadează cu forțe ce nu sunt proprii sistemului nervos. Aceste forțe, trecând din în traiecteile sanguine în traiecteile nervoase, dau naștere inflamațiilor. Aici se află de obicei începutul multiplelor boli ale sistemului nervos.

V-am spus că sistemul nervos este într-o polaritate absolută cu sistemul sanguin. Fenomenele care se desfășoară în aceste două sisteme sunt într-o opoziție formală. Sistemul sângelui tinde la formarea fosforului, și tocmai această forță fosforică este cea care cauzează inflamații atunci când se revarsă asupra regiunilor învecinate. Să cercetăm acum fenomenele nervoase. Dacă ele se revarsă asupra regiunilor care încojoară sistemul lor, dacă ele invadează sângele, apar tendințe de umflătură. Putem spune că toate formațiunile din categoria umflăturilor sau tumorilor sunt procese nervoase transpuse și modificate apărând în locuri în care n-ar trebui să existe.

Ceea ce parcurge nervul, trebuie să rămână în nerv, și ceea ce parcurge sângele trebuie să rămână în sânge. Este necesar ca între aceste două sisteme să se stabilească un echilibru corespunzător. Revenim acum în domeniul teraputicii, în domeniul proceselor de vindecare. Totul există în om. Principiul oricărei boli este un principi sănătos, care s-a deplasat în afara limitelor sale. Este ilegală deplasarea acestor principii, dar fiecare dintre ele este indispensabil. Omul nu ar putea exista, dacă nu ar purta în el cauza inflamațiilor; aceasta este forță constituentă a vieții sângelui. Ori de câte ori repet că diversele cunoștințe trebuie să pornească de la știința întregului om, subînțeleg toate acestea. Astfel pedagogia de astăzi, care a inventat dintr-odată concepte abstracte, absolut superficiale, nu este decât un non-sens. În realitate, nu ar trebui să practicăm pedagogia decât pornind de la cunoașterea fenomenelor patologice și de la posibilitățile lor de vindecare. Cel care cunoaște într-adevăr o boală a creierului și arta de a o vindeca, posedă în același timp, în stare brută, tehnica întregii arte pedagogice. Spun "în stare brută", în ciuda dificultăților legate de această cunoaștere, pentru că, în general, aici nu este vorba decât de procese fizice. Deci, dacă vrem să punem bazele unui Institut de artă pedagogică, trebuie să cerem viitorilor educatori să facă studii de patologie și terapeutică. Doar acestea pot forma gândirea lor; ea nu va fi vie și concretă decât în măsura în care ei vor lua contact cu realitățile profund ancorate în materie.

Și invers, nimic nu poate fi mai prețios medicului - în special aceluia care vrea să trateze bolile interne - decât cunoașterea modului în care acționează cutare sau cutare măsură pedagogică. Apoi, el nu va mai trebui decât să caute puntea spre lumea materială. Căile și metodele pedagogiei transpuse în planul fizic, arată aici remediile și medicațiile.

S-a descoperit de exemplu, mijlocul pedagogic de a combate cu eficacitate anumite manifestări de lenevie care provin, la copil, din tulburările sistemului digestiv. S-au obținut aici deosebite rezultate. Vorbesc, evident, despre educatorul care se dăruiește în întregime misiunii sale, nu despre acela care-și face în mod exterior meseria de a preda, dar care după sfârșitul lecției nu se gândește decât să se așeze în fața unei cafele pentru a uita tot ceea ce este legat de școala lui. Deci, acest tratament care a fost aplicat și care a dat rezultate bune la copilul leneș, poate arunca lumini nebanuite asupra raportului dintre procesele cerebrale și procesele abdomenului. Dacă acest educator va cerceta apoi mineralogia, de exemplu, și atenția sa se va îndrepta în special asupra cuprului, el va vedea că, cuprul dă naștere, chiar în sol, unei combinații sau alta. În toate forțele cuprului, metamorfozele sale în diverși compuși, în relațiile sale cu alte minerale, el

va descoperi analogia operei pe care vrea să o îndeplinească față de copilul leneș. El va percepe în procesele cuprului imaginea exactă a activității sale. Aceasta constituie pentru educator o impresionantă experiență, dătătoare de noi clasificări, de străfulgerări intuitive care se află la început în domeniul instinctului și al sentimentului: să înțeleagă ce face, cum acționează, apoi să se îndrepte către natură și să descopere că acolo, afară natura însăși exercită activități pedagogice! Pretutindeni unde forțele calcarului aduc accidente sau malformații, forțele cuprului intervin pentru a le remedia. Da, în aceste combinații ale cuprului, care se petrec în sânul pământului, între alte mii de fenomene, rezidă forțele permanentei vindecări.

Este minunat să găsești, de exemplu, o pirită și să te gândești: este într-adevăr o analogie a unui bun procedeu pedagogic. Aici, spiritele naturii - pornind de la înaltele Ierarhii până la spiritele elementare - tratează ca vindecători aparițiile morbide și distructive din viața universală. Înainte de a întrebuința o substanță minerală cu titlul de medicament, înainte de a o transforma în remediu, trebuie să ne punem întrebarea: "Unde apare ea?". Unde apare, de exemplu, fierul? Unde se găsesc diversele zăcămintele ale unui metal sau altul? Trebuie să cercetăm împrejurimile zăcămintului. Vom sfârși prin a înțelege rațiunea sa de a fi, și cum fiecare zăcămint metallic este semnul unei activități terapeutice exercitate de spiritele naturii! Forțele de vindecare rezidă în natură. Nu ne mai rămâne decât să ne legăm de aceste forțe, să le dăm acces liber în organismul omenesc, să le permitem să se prelungească și să acționeze în el. O astfel de terapie ne este impusă prin exemplul pe care însăși natura ni l-a furnizat.

Astfel, orice incursiune a gândului în Univers, ne conduce la o triplă meditație: asupra a ceea ce hrănește, a ceea ce vindecă, a ceea ce trezește activitățile spirituale: *nutriție, vindecare, spirit*. În natură totul oscilează neîncetat între boală și vindecare. În ea se desfășoară mari procese terapeutice. Totul e să le aplicăm omului. În aceasta constă minunata concordanță dintre macrocosmos și microcosmos.

Este ceea ce rezumă cuvintele pe care le-am dat multora dintre dumneavoastră, sub o formă sau alta:

Vrei să te cunoști pe tine însuși,
Îndreaptă-ți privirea spre Univers.
Vrei să cunoști Universul,
Privește străfundurile ființei tale.

Puteți aplica această sentință în multe domenii. Vrei să vindec omul, îndreaptă-ți privirea în toate direcțiile Universului, vei găsi pretutindeni procese de vindecare. Vrei să înțelegi misterele bolii și ale

vindecării din Univers, cufundă-te în adâncurile naturii omenesti. Puteți aplica această sentință la tot ce se referă la ființa umană, dar nu trebuie niciodată să obosim în observarea faptelor naturii, pentru a le pune în relație vie cu omul însuși. Este un obicei care s-a pierdut în zilele noastre. Ne îndepărtăm tot mai mult de natură. Se folosesc metode care au ca prim rezultat închiderea ochilor noștri față de lumea înconjurătoare: ceea ce vrem să studiem, așezăm sub sticlă, îl instalăm pe o placă minusculă, la un microscop, și ne uităm fascinanți în acest instrument, în loc să ne gândim la viața Cosmosului. L-am putea numi foarte bine nu microscop, ci nuloscop. Acest instrument înlănțuie privirea și o ține departe de marea natură.

Ce este deci, pentru cunoașterea spirituală, cele ce se petrec în realitate sub microscop? Imaginați-vă că se mărește, de exemplu, o mică porțiune din organismul omenesc, o parte infimă a corpului. Este, ca și când am sfâșia omul în mii de bucăți, ca și cum l-am diviza la infinit, pentru a-l observa mai bine! Esteibil decât legenda patului lui Procust! Credem că ceea ce se realizează astfel, ceea ce se examinează astfel, că ceea ce avem sub obiectiv mai este încă omul? Aici nu mai este nimic uman. Ceea ce se vede în microscop nu este adevărul, căci ad căci adevărul mărit, excesiv de mărit, nu mai este decât o iluzie. Nu avem dreptul de a ne tăia astfel punțile de legătură cu natura, de a ne închide ochii în fața ei. Desigur acest lucru poate fi util în anumite cazuri, în anumite scopuri, dar nu poate servi cu nimic adevăratei cunoașteri a ființei umane. Dimpotrivă, microscopul ne îndepărtează imens de această veritabilă cunoaștere. Ea nu poate fi găsită decât prin metode spirituale. Ea trebuie să pornească de la nutriție, la vindecare și de aici, la vastele fenomene ale pedagogiei umane, ale pedagogiei cosmice.

În rezumat: de la nutriție, prin vindecare, la cultura spirituală, la civilizație. Căci baza tuturor lucrurilor este fizică, iar pentru om este nutriția. Procesele vindecării înconjoară totul cu ritmul lor, cu mișcarea lor circulară, și ele se unesc la om prin sistemul lui ritmic. Ceea ce este sus, ceea ce provine din sferele superioare, se condensează în nervii săi, în simțurile sale. Lumea e construită pe aceste trei principii.

Astăzi am pus piatra de temelie. Voi continua acest studiu folosind această bază pentru a schița corpul edificiului. Să nu uităm că toată această cunoaștere ne conduce, pe de o parte, la o anumită stăpânire a lucrurilor vieții din domeniul practic, și pe de altă parte, la contemplarea spirituală a Ierarhiilor!

Conferința a unsprezecea

Relațiile care există între om și mediul său natural nu sunt cele pe care ni le prezintă știința zilelor noastre. Există tendința de a se considera că anturajul natural al omului, mineralele, vegetalele și plantele, după ce au fost absorbite și asimilate de organismul uman, continuă în acest organism procesele lor obișnuite, acele reacții chimice sau fizice pe care le analizează savantul în laborator. Nu este deloc așa. În interiorul acestui înveliș care este pielea noastră, totul este deosebit, totul este nou. Atât timp cât nu se va da atenție acestui lucru, se va continua să se caute în organismul uman simpla prelungire a fenomenelor fizico-chimice ce au fost observate în retorte și alte aparate, și se va continua să se considere organismul omului ca o înlănțuire complicată de reacții de laborator.

Amintiți-vă despre cele ce s-au spus în conferința precedentă. Orice mineral se metamorfozează în om în eter al căldurii. Astfel, fiecare element mineral ce pătrunde în organismul nostru trece prin diferite transformări care trebuie să ajungă, la un moment dat, la căldura pură, această căldură proprie pe care omul o dezvoltă din el însuși și care este mai ridicată decât cea din mediul exterior. Să alegem, de exemplu, o sare: această sare, înainte ca organismul s-o poată folosi la sintezele sale, la elaborările sale, va trebui să treacă prin stadiul de eter al căldurii.

Observăm o sare în natură, în afara omului, și credem că această sare va călători pur și simplu prin organismul nostru pentru a intra în compoziția oaselor noastre, dinților noștri, etc. Este o adevărată nebunie. Ceea ce re apare în aceste oase, în acești dinți, a trecut la început prin stadiul de eter al căldurii, și apoi a fost retransformat într-un element uman.

Iată cum se petrec lucrurile: un element care este absorbit sub o formă solidă se dizolvă în gură, ia o formă lichidă, apoi forme din ce în ce mai subtile, până la stadiul de căldură. Prin topire acest element a pierdut ceva din densitatea sa, din greutatea sa, a devenit mai puțin pământesc; și în momentul în care ajunge la starea de eter al căldurii, el este gata să primească impulsul spiritual al spațiilor cosmice.

Iată un mineral. El pătrunde în ființa omului, se transformă la început în lichid, apoi în eter al căldurii. Eterul căldurii are o tendință foarte pronunțată de a capta forțele ce coboară radiind din străfundul spațiilor cosmice. El recepționează aceste forțe și le însuflețește. Forțele spirituale sunt cele care penetrează dintr-o parte în alta, materia terestră transformată în eter al căldurii. Aceasta e calea prin care se introduce în corpul omenesc

impulsul de care are nevoie pentru edificarea sa. Dacă vom lua cuvântul "foc" în sensul de "căldură" - așa cum era înțeles în vechime - vom putea spune: orice mineral care pătrunde în om este înălțat la starea de Foc, la starea de ardere. Starea de ardere are facultatea deosebită de a capta impulsul înaltelor Ierarhii, și apoi, acest Foc interior este cel care va pătrunde în toate părțile corpului și va constitui acolo, printr-o nouă solidificare, fundamentul material al organelor. Nimic din ceea ce absoarbe omul nu rămâne în stare brută. Nimic nu rămâne pământesc. Totul - și în special mineralele - se metamorfozează în așa măsură pentru a putea capta spiritualul, cosmicul, și apoi cu ajutorul spiritualului totul redevine material și pământesc.

Luați, de exemplu, puțin fosfat de calciu provenind dintr-un os omenesc. Nu este deloc același lucru cu fosfatul de calciu luat din natura exterioară, sau sintetizat în laborator. Este un fosfat de calciu transformat în întregime prin procesul pe care l-am definit, deci, umanizat. Ființa umană are nevoie de numeroase și variate substanțe pe care le transformă, în raport cu vârsta și constituția sa, în eter al căldurii. Copilul mic nu este încă destul de puternic pentru a transforma corpurile neînsuflețite în eter al căldurii. El mai are încă nevoie de lapte, substanță a cărei natură este deosebit de înrudită cu cea a organismului uman. Copilul transformă acest lapte până la stadiul de eter al căldurii, și acest lucru permite elaborarea plastică atât de importantă, care se petrece în corpul său. Natura corpului uman nu poate fi înțeleasă decât dacă se ține seama de aceste metamorfoze ce afectează toate elementele ce se introduc în el. În consecință, este zadarnic să se încerce determinarea, prin analize chimice, a adevăratei valori a unui aliment. Trebuie să se cunoască ce cantitate de forță va cheltui organismul pentru a conduce componentele minerale din acest aliment la starea de eter al căldurii. Atunci când această metamorfoză nu se poate realiza, mineralul se depune în organism, formează acolo un reziduu greu și pământesc; aceste depozitări străine, rămase anorganice, invadează țesuturile în detrimentul sănătății.

Acest lucru se poate întâmpla, de exemplu, în cazul în care zahărul - care este la origine anorganic, dar care a fost mineralizat - nu ajunge să se transforme în organism în eter al căldurii. Zahărul se depune, și organismul este incapabil să-l folosească; rezultă de aici o boală de temut, diabetul. Trebuie deci, în legătură cu fiecare aliment, să se cerceteze până la ce punct este organismul într-adevăr apt să metamorfozeze în eter al căldurii substanțele minerale pe care el le conține (fie în stare primară, cum este cazul sării de bucătărie, fie prin mineralizare cum este cazul zahărului).

Căci tocmai substanțele ajunse la starea de ardere sunt cele care permit organismului, înrădăcinat de altfel în pământ, să se reunească în mod natural cu forțele spirituale ale Cosmosului.

Toate depunerile, toate reziduurile neelaborate, care se pot produce în corp, revelează că omul nu a fost destul de puternic pentru a relega de Cosmosul spiritual substanțele absorbite. Diabetul nu este decât un caz particular. Orice element introdus în corpul omenesc trebuie să fie, acolo, complet metamorfozat, pentru a nu da naștere bolii. Pentru a menține sănătatea unei ființe umane este necesar să se urmărească foarte atent ca nimic, nici cel mai mic atom, să nu rămână, în el, în stare brută. Acest principiu nu se aplică numai materiei, ci și forțelor.

Să ne îndreptăm privirea, de exemplu, către căldura exterioară, cea pe care o percepem când atingem obiectele, sau căldura atmosferică. Pentru a fi asimilată de organism, și ea trebuie să fie transformată; căldura trebuie să devină umană, trebuie să fie ridicată la nivel superior. Organismul beneficiază de căldura exterioară în care este cufundat, dar folosind-o, îi schimbă natura.

Să presupunem, de exemplu, că eu ies din casă pe o vreme rece, și că datorită acestui frig puternic, sau efectului vântului și a curenților de aer, sunt incapabil să metamorfozez, atât de repede pe cât s-ar cere, căldura exterioară în căldură proprie. Pericolul care mă amenință atunci, constă în a fi încălzit de căldura exterioară în stare brută; în a fi pur și simplu *încălzit* de exterior, ca o buturugă de lemn, ca o piatră. Este periculos. Nu trebuie să primim și să lăsăm, în mod pasiv, să se reverse în noi căldura din exterior. Trebuie să fim în permanență în stare să o sesizăm prin toți porii pielii și să o transformăm în căldură umană. Dacă nu putem face aceasta, răcim. Aceasta este adevărata cauză a răcelii. Este o intoxicație cu căldură exterioară, care n-a putut fi asimilată la timp de organism.

Vedeți, ceea ce este exterior ființei umane, acționează asupra ei asemenea unei otrăvi, și nu devine folositor decât prin metamorfozele necesare; pentru aceasta, omul trebuie să pună stăpânire pe elementele exterioare, să le stăpânească prin propriile sale forțe. Numai datorită omului, forțele naturii se pot ridica și înălța spre Ierarhiile superioare; atâta timp cât rămân în natură, ele aparțin Spiritelor elementare. Tocmai în om se înfăptuiește această minunată înălțare, prin care Spiritele elementare transmit Ierarhiilor superioare produsul activității lor. În ceea ce privește mineralul, acest lucru nu poate fi îndeplinit decât după ce s-a transformat în om în eter al căldurii.

Să trecem acum la plante. Lumea vegetală are, dacă ajungem s-o

contemplăm cu ochii spirituali, ceva fascinant, ceva seducător. Mergem printr-o poiană, sau pătrundem într-o pădure. Scoatem din rădăcini o plantă. Să o privim cu ochii spiritului: ceea ce vedem este o minunată complexitate, care trezește în suflet o reală încântare. Putem spune despre rădăcină: ea este în întregime în domeniul pământesc. Da, o rădăcină de plantă, văzută în mare, este deosebit de terestră! O rădăcină, în special dacă este vorba despre un nap, despre o sfeclă, te face să o compari puțin cu un om înstărit, ghiftuit. Rădăcina este incredibil de confortabilă, satisfăcută de ea însăși. A absorbit sărurile pământului și resimte o extremă satisfacție: a epuizat, ca să zicem așa, solul. Nu există nimic mai tipic, din acest punct de vedere, decât o gulie mare, îmbibată cu sucuri nutritive.

Să contemplăm, dimpotrivă, floarea. Este imposibil să contempli floarea cu ochii spiritului fără să descoperi în ea imaginea sufletului: a propriului nostru suflet, atunci când ea este însuflețită de nostalgii tandre și delicate. Priviți cu atenție o floare de primăvară; ea nu este de fapt decât avânt, aspirație. Este o nostalgie materializată. Peste toată această lume de flori care ne înconjoară primăvara plutește o emanație de o frumusețe de nedescris. Iată o violetă, iată mierea-ursului, o floare de mărgăritar, sau oaltă floare de culoare galbenă. Rămânem ținuiți privind-o, ca și când această floare de primăvară ar vrea să ne spună: "O, omule! Cu câtă puritate, cu câtă inocență ai putea să-ți îndrepti dorințele către lumea spirituală!" Tocmai forța dorinței este cea care țâșnește și exaltă din toate corolele primăverii, dar o dorință inocentă și pioasă.

Apoi, apar florile mai târzii; să luăm ca exemplu pe cea mai autumnală, brândușa de toamnă; este posibil să contemplăm brândușa-de-toamnă pe o pajiște, fără a fi încercați de un ușor sentiment de jenă? Nu ne atrage ea atenția să ne împotrivim propriilor noastre dorințe, care riscă să devină impure și murdărite de păcat? Brândușele, răspândite pe toate pajiștile toamnei ne șoptesc din toate direcțiile: "Examinează cu atenție lumea dorințelor tale, o omule! Vezi cât de ușor poți păcătui!"

Lumea plantelor este oglinda naturală a conștiinței morale. Nu poate fi ceva mai poetic decât să-ți reprezinți această voce a conștiinței concentrată într-un singur punct în interiorul sufletului, dar multiplicată la infinit în nenumăratele forme florale care traversează anotimpurile vorbind oamenilor. Lumea vegetală, dacă știm puțin s-o înțelegem, ne apare ca o imensă oglindă a conștiinței morale.

Vedeți cât este de important să se facă o deosebire între floarea - care nu este decât aspirație, dorință îndreptată pe de-a-ntregul spre lumina

îndepărtată a spațiilor cosmice, care nu se deschide în înflorire decât pentru a oferi și a transmite Cosmosului dorințele pământului - și rădăcina confortabilă, satisfăcută, înlănțuind planta de pământ, abătând fără încetare către sentimentele de satisfacție și liniștire pămâtescă, aspirațiile cerești ale florii.

Pentru a înțelege rațiunea acestui contrast, trebuie să urmărim evoluția trecută a pământului până în momentul în care s-a format germeul a ceea ce a devenit mai târziu rădăcina plantelor. Era epoca în care Luna era unită cu Pământul. Forțele lunii acționau atunci cu atâta intensitate în globul pământesc încât riscau să transforme toate plantele în niște simple rădăcini. Pământul era format atunci dintr-o altă substanță decât aceea care a apărut mai târziu; Luna făcea corp comun cu el. Lumea rădăcinilor se orienta viguros spre adâncimi. Se poate spune că regnul vegetal s-a răspândit aproape în întregime în lumea subterană, și nu a putut să arunce decât o privire pe furiș către înălțimi. Plantele nu înălțau către Cosmos decât niște mlădițe slabe și fragile. Luna, forțele lunare, atâta timp cât au fost implicate în globul terestru, au înlănțuit puternic planta de acest glob. A rămas de aici, pentru vegetația actuală, tendința geotropică, necesitatea de "a prinde rădăcini".

Începând cu epoca în care Luna s-a desprins de Pământ, aspirația cosmică a plantelor - care nu putuse să se exprime până atunci decât prin vlăstari firavi și fragili - s-a putut desfășura sub privirea cerului, oferind luminii adevărate flori.

Desprinderea globului lunar reprezintă deci, o eliberare, o descătușare, pentru lumea plantelor. Să ne reamintim totuși că, orice lucru pământesc își are originea în lumea spirituală. Căci, în timpul vechiului Saturn, Pământul era în întregime spiritual, era în întregime eter al căldurii. Întreg pământul a fost zămislit de spirit. Priviți planta. Forma sa exprimă amintirile vieții ale întregii evoluții. Rădăcina sa a perpetuat până în zilele noastre tendința de a deveni pământească, de a deveni materială, fizică. Această rădăcină ne spune: "Există tocmai pentru că materia pământească s-a născut din spirit." Dar imediat după ce Pământul s-a eliberat de greutatea lunară, planta și-a reluat înălțarea către depărtările luminoase ale Cosmosului.

Folosind vegetalele drept alimente, le dăm tocmai pe această cale, o posibilitate de a încheia acțiunea pe care o schițaseră în natura exterioară. În exterior, plantele aspiră spre orizonturile luminoase ale Cosmosului; în interiorul organismului, ele tind către orizonturile spirituale. Aceasta este cauza pentru care alimentele vegetale trebuie să fie prelucrate în noi până la

stadiul de gaz, de aer, după cum am arătat. Aceasta permite plantei să-și continue ascensiunea către spirit.

Suntem într-o pajiște. Privim florile care se înalță cu bucurie spre lumină. Apoi, consumăm plantele la masa noastră. Luma noastră interioară este total diferită de lumea din afară. Ceea ce era, afară, aspirație a plantelor către lumină, se transformă în noi în înălțare reală către spirit. Natura, covorul vegetal care acoperă Pământul, este expresia unei imense nostalgii. Consumând planta, noi o redăm lumii spirituale. Pentru aceasta trebuie să înălțăm alimentele vegetale până în sfera aerului; această stare mai ușoară le permite accesul în lumea spirituală.

Planta parcurge deci un ciclu remarcabil. Iată ce se petrece în momentul în care omul o consumă: să pornim de la rădăcină și să ne ridicăm prin frunze până la floare. Rădăcina care fost înlănțuită de pământ, acum urcă; ea este cea care, de îndată ce este introdusă în organism, aspiră cel mai puternic spre înălțimi. Aspirația florilor este cu mult depășită. Trebuie să ne reprezetăm planta așezată invers, înflorită în partea de jos. Este o completă răsturnare. O desenez astfel: partea de sus e jos, partea de jos e sus. Ceea ce a ajuns până la nivelul florii, ceea ce a beneficiat în existența naturală și materială de lumină, și a absorbit-o, ceea ce a transformat materia până la stadiul ei cel mai subtil, plătește o răscumpărare pentru această ascensiune prematură, rămânând de această dată în urmă. Rădăcina, dimpotrivă, această sclavă a greutateii pământești, care nu include însă mai puțin în ea, în mod virtual, totalitatea ființei vegetale - după cum ați putut citi în "Teoria metamorfozelor" de Goethe -, rădăcina urcă acum cu un avânt irezistibil către înălțimi.

Evident, omul care a fost un păcătos înrăit, persistă în general în rău. Cu rădăcina plantelor este altceva. Atâta timp cât a fost legată de pământ, făcea impresia unui individ îmbuibat cu avuții. Dar, de îndată ce a fost absorbită de o ființă umană, ea se convertește, ea se îndreaptă către înălțimi, către spirit. Dimpotrivă, floarea, care a dat posibilitatea materiei pământești să se ridice spre lumină, se îndreaptă acum către partea în jos. Rădăcina, devenită aliment, urcă în corpul omenesc către regiunea capului, în timp ce floarea coboară în regiunea abdominală, în sistemul schimburilor; floarea nu participă la edificarea capului omenesc.

Este un spectacol misterios și admirabil: omul se hrănește cu plante; în el, plantele devin aer; în acest moment ele cresc în el, într-un mod invizibil, cresc cu capul în jos și înfloresc în partea inferioară. Nu este necesar, pentru aceasta, să se mănânce plantele în întregime; fiecare părticică din ele conține virtual întreaga ființă vegetală, după cum a arătat Goethe.

În timpurile străvechi, în care exista o cunoaștere a acestor lucruri, plantele erau clasate după însușirile lor naturale aparente și se separau cele care pot fi folositoare capului omenesc, adică cele ale căror rădăcini manifestau încă din natură o puternică înclinație pentru a se spiritualiza. Aceste plante odată digerate, se ridică până la cap; de aici ele se înalță spre Cosmosul spiritual, și efectuează cu acest Cosmos legăturile indispensabile organismului.

La plantele care au fost supuse deja în natură unei puternice impregnări cu astralitate - cum este cazul legumelor - fructul însuși rămâne în regiunile de jos ale organismului omenesc, fără să ajungă vreodată la cap. Aceste plante provoacă un somn adânc, greu, și omul se simte buimac, îndobitocit, în momentul în care se trezește. Pytagoreicii, care doreau să aibă o gândire clară, și care evitau tot ceea ce putea să influențeze, ca fenomene digestive, activitatea gândirii, nu vroiau să mănânce fasole, bob sau mazăre.

În acest fel, se poate stabili după aparența exterioară a plantelor, adevăratul lor rol în organism. După ce cunoaștem datele științei inițiatice referitor la aceste probleme, ne întrebăm cum ajunge știința materialistă să înțeleagă ceva din fenomenele digestive. S-ar putea să înțeleagă digestia rumegătoarelor; este complet diferită de cea a omului. Dar ea își închipuie că, vegetalele introduse în organismul uman sunt pur și simplu acceptate de acest organism! Nu, vegetalele nu sunt acceptate, ci sunt în întregime spiritualizate. Sunt metamorfozate în așa măsură, încât, ceea ce era sus se află jos, și ceea ce era jos se află sus. Este imposibil să ne reprezentăm o inversare mai completă! De îndată ce un mic fragment vegetal este absorbit de individ fără ca să aibă loc această inversare, apare boala. Veți trage cu ușurință următoarea concluzie: omul nu poartă nimic în el care să nu fie o operă a spiritului. Tot ceea ce absoarbe sub o formă materială trebuie să capete în el o formă accesibilă influențelor spirituale.

Să ne îndreptăm acum privirea către regnul animal. Și animalul este dotat cu o putere digestivă. El paște ierburile și le digeră. Să cercetăm mai întâi ierbivorele. Animalul a absorbit vegetalele. Se petrece aici un fenomen destul de complicat. Căci animalul nu va putea să dea vegetalelor proprietăți umane. Vegetalul nu se răstoarnă în organismul animal, cum o face în organismul uman. Coloana vertebrală a animalului este paralelă la suprafața solului. Rezultă de aici că procesele spirituale ale digestiei nu se desfășoară în animal la fel de armonios ca în om. Desigur, partea inferioară a plantelor tinde către sus, și partea superioară către jos. Dar această inversare este parțială la animal, ea este oarecum oprită la jumătatea

drumului. Astfel că, digestia animală diferă profund de digestia umană. Aici, aspirația plantelor este frânată. E ca și când plantei i s-ar fi făcut o permisiune care apoi nu a mai fost ținută. I se spune: "Îți vei satisface dorința ta de ascensiune spre depărtările cosmice." Dar în realitate nu se petrece așa; și planta este rearuncată pe pământ.

Să dăm atenție faptului că, în interiorul organismului animal planta este aruncată, respinsă spre lumea pământească. Rezultă de aici că, în loc să primească influența înaltelor Ierarhii, ea devine poarta de intrare prin care irump în animal Spiritele elementare. Sunt Spiritele fricii și anxietății. Privirea spirituală observă că: în timp ce ierbivorul paște, el încearcă o anumită satisfacție, o mulțumire intimă. În același timp, pornește din Spiritele elementare un curent de frică și de angoasă, care străbate animalul în sens contrar. Aceste două curente se încrucișează: unul, de satisfacție și bucurie, urmează drumul normal al alimentelor prin sistemul digestiv al ierbivorului; iar celălalt, al fricii, al neliniștii, pornește de la spiritele elementare și traversează ierbivorul de jos în sus.

Acest lucru este lăsat de animale Pământului, în momentul morții lor. Când animalele mor - vorbesc despre animalele care nu aparțin neapărat categoriilor despre care am vorbit mai înainte, ci pot fi mamifere, patrupede -, moare împreună cu ele o entitate formată din nelinște; sau, mai curând, ea se eliberează în clipa morții lor și capătă corp în astral. Frica se eliberează la moartea animalelor. Această groază există deja în timpul vieții la animalele carnivore, la animalele de pradă: în ele se încrucișează o anxietate îngrozitoare cu o bucurie pentru pradă. Plăcerea înflăcărată pe care o trăiesc animalele în momentul în care sfâșie trupul viu este însoțită de o puternică emanație de frică elementară. Această frică rămâne inconștientă la animalele ierbivore, și nu se precizează decât în momentul morții lor. Dar tigrul, leul, lupii în general au un corp astral impregnat în întregime cu o anxietate înspăimântătoare, care prinde corp în momentul morții lor. Aceste animale carnivore au, în consecință, un fel de supraviețuire în mijlocul sufletului-grup de care aparțin. Ele au o kamalokă mult mai teribilă decât cea a oamenilor. Este o urmare naturală, un efect inevitabil al naturii lor feroce.

Nu trebuie pierdut din vedere că animalele vițuiesc toate acestea într-o stare de conștiență foarte diferită de a noastră. Există marea tentație de a raționa materialist și de a te întreba: Ce pot simți aceste animale de pradă? Te pui în locul lor, te transformi în animal și gândești: ce ar însemna pentru mine o astfel de kamaloka? În acest caz ești victima unei iluzii. Încerci să judeci animalul de pradă după propriile tale sentimente omenești,

și nu există nimic mai materialist decât această atitudine a spiritului. Desigur, trebuie să facem efortul de a înțelege faptele spirituale ale naturii, dar nu avem dreptul să ne transpunem, pur și simplu, în ființe străine omenirii. Tocmai în aceasta constă eroarea materialiştilor. Ei se transpun în materia neînsuflețită.

Este vorba aici despre o categorie de probleme asupra cărora mă feresc să dau vreo indicație de ordin practic, rezumându-mă numai la o expunere a lucrurilor așa cum sunt. Antropozofia nu susține o doctrină sau alta, nu susține un sistem sau altul de alimentație. Ea se limitează la a spune care este adevărul. Fiecare are libertatea să tragă de aici concluziile pe care le vrea pentru viața sa practică. Antropozofia nu dă nici un program, nici un regulament. Mă voi feri să dau sfaturi de care ar profita imediat fanaticii, și să propovăduiesc, de exemplu, regimul vegetarian. Acestea sunt probleme personale, pe care fiecare trebuie să le cântărească singur. Ele nu ajung să aibă o valoare reală decât după ce au trecut prin gândirea și judecata personală. Am făcut această paranteză pentru ca să nu se spună că a fi antropozof înseamnă să fii vegetarian; Antropozofia nu face decât să arunce o lumină asupra problemelor regimului alimentar, le face înțelese, dar nu impune nimic.

Am vrut să semnaliez numai metamorfoza alimentelor în organismul omenesc: cum trebuie ridicat mineralul până la starea de eter al căldurii, pentru a putea capta spiritualul, din care se construiește, se clădește omul. Copilul mic, am mai spus, nu este destul de puternic pentru a conduce mineralul pur până la nivelul de eter al căldurii. Această prefacere este realizată înainte în lapte. Laptele pe care îl consumă copilul mic se împrăștie rapid până în regiunea capului, și de acolo, dă naștere impulsurilor formatoare care sunt necesare tinerei ființe. Căci întreaga organizare a copilului își are punctul de pornire în cap.

Dar ar fi greșit să se creadă că omul adult favorizează activitatea acestor forțe formatoare hrănindu-se cu lapte. Ceea ce se petrece cu copilul mic, nu se petrece cu adultul. Aceste forțe specifice ale capului nu sunt active decât până la vârsta celei de a doua dentiții; numai în această perioadă ele pot radia, de la cap, prin tot corpul. În cazul adultului, trebuie ca întreg organismul să emane aceste forțe clăditoare. Și acestea pot fi foarte puternic secondate de alte elemente, netrecând deloc prin regiunea "capului".

Capul omenesc este închis din toate părțile. El conține, în timpul copilăriei, impulsuri care dirijează creșterea întregului organism. Corpul omenesc are un schelet care este interior, în timp ce craniul este un înveliș

exterior. În corp, forțele edificatoare nu sunt în interior, ci în exterior. Pentru a le sprijini, pentru a le intensifica, trebuie acționat din afară. Efectul laptelui este localizat în interiorul creierului. Acest efect este excelent atâta timp cât suntem copii mici. Dar după ce am crescut, totul se schimbă. Cum pot fi sprijinite și intensificate, din exterior, forțele formatoare?

Este vorba, de fapt, de a realiza din exterior ceea ce capul înfăptuiește din interior, din interiorul cavității sale închise. Forțele care își au reședința, la copil, în această cavitate închisă, sunt sprijinite de forțele eterice ale laptelui, iar acesta furnizează un suport excelent pentru activitatea lor. În cazul adultului, trebuie găsit un aliment care să exercite un efect tot atât de stimulator - fără să facă apel la forțele care nu mai există în cap -, un aliment care să nu mai fie produsul ființei umane, ci al unei ființe exterioare. Acest aliment există, căci găsim în natură un corespondent exact al capului: un cap fără cutie craniană, un cap, să zicem, deschis din toate părțile. Aceleași forțe care existau în capul copilului, și care chemau în ajutorul lor pe cele ale laptelui (se poate spune chiar că ele regenerau, în organism, laptele, căci copilul transformă laptele până la stadiul de eter al căldurii, și de acolo îl regenerează, îl produce din nou), chiar aceleași forțe există în natură:

Acest cap deschis în toate direcțiile, este stupul. Activitatea albinelor, în lumea exterioară, este analogă activității interne a capului. Cel mult, pentru această activitate a albinelor se alege adăposul ușor al unui coș sau al unei căsuțe. Aici, activitatea nu mai este internă, nu mai este închisă, ci externă și deschisă. Influențele spirituale se exercită asupra stupinei ca în interiorul capului. Produsul lor este mierea. Atunci când consumăm miere, la o vârstă adultă, această miere ne furnizează același stimulent, aceleași forțe pe care le furnizează copilului laptele. Sunt forțe edificatoare care activează de această dată din exterior și asupra întregului organism, în timp ce în copil, forțele laptelui acționau din interior și în lăuntrul capului.

În concluzie, copilul hrănit cu lapte, stimulează prin acest aliment activitățile plastice ale organismului său pornind de la cap. Adultul, dacă simte nevoia să stimuleze tocmai aceste activități plastice, trebuie să consume miere. Nu este necesar să se mănânce cantități mari, căci ceea ce are valoare sunt tocmai *forțele* prezente în miere. Astfel, sunt înscrise chiar în natura exterioară principiile unei sănătoase igiene alimentare. Ce am face dacă am vrea să ne imaginăm o țară în care copiii să fie frumoși, și bătrânii la fel de frumoși? Ne-am imagina o regiune în care curg fluvii de lapte și de miere. Vedeți cu câtă justete i-a inspirat vechea clarvedere instinctivă pe

poezii care visau mereu la țara din basme “în care curg fluvii de lapte și de miere”.

Un cuvânt poetic atât de simplu ca acesta ascunde adevăruri de o nebănuită profunzime! Pentru cel care a căutat îndelung să înțeleagă realitățile din natură, constituie o miraculoasă bucurie întâlnirea neașteptată cu unul dintr-aceste cuvinte tradiționale, de o vechime venerabilă, al cărui sens se revelează și scânteiază dintr-o dată. Așa se petrec lucrurile cu legenda fluviilor de lapte și de miere. Există această țară? Dacă există, nu vom putea găsi acolo decât copii frumoși și bătrâni frumoși.

Vedeți, pentru a înțelege omul, trebuie să înțelegi întâi natura. Cunoașterea naturii furnizează o bază pentru cunoașterea omului. În natură, tot ceea ce este jos, tot ceea ce este material, este într-o ascensiune continuă către spiritual. La unul din poli se află regnurile din natură: mineral, vegetal și animal. La celălalt pol se află înalte Ierarhii.

Conferința a douăsprezecea

După ce am înțeles că, în organismul uman, elementele naturale sunt supuse unor transformări radicale și se ridică, de exemplu, de la starea minerală la starea de eter al căldurii, vom ajunge să înțelegem și cum întreaga viață a corpului și a organelor este legată de lumea spirituală.

Atât timp cât nu se va ține seama numai de datele manualelor de anatomie și fiziologie, se va considera că omul este un solid complex, care primește constituentele sale din natura exterioară și le conservă aproape neschimbate. Ne vom ciocni astfel de absoluta imposibilitate de a lega omul din natură cu omul sufletesc, cu omul moral. De exemplu, este imposibil să se găsească o relație între sistemul osos, sistemul muscular - considerate ca niște corpuri solide - și ordinea morală din Univers. Se va spune: de o parte este natura, de cealaltă parte o lume total străină naturii. Dar am arătat în conferințele precedente că în ființa umană există substanțe de o varietate infinită care trec la rândul lor în stări mai subtile. Am văzut că, la aceste nivele superioare, substanța poate intra într-adevăr în relație cu forțele spirituale, deci cu impulsurile morale care construiesc trama ordinii universale.

Tocmai de la aceste considerații trebuie să pornim, pentru a ne ridica până la cunoașterea legăturilor spirituale care există între om și înalte Ierarhii. În conferințele precedente ne-am ales punctul de plecare în

lumea naturii. Astăzi vom porni de la legăturile morale și spirituale ce unesc ființele umane unele de altele .

A vorbi despre realitățile morale, spirituale, în civilizația modernă, înseamnă a evoca deja idei depășite, convenționale. Căci sentimentul primitiv și elementar al unei realități morale - existent în ființa umană - s-a estompat încetul cu încetul din suflete. Civilizația noastră modernă, întreaga educație pe care o primim ne incită să întrebăm în permanență: "Cum se obișnuiește, care sunt conveniențele, care e regula, legea, etc?"

Se dă puțină atenție impulsurilor care emană într-adevăr din om, care sunt înrădăcinate în sufletul său, în acel loc misterios ce este numit, printr-un termen vag: "conștiință". În general, omul este incapabil să-și propună singur o cale, un scop. Din această cauză s-a estompat, din ce în ce mai mult, noțiunea de moralitate launtrică, de spiritual, lăsând tradiția și convenționalismul să-și spună cuvântul.

Străvechile concepții filozofice, în special cele care se bazau pe clarvederea instinctivă, făceau să se nască în mod natural din sufletul omului impulsurile conducătoare ale fiecărei epoci. Aceste impulsuri mai există și în zilele noastre. Dar ele au îmbrăcat aspectul unor conveniențe. Este absolut necesar să ne dăm seama că morala a devenit aproape în întregime tradițională. Dar gândiți-vă puțin! Ce vechime au cele Zece Porunci? Ele sunt încă învățate, ca o relicvă a unor epoci vechi de istorie. Avem dreptul să spunem că, a ne supune celor Zece Porunci este tot atât de firesc pentru omul vremurilor noastre ca în vremea lui Moise, și că ele țâșnesc din natura sa intimă cu aceeași forță elementară? Ce iese la suprafață în mod spontan, în omul zilelor noastre, ca impuls moral și spiritual, unind membrii societății umane? Unde sunt legăturile care reunesc un individ cu altul, unde sunt izvoarele moralei și ale spiritualității?

Adevăratul izvor al moralei și spiritualității din omenirea modernă este *comprehensiunea umană*, înțelegerea omului față de om și iubirea reciprocă bazată pe această înțelegere. Oricât de departe vom ajunge cu cercetarea noastră în legătură cu impulsurile sociale, morale și spirituale, nu le vom descoperi prezența și eficacitatea decât acolo unde s-au născut dintr-o înțelegere reciprocă, din iubirea reciprocă. Numai acolo se pot naște. În fond, omul care trăiește printre alți oameni, ca ființă spirituală, nu este susținut în viața socială decât prin înțelegerea și iubirea semenilor săi.

Acum, puteți pune întrebarea, care e rareori abordată, cu toate că fiecare se gândește la ea: dacă iubirea dintre ființele umane și înțelegerea reciprocă constituie baza vieții sociale, cum se poate ca societățile actuale să fie teatrul de desfășurare al urii și neînțelegerii? Aceasta este o întrebare

care a preocupat într-un înalt grad pe inițiați din toate timpurile și din toate grupările umane. Știința inițiatică a considerat întotdeauna că aceasta este cea mai gravă dintre probleme. Dar ea avea, la originea sa, metode care îi dădeau posibilitatea să o rezolve. Astăzi, în fața instituțiilor obișnuite și a științei contemporane te întrebi: “Sufletul creat de zei este predispus la iubire și la înțelegere. Din ce cauză aceste principii au un sens contrar în organizațiile noastre sociale? Care este cauza acestei dușmăanii generale și a acestei neînțelegeri, care înfloresc printre toți oamenii?” Această cauză nu o vom găsi în domeniul sufletului și spiritului. Pentru a o găsi este deci firesc să ne îndreptăm privirea spre domeniul fizic și corporal.

Ce răspuns ne furnizează știința? Ea ne învață că omul fizic este o asamblare de sânge, de nervi, de mușchi și de oase. Desigur, atâta timp cât se va privi un os cu ochii savantului materialist, nu se va ajunge niciodată să se spună: Aici sălășuiește ispititorul care împinge ființa umană să urască.... Oricât de atent s-ar examina la microscop o picătură de sânge, nu se va descoperi în ea principiul ispititor care conduce ființele umane să-și facă rău unele altora.

În trecut lucrurile se petreceau altfel. Știința inițiatică, bazată pe clarvederea instinctivă vedea în omul corporal, contrapartea omului spiritual. Când se vorbește astăzi despre omul spiritual, se are în vedere o gamă de gânduri abstracte; se consideră că aceste gânduri abstracte reprezintă spiritualul! Și dacă aceste gânduri se evaporă, nu mai rămân decât cuvintele. Conceptele au ajuns din ce în ce mai insesizabile, iar spiritul se stinge în pure abstracțiuni.

În trecut, spiritul nu ajungea până în domeniul steril al abstracțiilor. Știința inițiatică “vedea” spiritul, în realitatea sa vie. În același timp, ea vedea în realitatea sa vie, ființa fizică a omului: nervi, mușchi, sânge, oase. Ea vedea spiritul sub forme imaginative, care puteau vorbi, răsună, făcându-se înțelese. Ea vedea viața spiritului. Tocmai prin aceasta putea să vadă și viața spirituală a fizicului, a oaselor, a sângelui. Scheletul nu era această simplă construcție materială pe care ne-o prezintă știința zilelor noastre. În prezent, scheletul este descris de către anumiți ca rezultatul calculelor ingenioase ale unui arhitect oarecare. Dar el nu este așa ceva. Este, după cum am văzut, produsul regnului mineral înălțat la stadiul de eter al căldurii, astfel încât înaltele Ierarhii spirituale să poată coborî în el forțele lor, dând naștere formelor proprii oaselor.

Cel care contemplă scheletul uman în realul său aspect, poate citi în el revelația originii sale spirituale. În timp ce, cel care studiază scheletul prin procedeele științifice curente ne face să ne gândim la o persoană căreia

i s-ar fi dat o pagină tipărită, și care, ar începe să descrie minuțios toate literele, fără a le lega între ele. Nu ar vedea decât forma, nicidecum sensul lor. Cam în acest fel studiază anatomistul scheletul. El nu bănuiește, pentru nimic în lume, ce este înscris acolo. El ignoră că forma oaselor omenești indică cu claritate originea lor spirituală.

Același lucru se poate spune despre tot ce este în legătură cu legile naturii și cu forțele eterice. În ele totul este o scriere indicatoare a lumii spirituale. Lucrurile din natură nu pot fi înțelese decât dacă descifrezi această scriere secretă.

Dar, de îndată ce treci pragul lumilor spirituale, începi să întrezărești ceva ce face parte din lumea naturii, ceva despre care au vorbit inițiații tuturor timpurilor. Acest lucru este neplăcut de aflat, el inspiră teamă, este greu de suportat la început. Oamenii doresc de obicei să fie plăcut impresionați de revelațiile pe care au făcut efortul să le cunoască. Dar este absolut necesar ca înainte de a cunoaște lumile spirituale să reușești mai întâi să-ți învingi anumite spaime.

În ceea ce privește forma omenească, așa cum se prezintă ea anatomic privirii noastre, putem vedea că este constituită din două elemente spirituale ce pot fi denumite: "frigul moral și ura".

Este foarte adevărat că sufletul nostru este animat de o înclinare către iubire, o căldură morală din care se naște înțelegerea mutuală. Dar, în străfundurile structurii solide a organismului nostru sălășuiește frigul moral. Această forță a frigului moral este cea care a venit din adâncul lumilor spirituale pentru a da organismului nostru o anumită coeziune. Iar impulsul urii este cel care activează, din adâncul lumilor spirituale, circulația sângelui nostru. Sufletul nostru poate fi extrem de iubitor, poate fi însetat de dragostea umană, de înțelegerea umană; dar acest fapt nu împiedică existența *frigului* care stăpânește în subconștientul nostru, acolo unde sufletul își revarsă forțele și pulsațiile în corpul nostru. Voi vorbi de aici înainte despre *frig*. Prin acest cuvânt înțeleg "frigul moral". Dar sub acțiunile și reacțiunile eterului căldurii, el se poate transforma foarte bine în frig fizic.

Astfel, în străfundurile ființei noastre, în subconștient, domnește frigul și ura. Omul scoate la iveală destul de des, până în trăirea sa conștientă, ceea ce dormitează astfel la hotarele corporalului, astfel încât sufletul său este deseori tentat să nesocotească nevoile semenului său. Această lipsă de înțelegere este rezultatul urii și frigului moral. Fiecare om trebuie, deci, să facă efortul de a-și educa cât mai mult cu putință sufletul, în sensul căldurii morale și al iubirii, în așa fel încât aceste forțe să învingă frigul și ura care se înalță din corpul său.

Nu se poate nega - este de o evidență absolută pentru privirea spirituală - că, manifestările de ură și de lipsă de înțelegere sau înmulțit în epoca modernă a civilizației noastre, epocă ce a început în secolul al XV-lea, epocă pe de o parte materialistă, și pe de altă parte intelectualistă. Această intensificare este mult mai reală decât se bănuiește. Numai trecând prin porțile morții ne putem da seama de acest lucru. Vedem atunci câtă ură și neînțelegere sălășuiește în sufletul omului. În acel moment sufletul se eliberează de corp și îl părăsește: frigul moral și ura, care locuiau în el, se eliberează ca niște forțe pur naturale, căci aceasta e realitatea lor.

Să observăm un cadavru. Să contemplăm cu ochii spirituali, cadavru eteric. Ceea ce se înfățișează în acea clipă privirii noastre, nu suscită nici o judecată morală: nici cât o floare sau o piatră. Elementul moral care locuia în acest corp s-a transformat în forțe ale naturii. Dar sufletul s-a adăpat din aceste forțe ale corpului, și duce cu el dincolo de moarte ceea ce a luat din aceste forțe. *Eul* și *corpul astral*, care se retrag, transportă în lumea spirituală tot ceea ce a captat sufletul, în timpul vieții pământești, ca ură și frig moral, împrumutate din domeniul corporal. După cum am arătat înainte, numai după ce am trecut prin porțile morții putem descoperi cât de puternic este pătată civilizația noastră cu ură și neînțelegere, căci omul modern intră în lumea spirituală împovărat cu aceste impulsuri. Aceste impulsuri aparțin lumii fizice, și rolul lor firesc era de a construi corpul fizic și corpul eteric; dar ele au fost deturnate din drumul lor, și omul le transportă în lumea spirituală, sub o formă spiritualizată. I-ar fi dăunător omului care a trecut prin poarta morții să rămână încărcat cu aceste impulsuri, în perioada dintre moarte și o nouă naștere. Progresul său ar fi împiedicat și el s-ar poticni la fiecare pas. Lumea spirituală în care va evolua de aici înainte este, de fapt, străbătută în întregime de curenți vătămători omului, care l-ar opri din evoluția sa dacă i-ar suporta așa cum sunt.

De unde provin acești curenți? Pentru a înțelege este suficient să privim viața oamenilor actuali. Ei se înghiontesc cu indiferență, dacă nu cu ostilitate. Fiecare se interesează cât mai puțin cu puțință de însușirile personale ale vecinului său. Oare, nu cred oamenii, în marea lor majoritate, că au realizat în ei înșiși ceea ce consideră a fi corect și bun? Când îl văd pe semenul lor atât de diferit de ei, nu se apropie oare de el cu bunăvoință, ca după aceea să decreteze: "Acest om ar trebui să-și schimbe felul de a fi!". Ceea ce presupune: "Ar trebui să fie ca mine!". Nu suntem întotdeauna conștienți de acest lucru, dar acesta este fondul relațiilor sociale. Dorința de a ne înțelege lipsește chiar din modul de a vorbi. Oamenii susțin cu tărie că,

cutare ar trebui să fie așa sau altfel, cu alte cuvinte, fiecare proslăvește propriul său exemplu. De îndată ce întâlnesc o personalitate care se deosebește profund de ei, o consideră imediat ca pe un adversar, ca pe un dușman, ca pe o ființă antipatică. Comprehensiunea, căldura morală, dragostea de oameni, iată ce lipsește. Pe măsura acestei lipse, omul duce cu el dincolo de porțile morții, o povară morală de frig și ură.

Dezvoltarea viitoare a omului nu este numai un țel al său; este țelul pe care și-l propune întreaga armonie universală, întreaga înțelepciune a Cosmosului. Omul întâlnește în cealaltă lume, entitățile celei de a treia Ierarhii: Îngeri, Arhangheli și Arhai. Aceste entități, se înclină pline de bunăvoință spre om, imediat ce a trecut prin porțile morții, și îl descarcă de povara frigului pe care a adus-o cu el. Clarvăzătorul percepe modul în care aceste trei Ierarhii îl descarcă pe om de tot ce i-a mai rămas din lipsa de înțelegere umană.

În privința urii, omul o păstrează mai mult timp cu el. Nu este despovărat de ea decât mai târziu, atunci când se înclină spre el, pline de bunăvoință, entitățile celei de a doua Ierarhii: Spiritele formei, Spiritele Mișcării și Spiritele Înțelepciunii. Aceste entități iau asupra lor tot ceea ce a conservat omul ca ură față de semenii săi.

Apoi omul ajunge în regiunea Ierarhiilor cele mai înalte: Tronurile, Heruvimii și Serafimii. Este ceea ce a fost numit în Misterii¹: “Miezul de noapte al existenței spirituale.” Omul nu ar putea să treacă prin această regiune a Serafimilor, a Heruvimilor și a Tronurilor fără să se stingă complet lăuntric, fără să se stingă tot atât de radical ca flacăra unei lumânări pe care o suflă... dacă Ierarhiile precedente nu l-ar fi despovărat, prin bună-voință, de povara sa de frig și ură. Vedem că omul nu poate intra în relații cu înaltele impulsuri spirituale care favorizează progresul său, decât după ce a încărcat Ierarhiile cu tot ceea ce adus cu el din fizic și eteric.

Dacă am înțeles toate acestea, și dacă observăm frigul spiritual care domnește în lumile de dincolo, vom sesiza și înrudirea care există între acest frig spiritual și frigul fizic ce domnește pe Pământ. Frigul zăpezii și al gheții nu este decât o reflectare fizică a acestor forțe morale și spirituale care stăpânesc în înălțimi. Și putem compara această reflectare cu realitatea. În timp ce omul este eliberat progresiv de povara sa de ură și lipsă de înțelegere, forma sa se pierde și se dizolvă, încetul cu încetul, în lumea spirituală. În fața privirii clarvederii imaginative, omul care tocmai a

¹ Patru “Misterii” sau drame, de Rudolf Steiner

trecut prin porțile morții, păstrează o formă destul de asemănătoare cu cea pe care a avut-o pe Pământ. Aparența fizică a omului pământesc este constituită mai mult sau mai puțin din substanțe infime, din particule, din atomi. Dar forma acestei aparențe fizice este spirituală. Trebuie să înțelegem foarte clar: este absurd să ne reprezentăm omul pământesc ca pe o formă fizică; această formă este spirituală. Fizicul n-a făcut decât să se introducă în ea, sub forma unor fine particule. Forma pe care o umplu aceste particule fizice nu este decât un “corp de forțe” care păstrează coerența dintre acești atomi; dacă acest “corp de forțe” n-ar exista, ei s-ar împrăștia și n-ar mai fi decât o cantitate de praf. Dacă unui individ îi este retrasă “forma”, fizicul și etericul se năruiesc imediat, transformându-se într-o cantitate de pământ. Aceste particule se aglomerează și se păstrează coerente, se diferențiază, nu datorită lumii fizice, ci datorită lumii spirituale. Este deci un nonsens să considerăm omul ca pe o ființă fizică.

Omul menține încă această formă, în momentul în care trece prin porțile morții. Clarvăzătorul o contemplă: ea strălucește, scânteiază în mii de culori luminoase. Apoi, dispare la început forma capului, și după aceea se estompează întreaga formă a corpului. Omul se metamorfozează într-un fel de imagine a Cosmosului, pe durata șederii sale în regiunea Serafimilor, Heruvimilor și Tronurilor.

Dacă urmărim cu privirea spirituală destinul unui om în lumea spirituală, vedem și activitățile multiple pe care le întreprinde, în timp ce forma sa se pierde încetul cu încetul, de sus în jos, începând cu capul. În momentul în care partea inferioară a corpului dispare complet, vedem cum se formează o configurație spirituală de o mare frumusețe, reflex al întregului Cosmos și, în același timp, prefigurarea capului pe care îl va avea omul în viitoare sa întrupare. Activitățile în care este implicat omul, în această perioadă a existenței spirituale, nu depind numai de cea de a doua și de a treia Ierarhie, ci și de prima.

Se petrece atunci lucrul cel mai minunat pe care l-ar putea concepe vreodată un spirit uman. Ceea ce omul a fost, pe pământ, ca sistem al schimburilor materiale, ca om inferior, se transformă în punct de pornire pentru capul său viitor. Pe pământ, capul nostru ne ajută să gândim, să ne reprezentăm lucrurile. El este suportul gândirii noastre. Dar gândurile locuiesc și în pieptul nostru, în organismul nostru toracic; ele locuiesc și în membrele noastre. În momentul în care încetăm să mai gândim numai cu capul, în momentul în care începem să gândim, de exemplu, cu membrele noastre, în acea clipă se revelează ochilor noștrii, realitatea Karmei. Dacă ignorăm în existența noastră obișnuită întreaga noastră Karmă, este tocmai pentru că nu gândim decât cu acest organ atât de superficial: creierul.

De îndată ce vom putea gândi cu degetele noastre de la mâini sau de la picioare - și se poate gândi mult mai clar cu aceste degete decât cu celulele nervoase ale capului - de îndată ce vom începe să gândim cu regiunea inferioară a corpului - care, după cum am spus, n-a fost materializată în întregime, n-a fost convertită în întregime în substanță fizică - din în acel moment, gândurile noastre vor corespunde gândurilor Karnei. Dacă mâna noastră nu ne va ajuta numai să apucăm lucrurile, ci și să gândim, vom fi în stare să înțelegem și să urmărim cu ajutorul mâinii, sensul inteligibil al Karnei noastre. Și dacă folosim picioarele noastre, nu numai pentru a merge, ci și pentru a gândi, Karma noastră ne va apărea și mai clară. Omul zilelor noastre, în viața sa pământească, este atât de mărginit - iertați-mi cuvântul, dar nu găsesc altul - tocmai datorită faptului că gândirea sa folosește numai capul, și o ține închisă în el. Putem gândi cu întreaga noastră ființă. În momentul în care se înfăptuiește această gândire totală, organismul median, toracele, se transformă în teatrul unei întregi cosmogonii, căci se revelează aici minunata înțelepciune a Universului. Iar organismul inferior, de care sunt legate membrele, ne furnizează revelația Karnei.

Să urmărim, aici pe pământ, o ființă umană care merge: dacă sensibilitatea noastră nu este prea limitată, percepem frumusețea, eleganța mersului său, caracteristicile individuale ale pasului său. Este destul de mult. Dacă lăsăm să acționeze asupra noastră viața mâinilor sale, descoperim că fiecare mișcare a degetelor sale este cea mai uimitoare mărturie a realității sale personale. În aceste degete care se mișcă, care prind obiectele, în aceste picioare care merg, vedem cum se mișcă, cum apucă și cum merge întregul om moral, întregul destin al ființei, spiritul care sălășuiește în el. Apoi, după ce omul a trecut de porțile morții, după ce forma sa dispare (la început dispare ceea ce este legat de aparența fizică a omului) vedem apărând foarte clar o configurație care, evocând încă aparența fizică dispărută, exprimă cu claritate ființa morală a omului.

Iată ce devine omul după ce a intrat în regiunea Serafimilor, Heruvimilor și Tronurilor, și când se apropie pentru el "miezul de noapte al existenței spirituale".

Forma umană se stinge, sau mai curând pare că se stinge, că se dizolvă. Dar esențialul nu este această dispariție. Esențialul constă în munca pe care o săvârșesc în acest moment înaltele Ierarhii spirituale, în acord cu oamenii: cu aceia care au înălțat, prin propria lor voință ființa lor, precum și cu aceia care rămân prizonierii necesităților Karnei, căci unii lucrează pentru ceilalți, și Ierarhiile lucrează cu toți. Din fosta formă a

omului, ele construiesc forma sa viitoare, principiul spiritual al aparenței sale fizice.

Acest pricipiu se unește apoi cu embrionul uman care se formează pe planul fizic. Dar, ceea ce fusese, acolo sus, în lumea spirituală, piciorul și laba piciorului uman, se metamorfozează și devine maxilarul său. Ceea ce fusese braț și gambă devine os molar; întregul om se concentrează în germenul spiritual al viitorului cap. Dintre toate realitățile, aceasta este cea mai surprinzătoare și cea mai uluitoare. La început apare o imagine a întregului Cosmos, apoi ea se diferențiază în imagine morală și spirituală a ființei umane - bineînțeles că după ce avut loc purificarea despre care am vorbit - și în cele din urmă, din ceea ce era, apare ceea ce va fi. Omul călătorește apoi din nou, dar în sens contrar, prin lumea Ierarhiilor. Și Ierarhiile adaugă acestui germen al capului tot ceea ce este necesar pentru constituirea unui om complet: torace, membre, sistemul schimburilor. În ce mod se face această completare și de unde a venit primul impuls?

Entitățile celor șase Ierarhii (a III-a și a II-a) s-au înclinat spre om, pline de bunăvoință, în momentul în care a trecut porțile morții. Ele l-au despovărat de povara sa morală. Acum, când urmează să se reîntrupeze, i-o înapoiază; ele formează din ea germenul spiritual al sistemului ritmic și sistemului schimburilor. Astfel, în această etapă, omul primește constituenții, substanțele spirituale care vor folosi ca bază a organismului său fizic. Forma sa spirituală pătrunde embrionul și depune în el ceea ce vor deveni forțe fizice și eterice, adică reflectarea fizico-eterică a urii și a neînțelegerii cu care s-a încărcat omul în timpul existenței pământești precedente. Din aceasta sunt construite spiritualmente membrele.

Pentru a ne putea adapta acestor noțiuni grandioase, este într-adevăr necesar să dobândim un fel de sensibilitate absolut specială, care nu și-ar găsi locul în lumea fizică. Ajungem să urmărim perfect această coborâre a principiului spiritual al ființei umane până în interiorul materiei, și să suportăm ideea că frigul moral - ca o reflectare - locuiește în oasele noastre, că ura morală - ca o reflectare - locuiește în sângele nostru. Reînvățăm să cercetăm aceste lucruri cu obiectivitate. Numai atunci vom putea înțelege într-adevăr profunda diferență care există între lumea lăuntrică a omului și natura exterioară.

Amintiți-vă ceea ce am spus despre regnul vegetal: descoprim în flori o imagine, multiplicată la infinit, a conștiinței morale umane. Ceea ce există acolo, afară, este reflectarea lumii noastre interioare, a vieții noastre psihice. Forțele pe care le găsim în interiorul nostru, credem în primul rând că sunt total străine naturii. Oasele nu sunt ceea ce sunt, decât pentru că au

putut să se împotrivească aportului mineral de carbonat și de fosfat de calciu ce le-a fost furnizat, pentru că au urât acest mineral exterior în forma în care se afla, și au devenit ceva complet diferit: oase omenești, formate din carbonat și fosfat de calciu umanizat.

Pentru ca forma fizică a omului să se poată realiza, ura și frigul sunt indispensabile.

Vedeți, cuvintele primesc aici un sens lăuntric, de care trebuie să ținem seama. Este bine ca oasele noastre să fie dure și această duritate este reflexul fizic al forțelor spirituale ale frigului. Dimpotrivă, dacă sufletul nostru este împietrit, acest lucru dăunează vieții sociale. Ființa fizică a omului este guvernată de alte legi decât cele ale sufletului. Tocmai acest lucru dă posibilitatea omului să fie într-adevăr uman. Dar ființa fizică a omului este diferită și de natura care îl înconjoară, și din această cauză este necesară metamorfozarea completă a tuturor elementelor care sunt introduse în ea.

A fost necesar să dau această completare, această încheiere, considerațiunilor pe care le-am expus deja în cursul meu: "Cosmologie, Cosmogonie, Religie", care a tratat despre legătura dintre om și Ierarhiile superioare. Înainte de a o face a trebuit să indic toate cele precedente. Întocmai cum putem observa, cu privirea spirituală, viața ființelor care compun natura pământească - minerală, vegetală, animală - tot astfel ne putem înălța la percepția activității grandioase pe care o înfăptuiesc, prin timp, Ierarhiile.

Există astfel posibilitatea de a descrie existența omului, între moarte și o nouă viață, cu aceeași siguranță cu care descrii biografia sa pământească. Avem dreptul să sperăm că ura și lipsa de înțelegere, cu care păcătuiesc oamenii aici pe pământ, vor fi înnobilate și îi vor servi să creeze în lumea spirituală noi forme umane.

În decursul acestor ultime secole s-a petrecut ceva deosebit. Toată această ură, toată această neînțelegere n-au putut fi folosite după cum v-am spus. A rămas din ele un reziduu. Această rămășiță spirituală s-a prăbușit pe Pământ, invadându-l; în așa fel încât atmosfera spirituală a Pământului, lumina astrală care înveșmăntează globul nostru, a fost alterată prin această erupție de forțe rele datorate urii și disprețului reciproc. Ea acționează asupra ființelor umane, nu asupra ființelor individuale, ci asupra colectivităților; străbate civilizația, provocând în ea un rău amenințător. Am putut să declar la Viena, în primăvara anului 1914, că civilizația actuală este atinsă de un sarcom, de un cancer spiritual....

La acea dată nimeni nu a dat atenție acestei afirmații, dar apoi

oamenii au putut să înțeleagă despre ce este vorba, și să verifice acest diagnostic. Nimeni nu și-a dat osteneala să gândească cu seriozitate asupra acestui rău de temut care a pătruns întreaga civilizație. Nimeni nu a văzut că s-a format o tumoră, un abces care urma să se spargă. În zilele noastre, substanțele spirituale din care s-au format civilizațiile, apar ca niște substanțe infectate, corupte. Toate aceste impulsuri de ură, de dispreț și de răceală, care n-au fost folosite normal la nașterea umană, au invadat viața socială a popoarelor ca niște paraziți.

Civilizația modernă este complet invadată de niște paraziți spirituali. Ea seamănă cu un organism infectat de bacili. Oamenii au acumulat o cantitate enormă de gânduri, dar aceste gânduri rămân în suspensie, fără nici o legătură organică cu capul lor. Aceasta se manifestă îmbrăcând mii de forme diverse, în viața cotidiană. Iată, de exemplu, un om care-și impune să învețe ceva, pentru că așa se obișnuiește, sau numai pentru că materia de învățat există și el vrea să o stăpânească: el învață fără pic de entuziasm, se așează în fața cărților sale și își impune să învețe, ori pentru a trece un examen, ori pentru a deveni un bun funcționar. Nu există nici o legătură organică între om și ceea ce s-a hotărât să învețe. Studiul său nu răspunde unei dorințe de dezvoltare a gândirii. Te face să te gândești la cineva care, fără a fi deloc înfometat, ar înfuleca o cantitate imensă de alimente. Ce se petrece atunci? Aceste alimente inutile, aceste noțiuni învățate fără necesitate, nu sunt asimilate și îngreunează organismul cu acumularea lor. În cele din urmă, această stare de lucruri favorizează dezvoltarea paraziților despre care am vorbit.

Civilizația noastră este ticsită cu aceste depozite inutile, care constituie o pradă ușoară pentru toate parazitismele spirituale. Deasupra unei lumi de impulsuri sincere și vii care se înalță din suflete și din inimi, se formează o întreagă vegetație, comparabilă cu cea a vâscului care crește pe arbori. Pentru cel care a dobândit vederea spirituală, omenirea i-a apărut, în 1914, deja atinsă de un cancer, de o tumoră, invadată total de această formație parazitară, vizibilă în lumea astrală.

V-am expus înainte, din punctul de vedere al fiziologiei spirituale - să zicem - apariția paraziților în organismul omului, prin efectul impulsurilor care provin de la Gnomi și Ondine, urcând de jos în sus. V-am expus modul în care Silfele și Spiritele Focului fac să coboare de sus în jos principiul otrăvitor în plante. Astfel, în civilizația noastră, marcată de pecetea parazitismului, realitatea spirituală se revărsă de sus în jos, și cu toate că ea nu este în sine o otrăvă, se transformă în otrăvă în interiorul

omului; el o respinge atunci cu groază și descoperă mii de motive ca să n-o accepte.

Am vorbit despre aceasta în "Goetheanum". Cele două fenomene se întâlnesc: jos, o civilizație invadată de diverse parazitisme, pentru că ea nu răspunde necesităților spirituale, iar sus, o coborâre de spiritualitate care devine toxică de îndată ce pătrunde în oameni. Acestea sunt caracteristicile cele mai simptomatice ale dublei maladii de care suferă epoca noastră.

De îndată ce este înțeleasă această stare de fapt, se impune o nouă pedagogie, ca unic mijloc de salvare. După cum o terapeutică rațională este dictată de un bun diagnostic, tot așa vindecarea civilizației noastre depinde de cunoașterea reală a bolii de care suferă.

Este deosebit de evident că omenirea are nevoie de o civilizație mai conformă temperamentului său și sentimentelor sale, care să izvorască direct din ea. Un copil din zilele noastre, care va intra în băncile școlii, va duce cu el o carte de citire: aceste forme de litere, pe care le va învăța, acest abecedar, n-au nimic comun cu inima sa de copil. Nu există nici o legătură între el și aceste semne abstracte, fructul unei civilizații deja foarte avansate. În timp ce se luptă cu abercedarul, un germen de parazitism se stabilește în creierul său și în inima sa.

La fel se petrec lucrurile cu întreaga noastră cultură. Paraziții se ivesc, irump fără încetare în om. De aceea, din momentul în care copilul intră la școală, este necesară străduința de a face ca activitatea pedagogică să țâșnească chiar din temperamentul copilului, de a o activa, de a o însufleți. De exemplu, copilul trebuie lăsat să se joace liber cu culorile. Prin aceste culori, ieșite din bucuriile sale, din decepțiile sale sau din alte sentimente, el se exprimă pe sine în pagina albă.

Durere... bucurie... temperamentul său se desfășoară atunci cu candoare și naturalețe, conform cu fondul ființei pe care o poartă în el. De aici nu se poate naște nici un parazitism. Ceea ce se va dezvolta va fi tot atât de natural ca însăși creșterea. Dimpotrivă, învățând imediat copiii să citească literele, fructul unei civilizații avansate și deja prea abstracte, îi intoxicăm. Arta educației trezește elementul viu care este în inima ființei umane, îi oferă un aliment spiritual care nu-l poate intoxica.

Vedeți deci că, boala de care suferă civilizația este un cancer! Și remediul este școala Waldorf! Această pedagogie este un caz particular, specific, legat de cele ce v-am spus zilele trecute: ființa umană se dezvoltă în trei stadii: nutriția, vindecarea și dezvoltarea spirituală. Pedagogia trebuie să fie considerată ca o medicină transpusă în domeniul spiritual.

Terapeutica ce poate fi aplicată întregii civilizații și care o poate însănătoși, este pedagogia școlii Waldorf.

Ce sentimente pun stăpânire pe noi atunci când, nefiind satisfăcuți numai cu înțelegerea și observarea cancerului de care suferă civilizația, încercăm să-l remediem în mod activ, prin încercări de felul școlii Waldorf! Din nenorocire, sub influența evenimentelor de ordin general, născute din cancerul european, opera care a fost întreprinsă este acum amenințată; ați presimțit-o; poate, va fi absolut imposibil să o continuăm.

Să nu alungăm din sufletul nostru astfel de gânduri. Ele să devină în noi impulsuri, ele să ne incite să colaborăm cu toate forțele noastre, oriunde ne vom afla, la vindecarea omenirii noastre!

CUPRINS:

Prima parte: Raporturile dintre Univers, Pământ, animale și oameni

- I. Omul este un microcosmos - Forțele de formare și de creștere - Specia păsărilor - Omul sintetizează a vulturului, a leului și a taurului - Corespondența dintre ființa interioară omului și Cosmos - Concepția artistică a formelor - Arta, principii de cunoaștere 7
- II. Zodiacele și atmosfera impregnată de strălucire a Soarelui - Diferitele regiuni ale Universului - Raporturile omului cu sistemul planetar - Triplul apel - Pericolul atracțiilor - Legea armoniei vibrațiilor - Ce ne învață cele 3 animale: semnele Universului - Trei sentimente destinate să neutralizeze excesul, să aducă un impuls spiritual care să compenseze creșterea mecanizării pe Pământ - Simbolismul cosmic 18
- III. Substanța fizică a Pământului și substanța spirituală a sufletului - Forțele spirituale și terestre fizice - Omul este o ființă constituită din spirit și materie, animată de forțe vii - Datoria omului față de Pământ - Compensația pe care o creează entitățile cosmice - Forțele ascunse pe care le emană zodiacele în Cosmos fiind formă în animale - Enigma cosmică a celor 3 animale 30

Partea a doua: Legătura lăuntrică dintre fenomene și ființe

- IV. Metamorfozele evoluției terestre și repercursiunile lor actuale - Forțele cosmice ce acționează în lumea insectelor - Natura fluturului și ființa florii - Necesitatea de a metamorfoza gândirea abstractă în sentiment artistic - Mișcarea artei trebuie să pătrundă în ideile abstracte 40
- V. Fluturii și păsările spiritualizează materia - Economia cosmică - Lumina spirituală a păsărilor și fluturilor - Calda ușurință a păsărilor, greutatea crepusculară a liliacului; teama lor universală. Natura spirituală pe care pe care ei o secretă: hrana Dragonului. Omul este ferit de ea prin impulsul mihaelic 50
- VI. Diferența dintre formația cosmică a omului și cea a animalelor superioare. Pe măsură ce omul coboară treptat pe Pământ, apar treptat diferitele clase ale animalelor - Cum să participi la viața cosmică cu ajutorul Pământului - Reptile și pești - Omul în armonie cu animalele - Calea ce duce spre domeniul plantelor - Semnificația mineralului.... 61

Partea a treia: Lumea plantelor și spiritele elementelor

- VII. Existența vegetală - Spiritele rădăcinilor, ființele acvatice, spiritele aerului și ale focului. Activitatea lor în lumea vegetală - Radierea substanței fizice spiritualizate, în spațiul cosmic - Fenomenul spiritual al creșterii vegetale - Acțiunea reciprocă a forțelor sacrificiului și iubirii venind de sus și a densității care urcă 71
- VIII. Antipatia Gnomilor pentru animalele inferioare, ale căror complement superior sunt în domeniul capului, forțele lor vii de observație. Ondinele completează peștii și amfibiile. Silfele completează în celălalt sens, în jos, lumea păsărilor; spiritele focului completează fluturii - Spiritele bune și rele ale elementelor; forțele lor de construcție și de distrugere; deplasarea sferelor 85
- IX. Percepția și simțul lăuntric al spiritelor elementelor - Mesajul lor cosmic, ale căror diverse nuanțe sunt făcute de nenumărate ființe. Ultimul mesaj al Verbului Cosmic, creator de viață și de forme. Acest verb cosmic, răsună în om într-un singur acord..... 95

Partea a patra: Misterele organismului uman

- X. Fenomenele de schimb și funcțiile civilizației - Boli și însănătoșiri - Arta pedagogică și terapeutică 105
- XI. Cum este folosit mineralul în om. Metamorfoza sa în eter al căldurii. Forțele urcă din om, pe o cale omenească, spre entitățile ierarhice. Lumea vegetală este oglinda naturală în care se reflectă conștiința omenească -Vegetalul se spiritualizează prin asimilarea sa de către organismul omenesc.Transformarea sa din corpul animalului 122
- XII.Izvoarele moralului și spiritualului în omenire, înțelegerea și iubirea față de oameni. Răceala și ura noastră morală în forma fizică a omului. Ierarhiile lucrează la transformarea formei spirituale a omului..... 132